

Evaluatie 5 jaar tuchtrecht in de jeugdzorg

L.R. Schackmann
V.D.V. Sankatsing
R. de Boer
M.R. Bruning
R.D. Friele

NIVEL
Kennis voor betere zorg

Het Nivel levert kennis om de gezondheidszorg in Nederland beter te maken. Dat doen we met hoogwaardig, betrouwbaar en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar thema's met een groot maatschappelijk belang. 'Kennis voor betere zorg' is onze missie. Met onze kennis dragen we bij aan het continu verbeteren en vernieuwen van de gezondheidszorg. We vinden het belangrijk dat mensen in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving. Ons onderzoek draait uiteindelijk om de vraag hoe we de zorg voor de patiënt kunnen verbeteren. Alle onderzoeken publiceert het Nivel openbaar, dat is statutair vastgelegd.

November 2020

ISBN 978-94-6122-645-7

030 272 97 00

nivel@nivel.nl

www.nivel.nl

© 2020 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Voorwoord

Voor u liggen de resultaten van onze evaluatie van het tuchtrecht in de Jeugdzorg, 5 jaar na de start. We hebben dit onderzoek graag uitgevoerd. Dat kwam natuurlijk door de relevantie van het en de complexiteit van het onderwerp. Maar zeker zo belangrijk was de plezierige samenwerking met betrokkenen vanuit de praktijk van het tuchtrecht en vanuit het veld en beleid van de jeugdzorg. In het bijzonder willen we 'de projectgroep' noemen, die ons gedurende het onderzoeksproces kritisch hebben gevolgd. Het contact met de projectgroep werd op een bijzonder prettige en constructieve manier onderhouden door Mw. mr. drs. L.C. (Kiki) Mulder. Dank hiervoor.

Mede namens de overige onderzoekers,
Prof. dr. ir. Roland Friele
Adjunct directeur Nivel
Utrecht, 3 November 2020

Inhoud

1	Inleiding: tuchtrecht in de jeugdzorg	8
1.1	De opbouw van dit rapport	8
1.2	Doelstelling en werkwijze	9
1.3	Het ontstaan van het tuchtrecht in de jeugdzorg	9
1.4	Registratie van professionals werkzaam in de jeugdzorg	12
1.5	Tuchtrechtprocedure SKJ	13
1.6	De beoogde en bijkomende functies van het tuchtrecht	15
1.7	Professionaliteit als doel, maar ook als randvoorwaarde voor het tuchtrecht	18
2	Toetsing door het tuchtcollege (jurisprudentie analyse)	20
2.1	Inleiding	20
2.2	Methodebeschrijving	20
2.3	Wijze van afhandeling van de ingediende tuchtklachten	21
2.4	Beoordeling van het tuchtcollege of er strijd is met de tuchtnorm	33
2.5	Conclusie	48
3	Het tuchtrecht in de praktijk	50
3.1	Ervaringen met de hoorzittingen	50
3.2	Ervaringen en reflecties op het tuchtrecht en de tuchtrechtprocedure	51
3.3	Ervaringen cliënten	56
3.4	Visies van direct betrokkenen op het tuchtrecht en de procedure	57
4	Beschouwing en aanbevelingen	61
4.1	Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren gefunctioneerd?	61
4.2	Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen vijf jaar bijgedragen aan de kwaliteit van het functioneren van jeugdprofessionals?	62
4.3	Worden met het tuchtrecht de door de wetgever beoogde doelstellingen behaald?	64
4.4	Aanbevelingen	67
	Literatuurlijst	69
	Bijlage A Overzicht stappen van het onderzoek	71
	Bijlage B Overzicht interne SKJ brondocumenten die gebruikt zijn in deze evaluatie	76
	Bijlage C Overzicht van de geanalyseerde zaken	77
	Bijlage D Bijlage D Evaluatieformulieren, beklagde partij	78
	Bijlage E Evaluatieformulieren, klagende partij	80
	Bijlage F Ervaringen cliënten	82

Samenvatting

Het tuchtrecht in de jeugdzorg is ontstaan als onderdeel van een veel bredere ontwikkeling gericht op de versterking van de professionalisering in de jeugdzorg en is 'een noodzakelijk en krachtig instrument om goed en beroepsethisch handelen te stimuleren'. Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) voert sinds november 2014 het tuchtrecht in de jeugdzorg uit. Nu dit vijf jaar bestaat, is het tijd om het tuchtrecht te evalueren, om te onderzoeken of de gestelde doelstellingen worden behaald en om te zien of er verbeteringen nodig en mogelijk zijn.

Allereest kan worden gesteld dat SKJ een zorgvuldige tuchtprocedure heeft ingericht, die klantvriendelijk en professioneel is vormgegeven. Beklaagden en klagers, waarvan de klacht ter zitting is behandeld, zijn doorgaans erg positief over de werkwijze tijdens de hoorzittingen.

Om te voorkomen dat onduidelijke en te lichte klachten het tuchtproces te veel belasten is een voorportaal ingericht. Dit leidt er echter toe dat het grootste deel van de tuchtklachten niet inhoudelijk wordt behandeld (in 2019 gold dit voor 198 van de 277 ingediende klachten), vooral omdat deze niet-ontvankelijk worden verklaard door het tuchtcollege. De belangrijkste reden om klachten niet ontvankelijk te verklaren is dat de klacht onvoldoende duidelijk is gemotiveerd of onderbouwd. Deze ontwikkeling draagt er enerzijds aan bij dat het tuchtproces niet wordt belast met slecht onderbouwde klachten, dit is op zich positief. Aan de andere kant houdt deze werkwijze wel in dat op de laagdrempelige toegang tot de klachtprocedure een hoogdrempelig voorportaal volgt. Nagegaan zou kunnen worden of het actiever aanbieden van ondersteuning bij het formuleren van een klacht soelaas kan bieden. Ook zou nagegaan kunnen worden of er meer kan worden ingezet op het bieden van de mogelijkheid tot bemiddeling bij dit soort klachten. Die bemiddeling zou niet alleen kunnen bijdragen aan het herstellen van de relatie tussen klager en professional, maar ook aan de kwaliteitsdoelstelling, doordat de betrokken professional samen met de betrokken cliënt reflecteert op zijn of haar handelen.

Cliënten zijn vaak niet goed op de hoogte van waar ze terecht kunnen met hun klacht. Er is dus wellicht winst te behalen in het verbeteren van informatievoorziening naar cliënten over de klachtmogelijkheden. Dit laatste is een taak voor SKJ, maar ook voor andere instanties zoals de zorginstelling zelf en de gemeente.

Het blijkt lastig om een harde uitspraak te doen over de vraag hoe en of het tuchtrecht bijdraagt aan het verbeteren van de kwaliteit van het functioneren van jeugdprofessionals en de sector als geheel. Voor de direct betrokken jeugdzorgprofessional lijkt de tuchtprocedure vooral een belastende ervaring met negatieve leerpunten. Dit onderzoek laat ook zien dat er nog een verbeteringslag mogelijk is om de kans beter te benutten dat het veld van tuchtrechtsuitspraken leert. Dit onderzoek biedt wat het leereffect betreft perspectief op drie verbeterpunten:

Zo zouden tuchtrechters in hun beslissingen nog meer rekening kunnen houden met het beoogde leereffect, door explicieter in te gaan op de motivering waarom een specifieke gedraging niet past bij een goede professional, door meer te verwijzen naar specifieke richtlijnen en ook door meer terug te grijpen op de eigen jurisprudentie. Ook zou er onderzocht kunnen worden of het lerend aspect onderdeel kan uitmaken van de maatregel zelf, doordat maatregelen meer op leren worden gericht. Hierop aansluitend is het van belang om beslissingen te vertalen, te annoteren en te voorzien van een nadere uitwerking die, beter dan een juridische beslissing, aansluit bij de dagelijkse praktijk,

zodat de beroepsgroep en het hele stelsel eromheen er concreet iets mee kan. Hier ligt niet alleen een taak voor SKJ, maar ook voor de beroepsverenigingen.

Tenslotte gaat het tuchtrecht uit van de autonomie van de professional, de individuele professional wordt aangesproken op zijn of haar handelen. Dit staat op gespannen voet met een fundamenteel uitgangspunt ten aanzien van de manier waarop in de jeugdzorg beslissingen worden genomen, zeker als het gaat om beslissingen over mensen die tegen hun wil te maken krijgen met de gevolgen van deze beslissingen. Dit soort beslissingen worden in de regel in 'multidisciplinair verband' genomen. Gezien het feit dat in het tuchtrecht alleen het 'individuele handelen' van de professional wordt getoetst, is het de vraag of de jeugdprofessional voor wat betreft multidisciplinaire beslissingen wel verantwoordelijk kan worden gehouden voor de gehele beslissing of alleen kan worden aangesproken op zijn aandeel in de besluitvorming.

De klachten die binnenkomen bij SKJ betreffen vaak situaties waarin sprake is van een complexe echtscheiding: in 2018 waren bij driekwart van de klachten de ouders niet meer bij elkaar, en in 60% was sprake van een complexe scheiding, zo blijkt uit het jaarverslag van SKJ. Daarnaast betreffen driekwart van de beslissingen in 2019 klachten over (de toeleiding tot) het gedwongen kader. Het gaat dan om klachten tegen de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en vooral om klachten tegen Gecertificeerde Instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (60 procent van het totaal). Jeugdbeschermers worden dus in hoge mate geconfronteerd met een klacht, zeker gezien het feit dat niet meer dan 10% van de jongeren die in 2019 jeugdzorg kregen, te maken had met een jeugdbeschermingsmaatregel. Deze 10% is dus verantwoordelijk voor 60 procent van de beslissingen, terwijl het niet voor de hand ligt dat juist deze individuele professionals in zo hoge mate niet professioneel handelt. Dit roept de vraag op of de aanleiding van deze klachten wel ligt in onprofessioneel handelen, of vooral voortkomt uit frustratie met of boosheid over beschermingsmaatregelen of een partner. Overwogen zou kunnen worden om voor klachten die voortkomen uit het gedwongen kader te zoeken naar een getrappt systeem van het indienen van een tuchtklacht. Als dan blijkt dat de klacht het professionele handelen betreft, dan zou de klacht alsnog aan de tuchtrechter voorgelegd kunnen worden.

Gevolgde werkwijze bij dit onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd in verschillende stappen. Eerst hebben we middels deskresearch en een klankbordbijeenkomst de belangrijkste ontwikkelingen en thema's geïnventariseerd om de uitgangssituatie van het tuchtrecht in de jeugdzorg te schetsen en zo het podium neer te zetten voor het praktijkonderzoek. Vervolgens hebben we door middel van een analyse van de cijfers uit de jaarverslagen, een analyse van een aantal beslissingen van het tuchtcollege en de ervaringen van professionals met tuchtklachtevaring, cliënten, en direct betrokkenen bij de SKJ tuchtrechtprocedure gekeken hoe het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd en of met de huidige tuchtrechtprocedure de door de wetgever (en de sector) beoogde doelstellingen worden behaald. Ten slotte hebben we met veldpartijen gereflecteerd op de bevindingen en conclusies van deze evaluatie.

1 Inleiding: tuchtrecht in de jeugdzorg

De Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) voert sinds november 2014 het tuchtrecht in de jeugdzorg¹ uit op basis van wet- en regelgeving en hun eigen statuten, middels onafhankelijke rechtspraak door de Colleges van Toezicht en Colleges van Beroep (CvT en CvB). De bepalingen over het tuchtrecht in de Jeugdwet (en het Besluit Jeugdwet) vormen het kader van het tuchtrecht. Nu het tuchtrecht in de jeugdzorg vijf jaar bestaat, is het tijd om het tuchtrecht te evalueren, om te onderzoeken of de gestelde doelstellingen worden behaald, maar vooral ook om te zien of er verbeteringen nodig en mogelijk zijn.

1.1 De opbouw van dit rapport

In hoofdstuk 1 geven we inzicht in de uitgangssituatie van het tuchtrecht in de jeugdzorg. Dit omvat het ontstaan van het tuchtrecht in de jeugdzorg, welke professionals geregistreerd zijn bij SKJ, het proces van de tuchtrechtprocedure en vervolgens de beoogde doelen/ functies en niet- beoogde effecten van het tuchtrecht.

Om een goed en succesvol evaluatieonderzoek te kunnen uitvoeren is het essentieel om de verwachtingen en beoogde effecten van het tuchtrecht in kaart te brengen. Ook moet duidelijk worden gemaakt langs welke wegen en met welke instrumenten deze effecten bereikt zouden moeten worden en welke de benodigde condities zijn voor het realiseren van de gewenste effecten. Een analyse van de beoogde effecten en de wegen waarlangs deze bereikt zouden moeten worden geeft een globaal beeld van de beoogde werking van het tuchtrecht. Deze analyse vormt de basis van het juridische en empirische onderzoek. Hiermee dient hoofdstuk 1 dient als het podium voor de volgende hoofdstukken.

In hoofdstuk 2 wordt, door middel van een analyse van de cijfers uit de jaarverslagen en een analyse van een aantal beslissingen van het tuchtcollege, gekeken hoe het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd, in het licht van de vraag of met de huidige tuchtprocedure de door de wetgever (en de sector) beoogde doelstellingen worden behaald.

In hoofdstuk 3 presenteren we de bevindingen vanuit de praktijk. Deze bevindingen zijn geformuleerd op basis van het raamwerk van hoofdstuk 1 en betreffen ervaringen en visies vanuit de praktijk, met name over de vormgeving van het tuchtrecht en de doorwerking naar kwaliteit. Deze ervaringen en visies zijn verzameld onder professionals, cliënten en experts uit het veld. Deze input geeft inzicht in het onderscheid tussen de vraag 'doen we het goed?' die gaat over het proces van de tuchtrechtprocedure, en de vraag 'doen we het goede?' die betrekking heeft op de betekenis van het tuchtrecht voor de jeugdzorg, de professionals, de cliënten, etc.

---

¹ Jeugdzorg omvat jeugdhulp (hulp bij psychische problemen, verstandelijke beperking, opvoedproblemen), jeugdbescherming en jeugdreclassering. In het kader van dit onderzoek vallen ook de medewerkers van de raad voor de kindbescherming, Veilig Thuis en van de lokale teams van de gemeente hieronder.

In hoofdstuk 4 geven we ten slotte een beschouwing op de bevindingen van stap 1 tot en met 4, en vergelijken we de bevindingen met de beoogde en niet-beoogde effecten van het tuchtrecht (hoofdstuk 1). Dit geldt zowel voor het beoogde bereik, als voor de beoogde impact. In dit stuk geven we ook de verschillen en overeenkomsten met het tuchtrecht in andere sectoren weer, door middel van een vergelijking van de resultaten van dit onderzoek met de bestaande literatuur. Ook geven we aanbevelingen voor zowel de uitvoerder van het tuchtrecht als de praktijk, die bij kunnen dragen aan het (nog beter) realiseren van de maatschappelijke doelen van het tuchtrecht.

1.2 Doelstelling en werkwijze

Dit evaluatieonderzoek gaat over de doelmatigheid van het tuchtrecht, uitgevoerd door SKJ, en richt zich op 'het onderliggende doel van het tuchtrecht: draagt het tuchtrecht bij aan verbetering van het vakmanschap van jeugdprofessionals?' De opdrachtgever heeft drie hoofdvragen geformuleerd:

1. Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren gefunctioneerd?
2. Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen vijf jaar bijgedragen aan de kwaliteit van het functioneren van de jeugdprofessionals?
3. Worden hiermee de door de wetgever beoogde doelstellingen behaald?

Deze onderzoeksvragen zijn beantwoord met een combinatie van methoden (zie bijlage A).

In stap 1 en 2, een deskresearch en quick scan, is gebruik gemaakt van:

- een documentenanalyse van literatuur en interne documenten van SKJ (Zie Bijlage B),
- een secundaire analyse van bestaande interviewdata (zeven interviews),
- de resultaten van twee forumdiscussies met betrokkenen uit het veld,
- twee gesprekken met directieleden van SKJ,
- en een klankbordbijeenkomst met veldpartijen.

In stap 3, het praktijkonderzoek en de juridische analyse, hebben we:

- een juridische analyse van beslissingen uitgevoerd,
- een secundaire analyse van de SKJ evaluatieformulieren van hoorzittingen (2019) uitgevoerd,
- vragenlijsten afgenomen onder jeugdzorgprofessionals met en zonder tuchtklachtenervaring,
- en hebben we een groepsinterview met direct betrokkenen bij de tuchtrechtprocedure gehouden.

Ten slotte hebben we in stap 4, de afrondende fase, een invitational conference georganiseerd waar we met veldpartijen hebben gereflecteerd op de bevindingen en conclusies van deze evaluatie.

Ter ondersteuning van dit onderzoek is een projectgroep ingericht die bestond uit de gedelegeerde opdrachtgever, vertegenwoordigers van de drie beroepsverenigingen, van het Nederlands Jeugd Instituut, de Nationale Ombudsman en Kinderombudsman, een voorzitter CvT, een voorzitter van het CvB en secretarissen van SKJ (Bron: intern document SKJ).

1.3 Het ontstaan van het tuchtrecht in de jeugdzorg

Het tuchtrecht in de jeugdzorg is ontstaan als onderdeel van een veel bredere ontwikkeling gericht op de versterking van de professionalisering in de jeugdzorg.

In deze ontwikkeling speelden een aantal ernstige incidenten een belangrijke rol. Eén daarvan was het overlijden van de peuter Savanna uit Alphen aan den Rijn in 2004, nadat zij stelselmatig

mishandeld was door haar moeder en stiefvader. De gezinsvoogd die verantwoordelijk was voor het toezicht op dit meisje werd hiervoor strafrechtelijk vervolgd, maar werd uiteindelijk vrijgesproken. De maatschappelijke en politieke onrust naar aanleiding van deze incidenten leidde tot aanvullende regelgeving voor de jeugdzorg. Bureaucratisering werd een belangrijk thema in de jeugdzorg, aangezien het streven naar het vermijden van risico's door beroepsbeoefenaren leidde tot meer regels. Er kwam een roep om meer professionele autonomie, zodat professionals weer verantwoordelijkheid voor hun handelen konden nemen.² Er werd een Actieplan Professionalisering opgesteld dat in 2007 van start is gegaan en in 2010 is afgerond. Het project werd uitgevoerd door onder meer werkgevers, beroepsverenigingen en hogescholen, in opdracht van het Ministerie van Jeugd en Gezin.³ Volgens het Actieplan was er 'haast bij de professionalisering van de jeugdzorg' en wilde de sector professionals beter toerusten en faciliteren en 'hen tegelijkertijd beter kunnen beschermen tegen oneigenlijke strafrechtelijke interventies' (p. 7). Doel van het Actieplan was om een overzichtelijke en samenhangende beroepenstructuur te ontwikkelen en de beroepsuitoefening te verbeteren door de beroepsverenigingen te versterken en de opleidingen en na-/bijscholing te actualiseren. Ook had het project tot doel om kennis, op het gebied van beroepscode en tuchtrecht, en een hoogwaardig verenigingstuchtrecht te ontwikkelen voor professionals in de jeugdzorg die nog niet onder tuchtrecht vielen.

In het eindrapport over het tuchtrecht en de beroepscode in 2010 werd benoemd dat de beroepscode en het tuchtrecht 'de spil van het kwaliteitsbeleid' in de sector zouden gaan vormen. Het tuchtrecht is volgens het rapport 'geen doel op zich', maar is 'een noodzakelijk en krachtig instrument om goed en beroepsethisch handelen te stimuleren'. De wens werd uitgesproken dat beroepskrachten 'professionele beroepscode en tuchtrecht gaan zien als een hulpmiddel en ondersteuning bij hun professionele handelen en niet 'als iets waarop ze afgerekend worden maar eerder als iets waar ze zich op willen laten aanspreken ('hier staan we voor')'.⁴

In eerste instantie was het de bedoeling dat beroepsbeoefenaren vrijwillig tot lidmaatschap van een beroepsvereniging of registratie in een beroepsregister zouden overgaan, maar campagnes om hen hiertoe te bewegen hadden onvoldoende effect. Het Actieplan is daarop aangepast en kreeg ook tot doel om een wettelijk systeem van registratie en tuchtrecht op te zetten.⁵ Verschillende beroepsverenigingen kenden al verenigingstuchtrecht; de beroepsvereniging voor sociaalagogen Phorza had dit nog niet. Ook was er nog geen beroepscode specifiek voor de jeugdzorg. De beroepsverenigingen voor maatschappelijk werkers en sociaal agogen (die later zijn opgegaan in één beroepsvereniging voor professionals in het sociaal werk, de BPSW) hebben in 2012 een addendum ontwikkeld bij hun beroepscode, specifiek voor professionals in de jeugdzorg: de Beroepscode voor de jeugdzorgwerker.⁶ Daarnaast ging in 2011 een programma van start voor de ontwikkeling van vakinhoudelijke richtlijnen voor de jeugdzorg, waarin aanwijzingen voor het handelen van professionals gebaseerd op *evidence based* kennis zijn opgenomen voor specifieke situaties.⁷

In 2012 werd een wetsvoorstel tot wijziging van de toenmalige Wet op de jeugdzorg ingediend bij de Tweede Kamer dat tot doel had om 'een wettelijk stelsel voor de professionalisering van de

---

² Kamerstukken II 2012/13, 33619, 3, p. 1-2; Stb. 2014, 405, p. 10.

³ Het Actieplan is destijds opgesteld door de HBO-raad, MOgroep, Movisie, NIP, NJI, NVMW/Phorza en NVO.

⁴ NIP-NVO (2010) Op het goede spoor. Beroepsethiek, beroepscode en tuchtrecht in de jeugdzorg, p. 40-41 en 47.

⁵ Kamerstukken II 2012/13, 33619, 3, p. 2; Stb. 2014, 405, p. 10. Zie ook de eindrapportage van het derde deelproject 'Tuchtrecht en beroepscode' van het Actieplan Professionalisering: NIP-NVO (2010) Op het goede spoor. Beroepsethiek, beroepscode en tuchtrecht in de jeugdzorg.

⁶ NIP-NVO (2010) Op het goede spoor. Beroepsethiek, beroepscode en tuchtrecht in de jeugdzorg.

⁷ Programma Richtlijnontwikkeling jeugdzorg, uitgevoerd door het NJI, in opdracht van BPSW, NIP en NVO.

beroepsbeoefenaren, werkzaam in de jeugdzorg' tot stand te brengen.⁸ Professionals zouden verplicht worden zich in te schrijven in een beroepsregister.⁹ Dit was niet alleen een 'waarborg voor vakbekwaamheid', maar zou ook met zich mee brengen 'dat beroepsbeoefenaren zich binden aan een beroepsethische norm die zijn uitwerking vindt in de beroepscode van de diverse beroepsgroepen'. De toelichting bij de wet vermeldde dat de beroepsverenigingen daarbij een systeem van tuchtrecht zouden introduceren en zei hierover: *"De regering juicht dat toe. Tuchtrecht is immers een goed instrument om de normen voor professioneel handelen aan te scherpen en indien nodig te corrigeren, of in zeer ernstige gevallen beroepsbeoefenaren te schrappen uit het beroepsregister."*¹⁰

De professionalisering van de sector moest er verder toe leiden dat 'strakke en starre protocollen' werden vervangen door vakinhoudelijke richtlijnen die door de beroepsgroepen worden ontwikkeld, samen met cliënten en werkgevers, waar beroepskrachten zo nodig beredeneerd van af kunnen wijken.¹¹ De keuze voor één beroepsregister met bijbehorend tuchtrecht (in plaats van aansluiting bij een van de beroepsverenigingen) zou volgens de regering bijdragen aan een eenvormige beroepsontwikkeling binnen de sector, waarbij er samenhang is tussen de beroepsnormen die gelden voor de verschillende beroepsgroepen.¹²

Op 1 november 2014 is de regeling voor de professionalisering van de jeugdzorg in werking getreden, in de vorm van een wetwijziging van de Wet op de jeugdzorg en een aanvullende regeling in het bijbehorende Uitvoeringsbesluit.¹³ Twee maanden later, op 1 januari 2015, is de Wet op de jeugdzorg vervangen door de Jeugdwet. De professionaliseringsregeling is overgenomen in de Jeugdwet en het bijbehorende Besluit Jeugdwet.¹⁴

De Jeugdwet en het Besluit Jeugdwet vormen de wettelijke grondslag voor het SKJ tuchtrecht.¹⁵ Artikel 5.1.1 Jeugdwet bepaalt dat het werk in de Jeugdwet wordt uitgevoerd 'door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreeerde professional'. Onder geregistreeerde professionals vallen professionals die staan ingeschreven in het BIG-register en het SKJ-register (artikel 1.1 Jeugdwet), voor wie tuchtrecht moet zijn ingericht.

De totstandkoming van het tuchtrecht in de jeugdzorg sluit direct aan bij één van de beleidsdoelen van de Jeugdwet, namelijk het bieden van meer ruimte voor professionals. Onderdeel daarvan is het versterken van de professionaliteit in de sector. In de Jeugdwet is het professionele handelen een uitgangspunt. De Jeugdwet kent daartoe verschillende instrumenten, waaronder het tuchtrecht. Ook de bepaling dat gemeente en werkgevers de plicht hebben te zorgen dat professionals conform de beroepsnormen kunnen werken moet bijdragen aan deze doelstelling. Tegelijk bleek uit de eerste evaluatie van de Jeugdwet dat het transformatiedoel bieden van ruimte aan professionals niet werd bereikt. Ook werd in deze evaluatie de sector uitgedaagd om een beter antwoord te geven op de vraag wat, in welke situaties nu goede jeugdzorg is.

---

⁸ Kamerstukken II 2012/13, 33619, 3, p. 1.

⁹ Ook de Tweede Kamer had hier eerder, bij motie van Kooiman en Dijsselbloem, al om verzocht (Kamerstukken II 2011/12, 31839, 211).

¹⁰ Kamerstukken II 2012/13, 33619, 3, p. 3.

¹¹ Kamerstukken II 2012/13, 33619, 3, p. 3-4; Stb. 2014, 405, p. 9-10.

¹² Kamerstukken II 2012/13, 33619, 4, p. 7 en 10.

¹³ Stb. 2014, 220 en 405.

¹⁴ Stb. 2014, 441.

¹⁵ Artikel 4.1.5 lid 5 Jeugdwet

1.4 Registratie van professionals werkzaam in de jeugdzorg

Naar aanleiding van het uitgangspunt in de Jeugdwet dat jeugdzorg uitgevoerd moet worden door geregistreerde professionals, die gebonden zijn aan het tuchtrecht (art. 5.1.1 lid 1 Jw), is door SKJ een beroepsregister opgezet.¹⁶ Dit register (art. 5.2.1 lid 1 en art. 5.3.1 Besluit Jeugdwet) is opgezet voor jeugdprofessionals op Hbo-niveau (hogere sociale studies) of WO-niveau (pedagogen/psychologen) die geen BIG-registratie hebben. Onder meer artsen, verpleegkundigen, orthopedagoog-generalist, GZ-psychologen en psychotherapeuten, die in het BIG-register staan, vallen onder het BIG-tuchtrecht zoals geregeld in de wet BIG (Friele et al, 2017). Dit tuchtrecht is geen deel van dit onderzoek.

Het SKJ beroepsregister heeft tot doel de kwaliteit van de beroepsbeoefening te bevorderen en handhaven (art. 1.1 Jw en art. 5.4.2 Jw).¹⁷ Daarnaast moet SKJ zorgen voor een 'adequaat systeem van normhandhaving op grond waarvan passende maatregelen kunnen worden genomen tegen beroepsbeoefenaren die niet voldoen aan de voor hen geldende professionele standaarden'¹⁸ (art. 5.4.3 Besluit Jw). Hiervoor is een privaatrechtelijk systeem van tuchtrecht ingericht, dat in par. 1.3 wordt beschreven.

Bij SKJ staan verschillende beroepsgroepen geregistreerd. Ten eerste de beroepsgroep van professionals die werkzaam zijn in een hbo-functie in de jeugdhulp en/of jeugdbescherming. Deze professionals staan geregistreerd in de kamer 'jeugd- en gezinsprofessionals', maar gedeeltelijk ook nog in de 'oude' kamer voor 'jeugdzorgwerkers'. In beide kamers zijn (deels) dezelfde beroepsgroepen vertegenwoordigd, doordat steeds meer jeugdzorgwerkers zijn overgestapt naar de nieuwe kamer voor jeugd- en gezinsprofessionals. De kamer voor jeugdzorgwerkers stond destijds alleen open voor professionals die onder de cao Jeugdzorg vielen en de professionals van de Raad voor de Kinderbescherming, het COA en Veilig Thuis. Op 1 januari 2018 is deze kamer voor jeugdzorgwerkers gesloten voor nieuwe registraties en werd de nieuwe kamer voor jeugd- en gezinsprofessionals geopend. Deze nieuwe kamer staat open voor de hiervoor genoemde professionals en daarnaast ook voor begeleiders in de gehandicaptenzorg, ggz-agogen, thuisbegeleiders, cliëntondersteuners, sociaal werkers en een deel van de jeugd- en jongerenwerkers. Een groot deel van de jeugdprofessionals die eerst in de kamer van Jeugdzorgwerkers was geregistreerd, is al overgestapt naar de kamer jeugd- en gezinsprofessionals. Uiteindelijk gaan alle jeugdzorgwerkers (na hun herregistratie) over naar de nieuwe kamer. Daarnaast is er een kamer voor psychologen en een kamer voor (ortho)pedagogen. Professionals met MBO-niveau die in de jeugdzorg werken kunnen zich niet registreren bij de SKJ of in het BIG-register (behalve een kleine groep verpleegkundigen op MBO-niveau). Zij kunnen taken uitvoeren die door een 'niet-geregistreerde professional' mogen worden gedaan. Dit is alleen

---

¹⁶ Dit geldt niet alleen voor de uitvoering van gemeentelijke taken op grond van de Jeugdwet, voor jeugdzorgaanbieders en gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (art. 5.1.1 Besluit Jw), maar ook voor Veilig Thuis (Wmo), voor de Halt-bureaus (art. 48g lid 6 Wet Justitie-subsidies) en voor justitiële jeugdinrichtingen (art. 3b lid 2 Bjj), en de raad voor de kindbescherming (Circulaire Norm verantwoorde werktoedeling, Stcrt. 2015, nr. 10652).

¹⁷ Er is destijds bewust niet gekozen voor een publiekrechtelijk register, zoals de Wet BIG, omdat de jeugdzorg nog in 'de beginfase van de beroepsvorming' verkeert. De regering vond het daarom een zaak van de beroepsverenigingen om te bepalen wie 'tot de groep wordt toegelaten of eruit wordt verwijderd'. Een publiekrechtelijk register mist volgens de regering de flexibiliteit die in deze fase nodig is en door de directe betrokkenheid van de beroepsverenigingen werd verwacht dat er ook meer betrokkenheid van de beroepsgroep zou zijn dan bij een door de overheid georganiseerd register (*Kamerstukken II 2012/13*, 33619, 3, p. 10; *Stb. 2014*, 405, p. 16-17).

¹⁸ De professionele standaard = beroepscode, richtlijnen, wet- en regelgeving op de professional specifiek van toepassing. Het moet raken aan de beroepsuitoefening.

mogelijk als ‘het de kwaliteit van de uit te voeren taak niet nadelig beïnvloedt’ (art. 5.1.1 lid 1 en 2 Besluit Jw).¹⁹

Professionals jeugdzorg kunnen, naast hun registratie bij SKJ, lid zijn van een beroepsvereniging, zoals de Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), het Nederlands instituut van psychologen (NIP) of de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO). Deze beroepsverenigingen kennen een verenigingstuchtrecht, waar ook een tuchtklacht kan worden ingediend.

1.5 Tuchtrechtprocedure SKJ

De tuchtprocedure van SKJ is niet vastgelegd bij wet (zoals de Wet BIG), maar is civielrechtelijk van aard en is beschreven in het tuchtreglement van SKJ (laatste versie 1.3 dateert van 4 maart 2019). Het reglement beschrijft de procedure en de bevoegdheden van het College van Toezicht (dat tuchtklachten in eerste aanleg behandelt) en het College van Beroep (de beroepsinstantie).

In de uitvoering van het tuchtrecht zijn een aantal stappen te onderscheiden.

Klachten kunnen bij het tuchtcollege worden ingediend door belanghebbenden, onder wie cliënten. Daarnaast kan ook de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd een klacht indienen (art. 6.1 Tuchtrechtreglement SKJ).²⁰

De SKJ heeft sinds 2017 een ‘voorportaal’, waar elke ingediende tuchtklacht eerst wordt beoordeeld. In dit voorportaal wordt gekeken of de klacht voldoet aan de eisen van het tuchtreglement en hoe de klacht moet worden behandeld: er wordt gekeken of de klacht over het professioneel handelen van een professional gaat en of deze voldoende onderbouwd is. Ook wordt gekeken of bemiddeling mogelijk is tussen klager en professional. Als besloten wordt tot behandeling van de klacht, wordt de betrokken professional gevraagd om een verweerschrift in te dienen (art. 8.1 Tuchtrechtreglement). Als de klacht en het verweer compleet zijn volgt een hoorzitting (art. 9.1 e.v. Tuchtrechtreglement). Zes weken na de hoorzitting volgt een beslissing door het tuchtcollege.

Het College van Toezicht van SKJ kan bij gegronde klachten een van de volgende tuchtmaatregelen opleggen aan de jeugdprofessional:

- een waarschuwing;
- een berisping (zonder/met openbaarmaking);
- een voorwaardelijke schorsing van de inschrijving in het Jeugdkwaliteitsregister voor maximaal één jaar. In dit geval wordt de schorsing niet toegepast indien de jeugdprofessional binnen een door het bestuur van SKJ te bepalen termijn aan een door het college opgelegde verplichting voldoet;
- schorsing van de inschrijving in het kwaliteitsregister jeugd voor maximaal één jaar;
- doorhaling van de inschrijving in het kwaliteitsregister jeugd, met of zonder ontzegging van het recht om opnieuw in het register te worden ingeschreven.

Op de website van SKJ wordt een besluit tot (voorwaardelijke) schorsing of doorhaling gepubliceerd en, afhankelijk of daartoe besloten is, ook een berisping.

---

¹⁹ In het ‘Kwaliteitskader Jeugd’, dat is opgesteld door de jeugdorganisaties in overleg de beroepsverenigingen, is de norm van de verantwoorde werktoedeling geoperationaliseerd; hierin is opgenomen voor welke taken een geregistreerde professional moet worden ingezet.

²⁰ De wettelijke grondslag hiervoor is art. 9.2 lid 6 Jw en art. 4 van het Aanwijzingsbesluit toezichthoudende ambtenaren Jeugdwet en Wmo 2015.

Tegen een beslissing van het College van Toezicht kan beroep worden aangetekend bij het College van Beroep van SKJ.

Voor een uitgebreide beschrijving van de tuchtprocedure verwijzen we naar het volgende hoofdstuk.

1.5.1 Het belang van professionele normen voor het tuchtrecht

De norm waar het tuchtcollege het handelen van een professional aan toetst, is 'de professionele standaard' die geldt in het jeugddomein voor een behoorlijke uitoefening van het beroep' (art. 3.1 Tuchtreglement SKJ). Van de jeugdprofessionals wordt verwacht dat zij handelen zoals verwacht mag worden van een goede hulpverlener, en in overeenstemming met de voor hem of haar geldende professionele standaard (artikel 4.1.1 lid 3 Jeugdwet en 5.4.3 Besluit Jw). De professionele standaard bestaat ten eerste uit de Beroepscode die geldt voor de betreffende beroepsgroep. Voor jeugd- en gezinsprofessionals is dit de beroepscode van de BPSW, voor pedagogen de beroepscode van de NVO en voor psychologen die van het NIP. In deze beroepscodes zijn de normen voor de betreffende beroepen opgenomen. Daarnaast zijn de Richtlijnen voor Jeugdhulp en Jeugdbescherming onderdeel van de professionele standaard. Deze richtlijnen zijn ontwikkeld op initiatief van de beroepsverenigingen en bevatten onderbouwde aanbevelingen voor het dagelijkse werk op basis van wetenschap, praktijkkennis van professionals en ervaringskennis van cliënten.²¹

Heldere professionele normen dragen niet alleen bij aan een helder toetsingskader, maar bieden professionals ook helderheid over wat, in welke situatie, professioneel handelen inhoudt. Als een professional een klacht ontvangt dan kan hij of zij de beroepscode gebruiken om zich te verantwoorden over het eigen handelen (Buitink, 2014).

Van verschillende kanten is er, tijdens de oriënterende gesprekken in het kader van dit onderzoek, gewezen op een, in dit verband, specifiek kenmerk van de jeugdsector, namelijk dat de sector een grote diversiteit kent. Allereerst betreft dat een grote diversiteit van professionals, die vaak met elkaar samenwerken, elk met hun eigen professionele kaders. Op de peildatum 31-12-2019 stonden 53,650 jeugdprofessionals in het Kwaliteitsregister Jeugd geregistreerd, waarvan 43,357 (81%) Jeugd- en gezinsprofessionals (incl. jeugdzorgwerkers), 6,861 (13%) orthopedagogen, en 3,432 (6%) psychologen. (SKJ jaarverslag 2019, p. 62).

Daarnaast is er sprake van een grote diversiteit van aanbieders van jeugdzorg. Er zijn momenteel ongeveer 6000 zorgaanbieders in jeugdzorgverlening en jeugdbescherming. Deze organisaties verschillen in grootte, en variëren van bijvoorbeeld grote zorgorganisaties, zoals GGZ-organisaties die vormen van jeugdzorg bieden, tot kleine zorgorganisaties, zoals gezinshuizen en zorgboerderijen. Met de invoering van de Jeugdwet is die diversiteit toegenomen, zeker ook omdat individuele gemeentes verschillende keuzes hebben gemaakt ten aanzien van de inkoop van jeugdhulp. Deze diversiteit vormt een extra uitdaging voor het geven van een eenduidig oordeel over wat, in welke situatie nu goed professioneel handelen is.

Professioneel statuut

De gemeente en de werkgevers zijn verplicht om ervoor te zorgen, dat de professionals conform de beroepsnormen kunnen werken (artikel 5.1.1 lid 3 Besluit Jw). De organisaties moeten ervoor zorgen dat professionals hun taken kunnen verrichten met inachtneming van de voor hen geldende

---

²¹ De richtlijnen zijn te vinden op www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

professionele standaarden (art. 5.1.1 lid 3 Besluit Jw). Hiervoor kan door de organisatie een ‘professioneel statuut’ worden opgesteld: een binnen de organisatie geldend reglement over de rechten, plichten en bevoegdheden van de geregistreerde professional in relatie tot de organisatie.²²

In onze gesprekken werd gemeld dat professionals niet altijd bekend zijn met het professionele statuut dat voor hen geldt en dat niet alle organisaties een professioneel statuut hebben. Deelnemers van de klankbordbijeenkomst gaven voorbeelden van het gebruik van de professionele statuten in hun organisatie en/of regio waar ze werkzaam zijn. Eén van de deelnemers vertelde dat het professionele statuut in de organisatie waar zij werkt nog in de maak is. Een andere respondent gaf aan dat het best lang duurde totdat haar organisatie goed vormgaf aan de professionalisering van de professionals. Deze deelnemer gaf ook aan dat voorafgaand aan de transitie naar wijkteams, de professionals in het jeugdveld beter wisten wat van hun verwacht werd en wat hun taken zijn.

1.6 De beoogde en bijkomende functies van het tuchtrecht

Het tuchtrecht beoogd een aantal functies. In dit volgende stuk beschrijven we zowel de beoogde effecten alsook de bijkomende functies (gewenst) of niet gewenste effecten van het tuchtrecht die in de praktijk ontstaan. (Tabel 1.1).

Tabel 1.1

Beoogde functies
Waarborgen van de kwaliteit van het professionele handelen
Bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het professioneel handelen
Het lerend effect van het tuchtrecht voor de jeugdprofessionals in de sector
Bijkomende functies
Bieden van een luisterend oor voor cliënten
Voorkomen van een strafproces
Symbool van de professionalisering
Bijkomende niet gewenste effecten
Stapel van klachten
Angst ervaren door jeugdprofessionals
Overig
Professionaliteit als doel, maar ook als randvoorwaarde voor het tuchtrecht

Uit de beschrijving van het ontstaan van het tuchtrecht in de jeugdzorg volgt de concrete doelstelling van het tuchtrecht, namelijk het waarborgen van de kwaliteit van het professionele handelen en het bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het professioneel handelen.²³ Het tuchtrecht kan aan deze doelstelling bijdragen middels twee verschillende mechanismen. Allereerst wordt een aangeklaagde professional, in het geval van een gegrond verklaarde tuchtklacht, aangesproken op zijn of haar handelen. De veronderstelling is dat een waarschuwing, berisping of voorwaardelijke schorsing eraan bijdraagt dat de betrokken professional hiervan leert en zich, in de toekomst, professioneler zal gedragen. Van deze maatregelen wordt een corrigerende werking verwacht, gericht op de aangeklaagde.

²² Kamerstukken II 2012/13, 33619, 3, p. 13.

²³ Zie art. 2.1 Tuchtrechtreglement SKJ en voor het tuchtrecht onder de Wet BIG o.a. Kamerstukken II 2016/17, 34629, 3, p. 5.

Een schorsing of doorhaling betekent dat deze professional (in het geval van een schorsing tijdelijk) niet meer werkzaam mag zijn als professional. Het tuchtcollege kiest voor een dergelijke maatregel als het college van mening is dat de betrokken aangeklaagde onvoldoende in staat is om als volwaardig professional te werken. In extreme vorm omvat dit ook het identificeren van de 'rotte appels' in het beroep, met als meest ingrijpende maatregel het uit die beroepsgroep zetten (de doorhaling). Het primaire doel van een tuchtmaatregel is echter niet te straffen, maar correctie van professioneel gedrag om herhaling van gemaakte fouten te voorkomen (Soeharno, 2016).

De beslissingen van het tuchtcollege worden gepubliceerd, waardoor de sector kennis kan nemen van deze uitspraak en deze kan verwerken in de normen en waarden van de sector. Sinds 2019 is er een bibliotheek waarin, op termijn, alle beslissingen te vinden zijn. De verwachting is dat professionals hier kennis van nemen en reflecteren op de uitspraken (interview 9). Dit is het tweede mechanisme waarmee het tuchtrecht een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit en veiligheid van het professionele handelen: het veld kan leren van de gepubliceerde uitspraken.

1.6.1 Bijkomende functies

Naast de beoogde functie van het tuchtrecht heeft het tuchtrecht in de praktijk ook nog een aantal andere functies.

Bieden van een luisterend oor

Eén van die functies is het bieden van een luisterend oor voor cliënten. Over de vraag hoeveel belang aan deze functie gehecht moet worden verschillen de meningen. Zo gaf een vertegenwoordiger van de Kinderombudsman aan tijdens de klankbordbijeenkomst dat het belangrijk is dat klagers serieus genomen worden, dat ze zich gehoord moeten voelen en dat het belangrijk is dat professionals de klagers niet als lastig beschouwen. Ook werd, door een andere deelnemer aan de klankbordbijeenkomst, opgemerkt dat het indienen van klachten een signaal is dat ouders zich niet gehoord voelen. Deze persoon gaf aan van mening te zijn dat het indienen van een tuchtklacht een recht is van de klager. Anderen geven aan dat het doel van het tuchtrecht niet gericht is op het bieden van een klachtmogelijkheid aan cliënten (interview 8,9). Het zoeken van genoegdoening past in hun visie niet bij het tuchtrecht, maar bij het klachtrecht. Aangegeven werd dat het bieden van een luisterend oor middels het tuchtrecht zorgt voor meer stapeling en verdubbeling van procedures.

In de praktijk van het tuchtrecht wordt wel getracht een vorm van een luisterend oor te bieden door het bieden van een klantvriendelijke tuchtprocedure. Een klantvriendelijke tuchtprocedure is bijvoorbeeld toegankelijk, heeft een snelle doorlooptijd, de communicatie tijdens de procedure is begrijpelijk en de klacht wordt zorgvuldig behandeld, waarbij beide partijen goed worden gehoord. Tenslotte, wordt klagers tijdens een hoorzitting de ruimte geboden om hun verhaal te vertellen. Er zijn veel inspanningen geweest vanuit de SKJ om een klantvriendelijke en toegankelijke tuchtprocedure op te zetten.

Voorkómen van een strafproces

Een tweede bijkomende functie van het tuchtrecht die uit de literatuur naar voren komt, is een strategische functie, namelijk het voorkomen van een strafproces middels de tuchtprocedure. Volgens het Actieplan Professionalisering was er 'haast bij de professionalisering van de jeugdzorg' en wilde de sector professionals beter toerusten en faciliteren en 'hen tegelijkertijd beter kunnen beschermen tegen oneigenlijke strafrechtelijke interventies' (p. 7). Deze haast was toen erg actueel vanwege de strafrechtelijke vervolging van de gezinsvoogd van Savanna (zie par. 2.1).

Waar in het Actieplan nog gesproken werd over het 'beschermen van professionals tegen oneigenlijke strafrechtelijke interventies' wordt aan het einde van het professionaliseringsproject

gezegd dat het uitsluiten van samenloop van verschillende klachtenprocedures ‘geen haalbaar of wenselijk doel’ is; iedere procedure heeft een eigen karakter en doel en deze procedures bestaan naast elkaar.²⁴ Ook tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot instelling van het kwaliteitsregister en het tuchtrecht is nadrukkelijk aan de orde gekomen dat het klacht- en tuchtrecht andere doelen dienen. De Staatssecretaris van VWS zegt hierover in 2014: *“Het doel van het tuchtrecht is het waarborgen van de zuiverheid (kwaliteit en betrouwbaarheid) van de beroepsgroep. Het klachtrecht strekt ertoe door cliënten ervaren gevoelens van onvrede aan de betrokken zorgaanbieder of medewerker te doen blijken en het recht van een cliënt op een reactie met betrekking tot zijn klacht vast te leggen.”*²⁵ Cliënten mogen deze mogelijkheden beide benutten en het staat ze vrij daarnaast “een vordering bij de burgerlijke rechter aanhangig te maken of aangifte te doen van een strafbaar feit.”

Als symbool voor de professionalisering

De derde functie die aan het tuchtrecht kan worden toegeschreven, is een meer abstracte functie. Het tuchtrecht staat symbool voor de ambitie om de professionaliteit van de jeugdzorgprofessional te versterken. Het tuchtrecht is een heel tastbaar symbool van die ambitie om te professionaliseren.

1.6.2 Bijkomende niet gewenste effecten

Beleid, en zeker ook wet- en regelgeving, hebben ook altijd niet-beoogde effecten. Soms zijn dat effecten die de doelstellingen van het beleid direct ondersteunen. Soms beïnvloeden deze niet-beoogde effecten de beleidsdoelen in negatieve zin. In de beginfase van dit onderzoek zijn we enkele van deze niet-beoogde, niet gewenste, effecten tegengekomen.

Onterechte klachten

Het tuchtrecht verschilt uiteraard van het klachtrecht, maar uit de interviews kwam naar voren dat ouders – vooral in de niet-vrijwillige jeugdzorg – van het tuchtrecht gebruik zouden maken om hun gelijk te halen, als een vorm van klachtrecht. Dit kan komen doordat het onduidelijk is voor de cliënt waar ze een klacht het best kunnen indienen, doordat ze het verschil tussen beide procedures niet zien, doordat er sprake is van een grijs gebied tussen het beleid van een organisatie en het handelen van een professional of doordat deze ouders alles in het werk willen stellen om bepaalde beslissingen terug te draaien.

Stapeling van klachten

Tijdens de forumdiscussies werd ook gesteld dat, vooral in de jeugdbeschermingsketen, er cliënten zijn die ‘structureel’ klagen door eenzelfde of een vergelijkbare klacht via verschillende procedures en/of herhaaldelijk in te dienen, en zo alle klachtmogelijkheden aangrijpen. Deze groep ouders is het vaak niet eens met opgelegde maatregelen en grijpen alle kansen aan om een klacht in te dienen (interview 2). Gesteld wordt dat deze ouders hun verhaal kwijt willen en dat ze niet specifiek kijken of het een klacht is die onder het klachtrecht of tuchtrecht valt (interview 2). Er werd ook gemeld dat cliënten soms zelf aangeven dat ze al weten dat ze toch niet in hun gelijk worden gesteld, maar toch willen dat de professional een klacht ontvangt (interview 9). In de interviews werd verder aangegeven dat er relatief vaak beroep wordt aangetekend door vaders die radeloos zijn en niets te verliezen hebben (interview 8). Ook zou het vaak gaan om ouders in complexe scheidingen.

---

²⁴ NIP-NVO (2010) Op het goede spoor. Beroepsethiek, beroepscode en tuchtrecht in de jeugdzorg, p. 5 en 26.

²⁵ Stb. 2014, 405, p. 27.

Deze zaken zijn ingrijpend voor de betrokken professionals. Structurele klagers worden door professionals in de jeugdzorg als belastend ervaren, gaven verschillende respondenten tijdens de interviews aan. Het kost professionals bijvoorbeeld veel tijd om zich voor te bereiden en deel te nemen aan hoorzittingen van een klachtencommissie. Ook is het emotioneel belastend (vooral als het tevens om tuchtrecht gaat). Bovendien belemmert het de behandeling van of de relatie met de cliënt, onder meer omdat die behandeling belast of gestopt wordt vanwege de lopende procedure(s) (interviews 4, 5,6 o.a.).

Angst voor en impact van het tuchtrecht

Ondanks dat het tuchtrecht een lerende functie hoort te hebben, werd er in de voorbereidende gesprekken en forumdiscussies gesteld dat professionals bang zijn voor het tuchtrecht. Het tuchtrecht kan ook als zeer belastend worden ervaren (Lozowski, 2018). Zoals omschreven in het rapport: *De B van Bekwaam - Naar een toekomstbestendige Wet BIG* (RVS, 2019), wordt gezegd dat het tuchtrecht op een 'bestraffend vingertje' lijkt, terwijl een zorgprofessional van een tuchtklacht hoort te leren. Het risico van deze angst voor het tuchtrecht is dat zorgprofessionals terughoudend worden bij de behandeling van cliënten, en bijvoorbeeld risicomijdend gedrag zou kunnen gaan vertonen (interview 3). Dit is weliswaar een vorm van 'leren', maar wel een ongewenste vorm.

Een tuchtklacht wordt als 'erger' ervaren dan een reguliere klacht (interview 2). Een reden hiervoor is dat het tuchtrecht zich richt op de persoon en ook consequenties heeft voor een zorgprofessional, zoals een mogelijke berisping. Op het moment dat er een waarschuwing of berisping wordt gegeven n.a.v. de behandeling van tuchtrechtklacht, dan is de impact ervan groot (forumdiscussie niet-vrijwillige jeugdzorg).

Tijdens de gesprekken werd gesteld dat vooral beroepskrachten in de niet-vrijwillige jeugdzorg bang zijn voor het tuchtrecht omdat ouders, die boos zijn en het niet eens zijn met het werk en de handelingen die de jeugdbeschermers uitvoeren, zoals in de vorige paragraaf beschreven, alle mogelijkheden benutten om een klacht in te dienen (interview 1,2).

1.7 Professionaliteit als doel, maar ook als randvoorwaarde voor het tuchtrecht

Het doel van het tuchtrecht is om de kwaliteit te waarborgen van het werk van de jeugdprofessionals. Maar professionaliteit is ook een essentiële randvoorwaarde voor het functioneren van het tuchtrecht. In de gesprekken werd aangegeven dat die professionaliteit nog nadere ontwikkeling behoeft. Het tuchtrecht moet kunnen bouwen op een stevige professionele basis. Dat geldt voor de ontwikkeling van de professionele normen, voor de invoering van en het gebruik van het professioneel statuut, maar ook voor de stevigheid waarmee een professional het gesprek kan aangaan met zijn werkgever. In de gesprekken werd de vraag gesteld of de professionele basis al wel voldoende ontwikkeld is. Zo is er pas in 2012 een Beroepscode voor jeugdprofessionals opgesteld. Ook kende de jeugdzorg geen richtlijnen, zoals in de medische en jeugdgezondheidszorg. In 2011 is het programma gestart voor de ontwikkeling van vakinhoudelijke richtlijnen voor de jeugdzorg.²⁶ Bij de eerste evaluatie van de Jeugdwet (Friele e.a. 2018) werd gesteld dat er grote behoefte is aan een beter antwoord vanuit de sector op de vraag wat, goede jeugdzorg is en wanneer en op welke manier jeugdzorg goed uitgevoerd wordt. De vraag die dit signaal oproept is of het tuchtrecht niet te vroeg is gekomen voor deze sector.

---

²⁶ Programma Richtlijnontwikkeling jeugdzorg, uitgevoerd door het NJI, in opdracht van BPSW, NIP en NVO.

2 Toetsing door het tuchtcollege (jurisprudentie analyse)

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt, door middel van een analyse van de cijfers uit de jaarverslagen en een analyse van een aantal beslissingen van het tuchtcollege, gekeken hoe het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd, in het licht van de vraag of met de huidige tuchtprocedure de door de wetgever (en de sector) beoogde doelstellingen worden behaald.

Na de methodebeschrijving (par. 2.2), wordt gekeken door wie wordt geklaagd, wat de aard van de klachten is en hoe deze klachten (procedureel) worden afgehandeld waarbij onder meer de ontvankelijkheid van klachten en de samenloop met andere klachten- en geschillenprocedures aan de orde komt (par. 2.3). Vervolgens wordt beschreven op welke wijze de tuchtcolleges beoordelen in welke situaties tuchtrechtelijk verwijtbaar is gehandeld en hoe dit wordt gemotiveerd (par. 2.4). Daarbij wordt ingegaan op de normen die volgens het tuchtcollege geschonden zijn, zoals dossiervorming, het bereiken van overeenstemming met de cliënt en de relatie met collega's en de organisatie. Ook wordt beschreven in welke situaties het tuchtcollege bij gegrond verklaarde klachten een maatregel oplegt en hoe dit wordt gemotiveerd. In de laatste paragraaf wordt de conclusie weergegeven (par. 2.5).

2.2 Methodebeschrijving

Voor de cijfers over het aantal ingediende klachten, de wijze van afhandeling en de aard van de klachten, is uitgegaan van de gegevens in de jaarverslagen van SKJ van 2016 t/m 2019.²⁷ Daarnaast is gebruik gemaakt van de 'Beslissingen bibliotheek' op de website van SKJ, waar een groot aantal beslissingen van het tuchtcollege van SKJ van de afgelopen jaren is gearchiveerd.²⁸ Een selectie van het aantal gepubliceerde zaken in de 'Beslissingen bibliotheek' van SKJ is inhoudelijk geanalyseerd. Omdat het tuchtrecht relatief nieuw is en de afgelopen jaren erg in ontwikkeling is geweest, is ervoor gekozen om de inhoudelijke analyse te richten op beslissingen uit de in 2019 ingediende tuchtzaken (gepubliceerde beslissingen met het zaaknummer 19.xxx).²⁹ Allereerst zijn alle gepubliceerde klachten uit 2019 geselecteerd die (gedeeltelijk) gegrond zijn verklaard door het College van Toezicht (34 zaken), omdat deze het meeste inzicht geven waar volgens het tuchtcollege de grenzen liggen van 'een redelijk

---

²⁷ De klachten van 2015 zijn niet meegenomen in het jaarverslag, omdat in dat opstartjaar van SKJ de cijfers op een andere wijze zijn weergegeven en daarom niet te vergelijken zijn met de jaren erna. De cijfers over de klachten uit 2016 zijn afkomstig uit het jaarverslag van 2017, omdat vanaf dat jaar in het jaarverslag de cijfers op uniforme wijze werden weergegeven (met tussen haakjes steeds de cijfers van het jaar ervoor).

²⁸ De Beslissingen Bibliotheek is te raadplegen via <https://beslissingen.skjeugd.nl/beslissingen/>.

²⁹ De laatste check van beslissingen is gedaan op 8 juli 2020. Op die datum stonden er 411 zaken gepubliceerd in de Beslissingen Bibliotheek van SKJ, waarvan 408 zaaknummers uit de jaren 2014 tot en met 2019 en drie uit 2020. SKJ spreekt niet over 'uitspraken' van het tuchtcollege, maar over 'beslissingen'. Om die reden is dat ook hier aangehouden. Om dezelfde reden wordt niet de term 'beklaagde' gebruikt, maar 'jeugdprofessional' als degene over wie wordt geklaagd.

bekwame beroepsuitoefening' en de geschonden norm.³⁰ Daarnaast zijn alle gepubliceerde beroepszaken van het College van Beroep uit 2019 bij de analyse betrokken (16 zaken). Om een beeld te krijgen van het aantal zaken dat niet in behandeling wordt genomen is geselecteerd op 'niet ontvankelijk' in de Beslissingen Bibliotheek en zijn alle gepubliceerde zaken die volledig niet-ontvankelijk verklaard zijn onderzocht (14 zaken).³¹ In bijlage C is een overzicht van alle onderzochte zaaknummers opgenomen.³²

Opgemerkt wordt nog dat de Beslissingen Bibliotheek van SKJ in ontwikkeling is. Hoewel de zoekfunctie van de Bibliotheek een vooruitgang is ten opzichte van het oude archief op de website van SKJ (dat geen zoekfunctie kende), werkt de zoekfunctie nog niet optimaal.³³ Dit betekent dat mogelijk niet alle genomen beslissingen die voldoen aan de zoekcriteria zijn meegenomen in de analyse. Verder is het aantal onderzochte zaken beperkt, waardoor wellicht niet alle juridische en inhoudelijke thema's die bij de tuchtcolleges aan de orde zijn geweest in onderstaande analyse zijn meegenomen. Het doel van de jurisprudentie analyse is echter niet geweest om de ontwikkeling van de tuchtrechtspraak in beeld te brengen of om een uitputtend overzicht te geven, maar om een beeld te krijgen van de inhoudelijke en procedurele aspecten waar het tuchtrecht van SKJ in de praktijk mee te maken heeft.

Het is niet mogelijk geweest om, zoals bij een juridische analyse gebruikelijk is, een uitgebreide desk research van relevante juridische literatuur te verrichten. Er is in de juridische literatuur nauwelijks gepubliceerd over het tuchtrecht van SKJ. Het enkele artikel dat hierover is verschenen, is verwerkt in het hoofdstuk. Daarnaast is een aantal recente publicaties over het tuchtrecht in de gezondheidszorg bekeken, om de discussies en thema's die spelen in de jeugdzorg te vergelijken met die in de gezondheidszorg.

2.3 Wijze van afhandeling van de ingediende tuchtklachten

In deze paragraaf wordt de procedure van het SKJ-tuchtrecht kort weergegeven (par. 2.3.1) en wordt, aan de hand van de beschikbare cijfermatige informatie en de jurisprudentieanalyse, beschreven door wie geklaagd wordt en wat de aard van de klachten is (par. 2.3.2). Vervolgens wordt ingegaan op de vraag welke klachten in behandeling worden genomen (ontvankelijk zijn) en hoe deze door het tuchtcollege worden afgehandeld (par. 2.3.3). Ten slotte wordt ingegaan op de verhouding tussen het tuchtrecht en andere klachten- en geschillenprocedures, waar het tuchtcollege in een aantal beslissingen op ingaat (par. 2.3.4).

---

³⁰ Bij een aantal beslissingen stond in de Beslissingen Bibliotheek dat beroep was aangetekend ('beroep loopt'), maar was de beslissing in beroep ten tijde van het raadplegen (laatste check op 8 juli 2020) nog niet gepubliceerd. In de voetnoten van dit hoofdstuk staat in dat geval achter de betreffende zaak vermeld 'beroep ingesteld'.

³¹ Omdat het aantal zaken uit 2019 gering was (5 gepubliceerde zaken van het College van Toezicht; 3 van het College van Beroep), zijn ook de in eerdere jaren ingediende zaken meegenomen in de analyse (4 in 2018 ingediende klachten, 1 in 2017 en 1 in 2015).

³² De onderzochte zaken betreffen vrijwel alleen klachten tegen jeugd- en gezinsprofessionals (inclusief jeugdzorgwerkers), die ook veruit de grootste groep SKJ-geregistreerden zijn (zie hierover par. 2.3.2). Slechts twee klachten betreffen een psycholoog; er is geen klacht die betrekking heeft op een (ortho)pedagoog. Deze aantallen zijn te klein om hier in het kader van dit onderzoek uitspraken over te kunnen doen.

³³ Zo is het niet mogelijk te zoeken op zaaknummers per jaar (alleen op datum); dit is daarom handmatig gedaan. Ook zijn niet alle beslissingen gepubliceerd en worden niet-ontvankelijk verklaarde klachten bijvoorbeeld ook weergegeven als ongegrond (hetgeen juridisch gezien niet correct is).

2.3.1 De tuchtprocedure van SKJ

De wijze waarop klachten kunnen worden ingediend en worden behandeld is vastgelegd in het Tuchtreglement van SKJ, dat sinds 2015 twee keer is herzien.³⁴ Het tuchtreglement bepaalt dat een SKJ-geregistreerde professional de tuchtnorm heeft geschonden, indien sprake is van 'enig handelen in strijd met de professionele standaard die in het jeugddomein geldt voor een behoorlijke uitoefening van het beroep waarvoor de jeugdprofessional is geregistreerd' en daarnaast ieder ander handelen 'dat in strijd is met hetgeen een behoorlijk jeugdprofessional betaamt' (artikel 3.1 Tuchtreglement).

Belanghebbenden kunnen een klacht indienen, indien zij denken dat een SKJ-geregistreerde professional de tuchtnorm heeft geschonden (par. 7 Tuchtreglement). Het SKJ heeft sinds medio 2017 een 'voorportaal' ingericht, waarin een beroepsgenoot, bemiddelaar, voorzitter (jurist) en secretaris van het College van Toezicht aan deelnemen om te beoordelen of de klacht inhoudelijk kan worden behandeld. In het 'voorportaal' wordt gekeken of de klacht een SKJ-geregistreerde professional betreft, betrekking heeft op het individueel professioneel handelen en voldoet aan de overige eisen van het tuchtreglement.³⁵ Het klaagschrift moet de personalia van de betrokkenen weergeven en een duidelijke omschrijving van de klacht bevatten, 'waaronder de feiten en gronden waarop deze berust, met inbegrip van een exacte aanduiding van het tijdvak waarin bedoelde feiten hebben plaatsgevonden en het tijdvak waarin de gebeurtenissen hebben plaatsgevonden'. Ook moet het 'verband tussen de klacht en het belang van de klager' worden aangegeven en moeten de stukken waarnaar wordt verwezen worden bijgevoegd (art. 7.3 en 7.4 Tuchtreglement SKJ). Voldoet het klaagschrift niet aan deze voorwaarden, dan krijgt klager twee weken de tijd om de klacht aan te vullen. Klachten die (ook na eventuele aanvulling) niet voldoen aan de eisen, worden door de voorzitter van het College van Toezicht niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond verklaard (de zogenaamde 'voorzittersbeslissing'). Verder wordt in het voorportaal gekeken of bemiddeling tussen klager en de professional passend is en wordt, indien door partijen gewenst, door SKJ een mediator aangeboden.

Klachten worden in eerste aanleg behandeld door het College van Toezicht (CvT), bestaande uit een voorzitter (jurist) en twee beroepsgenoten uit dezelfde SKJ-kamer waartoe de professional over wie wordt geklaagd behoort (art. 4.7 Tuchtreglement). Indien de klacht ontvankelijk is, krijgt de professional over wie wordt geklaagd de gelegenheid om schriftelijk verweer te voeren (par. 8 Tuchtreglement). Is nader onderzoek nodig, dan kunnen klager en beklagde worden uitgenodigd voor een mondelinge behandeling (par. 9 Tuchtreglement). Binnen zes weken na de (mondelinge) behandeling van de klacht (eventueel met een eenmalige verlenging van de termijn met vier weken), verzendt het CvT de beslissing aan de betrokkenen (art. 10.3). Verklaart het CvT de klacht gegrond, dan kan een maatregel worden opgelegd, al dan niet met openbaarmaking van de maatregel (par. 5 en 12 Tuchtreglement). Zijn partijen het niet eens met de beslissing, dan kunnen zij binnen zes weken hiertegen in beroep bij het College van Beroep (CvB). Het CvB bestaat uit een voorzitter (jurist), een ander rechtsgeleerd lid en drie leden die 'voor zover mogelijk' behoren tot de SKJ-kamer waartoe de beklagde professional behoort (art. 4.9). De beslissingen van het CvT en CvB worden

---

³⁴ Bij de eerste herziening is een aantal procedurele wijzigingen aangebracht, zoals de verplichting een klachtformulier te gebruiken en een bepaling over het inbrengen van stukken (SKJ Tuchtreglement versie 1.2, vastgesteld 10 april 2017). Bij de laatste herziening van maart 2019 is onder meer de tuchtnorm aangepast (zie par. 2.3.3), is de verjaringstermijn verlaagd van vijf naar drie jaar en kan een berisping ook worden opgelegd zonder openbaarmaking (SKJ Tuchtreglement versie 1.3, vastgesteld 4 maart 2019). Het tuchtreglement is te raadplegen op <https://skjeugd.nl/tuchtrecht/tuchtreglement/>.

³⁵ Zie over het voorportaal: <https://skjeugd.nl/tuchtrecht/voorportaal-eerste-toetsing-tuchtklacht/>.

geanonimiseerd op de website van SKJ geplaatst (in de Beslissingen Bibliotheek; art. 10.4). Het tuchtcollege kan een beslissing, al dan niet voorzien van een annotatie, geanonimiseerd aanbieden ter publicatie aan van belang zijnde vak- en nieuwsbladen (art. 10.5).

2.3.2 De ingediende tuchtklachten (aantallen en aard)

Het aantal klachten dat wordt behandeld door het College van Toezicht is de afgelopen jaren gestegen van 190 in 2016 naar 277 in 2019.³⁶ Bijna alle klachten wordt ingediend door ouders.³⁷ Een aantal keer wordt een klacht ingediend door andere familieleden van de jeugdige of door de jeugdige zelf. In een enkel geval wordt een klacht ingediend door de werkgever van beklagde, een andere professional, een organisatie of de Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ).³⁸ Uit het jaarverslag van SKJ van 2019 valt op te maken dat er twee punten zijn waar de afgelopen drie jaar het meest over werd geklaagd: 1) het verstrekken van geen, onvoldoende of onjuiste informatie en 2) het gebrek aan professionaliteit van de jeugdprofessional. Er werd verder veel geklaagd over slechte communicatie en over de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Daarnaast wordt regelmatig geklaagd over een omgangsregeling, een uithuisplaatsing, dat er geen vertrouwen is in de professional, de dossiervorming onvoldoende is, dat er schade aan het kind wordt berokkend, dat klagers zich niet gehoord voelen, dat afspraken niet worden nagekomen, er geen respect is of sprake van partijdigheid of de privacy wordt geschonden. Een enkele keer wordt gevraagd om een andere hulpverlener.³⁹

In veel gevallen betreft het situaties waarin ouders gescheiden zijn. Uit het jaarverslag van 2018 blijkt dat het percentage ingediende klachten, waarbij ouders niet meer bij elkaar waren, is gestegen van 60 procent in 2016 naar 74 procent in 2018. Het grootste deel daarvan betreft complexe scheidingen (een stijging van 38 procent van de ingediende klachten in 2016 naar 60 procent in 2018).⁴⁰ Over de beroepsgroep van jeugd- en gezinsprofessionals (werkzaam in een hbo-functie in de jeugdhulp en/of jeugdbescherming) worden de meeste klachten ingediend (figuur 3.1).⁴¹ Het gaat hier ook om veruit de grootste groep geregistreerden bij SKJ; ruim 80 procent van de professionals die geregistreerd zijn bij SKJ zijn lid van de kamer voor jeugd- en gezinsprofessionals en de voorloper hiervan, de kamer voor jeugdzorgwerkers (43.357 professionals van de totaal 53.650 SKJ-

---

³⁶ In 2018 werd nog één zaak meer afgehandeld (278) en in 2017 werden 264 zaken afgehandeld.

³⁷ In 2018 werden 257 van de 278 afgehandelde zaken en in 2019 256 van de 277 behandelde zaken ingediend door ouders (SKJ Jaarverslag 2019, p. 74).

³⁸ SKJ Jaarverslag 2019, p. 74. Van de onderzochte zaken is een van de zaken (CvT 19.425Ta) door de IGJ ingediend. Vertegenwoordigers van de organisatie waar de professional aan verbonden is, kunnen ook een klacht indienen, zo blijkt uit twee zaken waarin een manager respectievelijk een hoofdbehandelaar namens de organisatie klaagden over grensoverschrijdend gedrag van de betrokken professional (CvT 19.495Ta en 19.097Ta). Opvallend is dat het CvT geen overweging hieraan wijdt en er blijkbaar geen discussie is dat een vertegenwoordiger van de organisatie belanghebbende is (dat wil zeggen 'een direct belang heeft', artikel 6.2 Tuchtrecht). In de Wet BIG is expliciet bepaald dat 'degene die aan de beklagde een opdracht heeft verstrekt' en 'degene bij wie of het bestuur van een instelling waarbij de beklagde werkzaam of voor het verlenen van individuele gezondheidszorg ingeschreven is', een tuchtklacht kan indienen (art. 65 Wet BIG). Er is veel jurisprudentie op grond van de Wet BIG over de ontvankelijkheid van 'collega's die klagen over collega's' (zie hierover o.a. Bol, Steendam Visser & Dute 2019).

³⁹ SKJ Jaarverslag 2019, p. 71.

⁴⁰ SKJ Jaarverslag 2018, p. 67-69. Het verband tussen de ingediende klachten en de (complexe) echtscheiding is door SKJ overigens niet onderzocht.

⁴¹ Hier worden zowel de professionals verstaan die geregistreerd staan in de kamer 'jeugd- en gezinsprofessionals' van SKJ als de professionals die nog geregistreerd staan in de 'oude' kamer 'jeugdzorgwerker' (die op 1 januari 2018 is gesloten). In beide kamers zijn (deels) dezelfde beroepsgroepen vertegenwoordigd. Steeds meer professionals die in de kamer voor jeugdzorgwerkers stonden geregistreerd zijn namelijk al overgestapt naar de kamer voor jeugd- en gezinsprofessionals, waar uiteindelijk alle jeugdzorgwerkers (na hun herregistratie) in komen.

geregistreerden in 2019). Een klein deel van de klachten betreft psychologen en (ortho)pedagogen, van wie het totale aantal geregistreerden ook veel kleiner is (3.432 geregistreerde orthopedagogen en 6.861 geregistreerde (ortho)pedagogen in 2019).⁴²

Figuur 3.1. Aantal klachten in verhouding tot het aantal geregistreerden⁴³

Jaar	Totaal aantal behandelde klachten CvT ⁴⁴	Jeugd- en gezinsprofessionals (incl. jeugdzorgwerkers)		Psychologen		(Ortho)pedagogen	
		Aantal klachten	Aantal SKJ geregistreerden	Aantal klachten	Aantal SKJ geregistreerden	Aantal klachten	Aantal SKJ geregistreerden
2017	264	212	24.018	8	2.275	3	4.702
2018	278	248	38.101	3	2.881	13	5.795
2019	277	236	43.357	9	3.432	18	6.861

Uit interne gegevens van SKJ blijkt dat veruit de meeste klachten gaan over (de toeleiding tot) het ‘gedwongen kader’, dus situaties waarin bemoeienis van professionals is zonder dat de betrokkenen dit zelf willen (Figuur 3.2). Het gaat om bijna 75 procent van de door het CvT behandelde zaken in 2017 en 2018. Van alle ingediende zaken gaat ongeveer 60 procent van de klachten over professionals die werkzaam zijn bij een Gecertificeerde Instelling (GI) voor (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering, ongeveer 10 procent over medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en ongeveer 3 procent over medewerkers van Veilig Thuis. Het aantal klachten over jeugdbeschermers is hoog in verhouding tot het aantal jeugdprofessionals dat in deze sector werkzaam is. Uit de cijfers van het CBS blijkt dat ongeveer 10 procent van de jongeren die in 2019 jeugdzorg kregen, te maken had met een jeugdbeschermingsmaatregel, uitgevoerd door een GI (al dan niet in combinatie met andere vormen van hulp), terwijl 60 procent van de klachten deze vorm van jeugdzorg betrof.⁴⁵

Figuur 3.2 Aantal behandelde klachten per werkgever⁴⁶

Jaar	Totaal aantal behandelde klachten CvT	GI	Veilig Thuis	Raad voor de Kinder-	Ambulante hulp	Wijkteam / gemeente	Pleegzorg	GGZ	CJG	Gehandicapten-zorg	Overig	Onbekend
2017	264	155	9	24	35	0	0	3	1	1	3	33
2018	278	171	9	30	30	14	0	3	8	1	7	5

Hoewel jeugdbescherming slechts een klein deel van de jeugdzorg vormt, wordt hier dus het meeste over geklaagd en is de kans dat een jeugdbeschermers met het tuchtrecht te maken krijgt groter dan voor andere beroepsgroepen. Uit onderzoek blijkt dat jeugdbeschermers het tuchtrecht als een zware belasting zien en dit ertoe heeft geleid dat zij veel bezig zijn met ‘indekken’ voor als er een klacht komt en

⁴² SKJ Jaarverslag 2019, p. 62.

⁴³ Informatie afkomstig uit het SKJ Jaarverslag 2017, 2018 en 2019.

⁴⁴ Niet alle klachten die worden ingediend betreffen een geregistreerde professional. De verdeling van de klachten over de kamers komt daardoor niet overeen met het totale aantal behandelde klachten per jaar.

⁴⁵ CBS 2020, tabel 1.5.2.

⁴⁶ Cijfers afkomstig uit interne informatie van SKJ. Van 2019 was geen totaaloverzicht beschikbaar.

handelingsverlegen zijn geworden.⁴⁷ Het gaat hier om gedwongen hulpverlening, die door de rechter wordt opgelegd als ouders deze hulp in het vrijwillig kader niet accepteren en geen bemoeienis van de jeugdbeschermer willen die in hun gezin komt. Herregodts constateert het probleem van de onevenredige verdeling van tuchtklachten ook in haar proefschrift over het tuchtrecht in andere beroepsgroepen en zegt hierover: “Professionals met bepaalde typen cliënten of met een bepaald vakgebied worden veel vaker dan anderen blootgesteld aan tuchtklachten. Pessimistisch gezien zou kunnen worden gezegd dat niet de kwaliteit van de dienstverlening maar het type cliënten of het vakgebied van de professional bepaalt of tegen de professional tuchtklachten worden ingediend. Deze willekeur is onbevredigend in een systeem dat beoogt de kwaliteit van de gehele beroepsgroep te bewaken en bevorderen.”⁴⁸

De vraag is of voor het SKJ-tuchtrecht het ook niet meer het type cliënten of het vakgebied van de professional is dat bepaalt of deze met een klacht te maken krijgt, in plaats van de kwaliteit van de hulpverlening. De vraag is ook of er genoeg zicht op de kwaliteit van de beroepsuitoefening van de professionals over wie minder wordt geklaagd. En specifiek voor jeugdbeschermers kan ten slotte de vraag worden gesteld of de kern van de taak van een jeugdbeschermer, dat wil zeggen het verminderen of opheffen van de ernstige ontwikkelingsbedreiging van de kinderen die onder zijn verantwoordelijkheid vallen, wel voldoende door de tuchtrechter getoetst, nu het vooral klachten van ouders betreft die de bemoeienis van deze professional met hun kinderen niet willen.

2.3.3 Ontvankelijkheid van de klacht

Het grootste deel van de ingediende tuchtklachten wordt *niet inhoudelijk behandeld* door het College van Toezicht, zo valt uit de jaarverslagen SKJ af te leiden (Figuur 3.3). Zo werd in 2019 71 procent van de klachten niet inhoudelijk behandeld.

*Figuur 3.3. Niet inhoudelijk behandelde klachten*⁴⁹

Jaar	Totaal aantal behandelde klachten CvT	Totaal aantal niet inhoudelijk behandelde klachten	Ingetrokken	Niet SKJ geregistreerd	Handelen voor registratie of buiten jeugddomein	Klacht niet / onvoldoende aangevuld	Overig ⁵⁰
2017	264	162 (61%)	14	18	4	107	20
2018	278	168 (60%)	30	9	4	121	2
2019	277	198 (71%)	31	17	3	133	15

Klachten worden niet inhoudelijk behandeld, omdat klager zijn/haar klacht intrekt of omdat de bemiddeling geslaagd is,⁵¹ maar vooral omdat deze niet-ontvankelijk worden verklaard door het tuchtcollege. Er zijn verschillende redenen waarom een klacht niet-ontvankelijk wordt verklaard. De belangrijkste reden om klachten niet ontvankelijk te verklaren is dat de klacht onvoldoende duidelijk is gemotiveerd (ook niet na een verzoek vanuit SKJ om de klacht nader te onderbouwen). Zo werd in 2019 bijna de helft van het totale aantal zaken om die reden niet-ontvankelijk verklaard.⁵² Blijkbaar is het

⁴⁷ Lenglet & Sondorp 2017. Zie over de positie van jeugdbeschermers ook Lam & Schepens 2017, p. 27.

⁴⁸ Herregodts 2019b, p. 609-610.

⁴⁹ Aantallen afkomstig uit SKJ Jaarverslag 2018 en 2019.

⁵⁰ Onder 'overig' valt onder meer dat de klacht van onvoldoende gewicht is, klager geen belanghebbende is of de klacht eerder is beoordeeld door het tuchtcollege.

⁵¹ In 2019 is in 4 zaken de bemiddeling geslaagd (SKJ 2019, p. 67). In eerdere jaarverslagen wordt dit niet genoemd.

⁵² In het jaarverslag van 2019 staat vermeld dat het SKJ toen strenger heeft gekeken of de klacht voldoende duidelijk was gemotiveerd, hetgeen het hoge aantal niet-ontvankelijk verklaarde klachten kan verklaren.

voor klagers ingewikkeld om een volledige, goed onderbouwde klacht in te dienen die voldoet aan de eisen van het tuchtrecht. In de Beslissingenbibliotheek van SKJ zijn geen beslissingen terug te vinden die niet-ontvankelijk zijn verklaard vanwege onvoldoende onderbouwing, maar is wel af te leiden welke eisen door het tuchtcollege worden gesteld aan de inhoudelijke onderbouwing van een klacht en het verweer. Uit de onderzochte zaken blijkt dat klagers de verantwoordelijkheid hebben om klachten zelf helder te formuleren en te onderbouwen.⁵³ Het tuchtcollege is, om 'de schijn van partijdigheid te voorkomen', niet bevoegd 'zelf klachten te (her)formuleren en/of te destilleren uit een door een klager aangeleverde toelichting'.⁵⁴ In principe mogen partijen alle bewijsmiddelen overleggen om hun klacht en/of verweer te onderbouwen.⁵⁵ Een jeugdprofessional kan niet volstaan met een mondeling verweer; het is aan de professional om met schriftelijk bewijs (vooral uit het dossier) het tegendeel te bewijzen van hetgeen een ouder stelt.⁵⁶ Een van de redenen waarom professionals een dossier moeten bijhouden over de hulpverlening is volgens het tuchtcollege dan ook het afleggen van verantwoording in een tuchtrechtelijke procedure (zie ook par. 2.4.3).⁵⁷

Naast de niet-ontvankelijk verklaring vanwege onvoldoende onderbouwing, komt het een enkele keer voor dat een klager niet als belanghebbende wordt aangemerkt⁵⁸ of dat de verjaringstermijn voor het indienen van een klacht is verstreken.⁵⁹ Ook komt het voor dat geklaagd wordt over handelen van een professional die (nog) niet geregistreerd stond bij SKJ⁶⁰ of het een klacht tegen de

---

⁵³ Klager kan bijvoorbeeld niet volstaan met verwijzing naar gegrond verklaarde onderdelen van een beslissing van de klachtencommissie, gezien het verschillende karakter van beide procedures (CvB 19.012B; CvB 19.015B). Betwist de jeugdprofessional hetgeen door klager wordt gesteld en bevat het dossier 'geen aanknopingspunten voor de stellingen van klager', dan kan het college 'niet vaststellen wat er precies gezegd is' en wordt de klacht ongegrond verklaard' (CvT 19.308Ta, r.o. 4.1.3). Vergelijkbaar CvB 19.008Ba/Bb (bekrachtiging van beslissing CvT hieromtrent: CvT18.075Ta/Tb). Het tuchtcollege merkt in een van de zaken daarbij op dat het 'vaste jurisprudentie is dat aan het woord van de een niet meer geloof kan worden gehecht dan aan het woord van de ander' (CvT 19.273Ta). In beroep moet worden aangegeven op welke punten de betrokkene het niet eens is met het oordeel van het CvT en om welke reden niet (CvB 19.003Ba en 19.003Bb). Zelfs met een professionele gemachtigde komt het voor dat het beroepschrift niet voldoet aan de eisen van het Tuchtrechtlement (CvB 19.003Bb).

⁵⁴ CvB 19.018B, met verwijzing naar de eerdere uitspraak: CvB 17.028B. Zie vergelijkbaar CvT 19.176Ta (beroep ingesteld). Vult het CvT een klacht wel zelf aan, dan wordt de beslissing in beroep vernietigd (CvB 19.018B).

⁵⁵ Opvallend is dat het tuchtcollege uitgaat van het bewijsrecht zoals dat geldt in civiele procedures; er is sprake van een zogenaamd 'vrij bewijsstelsel', waarbij het aan het tuchtcollege is om te bepalen wat de waarde is van het bewijs (CvT 19.158Ta, r.o. 1.6, waarin het CvT geluidsoptnames waarin geknipt was toestond, onder verwijzing naar jurisprudentie van de Hoge Raad).

⁵⁶ Het is belangrijk dat de jeugdprofessional gedegen (schriftelijk) verweer voert op alle onderdelen van de klacht en dit goed onderbouwt (CvT 19.246Ta). In een aantal zaken oordeelde het CvT dat een professional schriftelijk bewijs (uit het dossier) had moeten aanleveren om te bewijzen dat hetgeen klager stelde niet klopte. In CvT 19.300T (beroep ingesteld), oordeelde het CvT dat de jeugdbeschermer (die ter zitting had gezegd dat er – in tegenstelling tot wat vader beweerde - wel contact was geweest en dat dit in het systeem van de GI was geregistreerd) 'geen enkel bewijs' had overlegd en daarmee de klacht onvoldoende had weerlegd. Vergelijkbaar CvT 19.230Ta (r.o. 4.4.3 en 4.5.3, beroep ingesteld), CvT 19.119Ta en CvT 19.246Ta (waarin het CvT oordeelde dat 'nu het verwijt inhoudt dat de jeugdprofessional iets heeft nagelaten' het 'aan de jeugdprofessional was 'om het tegendeel aan te tonen' door een kopie van het dossier bij te voegen). Anders CvT 19.258Ta (beroep ingesteld), waarin het mondeling weerspreken van de klacht wel voldoende werd geacht.

⁵⁷ CvT 19.258Ta (beroep ingesteld), CvT 19.246Ta.

⁵⁸ CvT 15.016T (gemachtigde die moeder niet langer bleek te vertegenwoordigen), CvT 17.055Ta (een grootvader) en CvT 19.063Ta (een jongere die de klacht niet zelf had ingediend).

⁵⁹ In CvT 19.346Ta, CvT 19.442Ta en CvT 19.563Ta werden de verzoeken van de klagers om de klacht (ondanks het verstrijken van de verjaringstermijn) toch ontvankelijk te verklaren door het CvT afgewezen.

⁶⁰ Zie bijvoorbeeld eerste aanleg CvT 19.301T, in beroep CvB 19.016B. Opvallend is dat in een andere zaak het tuchtcollege (in plaats van tot niet-ontvankelijkheid te oordelen) een klacht ongegrond verklaarde vanwege het feit dat de jeugdprofessional nog niet betrokken was bij de zaak ten tijde van het handelen waarover werd geklaagd (CvT 19.456Tb).

organisatie in plaats van een individuele professional betrof.⁶¹ In een aantal zaken werd klager niet ontvankelijk verklaard, omdat degene over wie werd geklaagd niet gehandeld had ‘in het kader van het beroep waarvoor de professional is geregistreerd’ (zoals de tuchtnorm vereist).⁶² Niet beroepsmatig handelen viel aanvankelijk vrijwel nooit onder de tuchtnorm, omdat dit onder de oude tuchtnorm alleen onder het tuchtrecht viel als het ‘schadelijk’ was voor de hulpverlening of het aanzien van het beroep. Klachten van vóór 2019 over gedragingen in de privésfeer werden om die reden dan ook niet-ontvankelijk verklaard.⁶³ Sinds 4 maart 2019, is de tuchtnorm, in navolging op de wijziging van de Wet BIG, ruimer geformuleerd. Niet beroepsmatig handelen dat in strijd is ‘met hetgeen een behoorlijk jeugdprofessional betaamt’, valt sindsdien onder de tuchtnorm. Het CvT oordeelde in recente zaken dat klachten in de privésfeer in beginsel niet onder het tuchtrecht vallen, ‘tenzij het ‘privé handelen niet los gezien kan worden van het beroep van de jeugdprofessional en dit handelen voldoende weerslag heeft op het belang van een individuele cliënt, het vertrouwen in de beroepsgroep of het jeugddomein’.⁶⁴

Van de zaken die wel inhoudelijk worden behandeld wordt een klein deel schriftelijk, zonder hoorzitting, afgehandeld.⁶⁵ In de overige zaken wordt een hoorzitting gehouden voordat een beslissing wordt genomen. Een meerderheid van de klachten die inhoudelijk worden behandeld, wordt ongegrond of alsnog niet-ontvankelijk verklaard (Figuur 3.4). Dit geldt niet voor 2019, waar net iets meer dan de helft van de inhoudelijk in behandeling genomen klachten gegrond werd verklaard.⁶⁶ Een mogelijke verklaring hiervoor is dat SKJ aangeeft dat in 2019 bij binnenkomst van de klacht nog strenger is gekeken of de klacht voldoende gemotiveerd is; zo niet, dan wordt de klacht meteen door de voorzitter afgedaan (niet-ontvankelijk verklaard of kennelijk ongegrond).⁶⁷ Als gekeken wordt naar het totaal aantal ingediende klachten per jaar, is hiervan de afgelopen jaren door het College van Toezicht uiteindelijk 13-15 procent (gedeeltelijk) gegrond verklaard, waarbij in een aantal gevallen een maatregel wordt opgelegd (zie over de maatregelen par. 2.4.4).

---

⁶¹ O.a. eerste aanleg CvT 19.301T, in beroep CvB 19.016B. Zie ook CvB 19.006B, waarin een klaagster die klaagde over de GI door het CvB (i.t.t. het CvT) wel ontvankelijk werd verklaard, omdat ‘aannemelijk’ was ‘dat appellante in haar klaagschrift abusievelijk ‘de GI’ heeft geschreven in plaats van ‘verweerster’.

⁶² Zie bijv. CvT 19.230Ta (beroep ingesteld), waarin de klacht dat de professional in een eerdere tuchtprocedure zou hebben gelogen niet ontvankelijk was, omdat dit niet onder de werkzaamheden van een jeugdprofessional valt. Ook indien het handelen door een SKJ-geregistreerde betrof ‘buiten het jeugddomein’ viel dit volgens het tuchtcollege niet onder het SKJ-tuchtrecht (CvT 19.311Ta, waarin geklaagd werd over werkzaamheden die de professionals als zorgcoördinator van het ondersteuningsteam van de school in het kader van de Wet passend onderwijs had verricht). Klachten over leidinggevendens werden niet ontvankelijk verklaard, omdat deze ‘geen uitvoerende rol in de dienst- en/of hulpverlening ten opzichte van de jeugdige (en diens opvoeders)’ hadden; alleen indien het handelen ‘voldoende weerslag had op het handelen van de individuele cliënt’ kon het wel onder het tuchtrecht vallen (CvT 18.017Tc en CvT 18.101Ta, waarin wordt verwezen naar een eerdere beslissing van het CvB uit 2016 (CvB 16.004B) over de positie van een leidinggevende).

⁶³ Zie bijv. CvT 18.136T en CvT 19.379Ta (beroep ingesteld).

⁶⁴ CvT 19.265Ta (r.o. 4.2.7) (beroep ingesteld). Zie ook CvT 19.439Ta (r.o. 2.4 en 5.2.1). Dit ligt in lijn met de jurisprudentie op grond van de Wet BIG, waar aan het hoedanigheids criterium (handelde de beroepskracht in de hoedanigheid van BIG-geregistreerde) en ook aan het ‘weerslagcriterium’ wordt getoetst. Zie hierover o.a. Bol & Kastelein (2020), p. 64; Herregodts 2019b, hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4; Herregodts 2019, p. 129-158.

⁶⁵ In 2016: 11 zaken; 2017: 2 zaken; 2018 2 zaken; 2019: 7 zaken.

⁶⁶ In 2019 werden 42 van de inhoudelijk behandelde zaken gegrond verklaard (SKJ jaarverslag 2019).

⁶⁷ SKJ Jaarverslag 2019, p. 68.

Figuur 3.4. Wel inhoudelijk behandelde klachten per jaar

Jaar	Totaal aantal behandelde klachten CvT	Totaal aantal inhoudelijk behandelde klachten	(Alsnog) niet-ontvankelijk	Ongegrond	(Gedeeltelijk) gegrond
2016	190	94	3	66	25
2017	264	102	1	61	40
2018	278	110	2	67	41
2019	277	79	37 niet ontvankelijk/ongegrond (waarvan 9 kennelijk ongegrond) ⁶⁸		42

De gemiddelde doorlooptijd van de door het CvT behandelde zaken nam af van 126 dagen in 2018 naar 75 dagen in 2019. De 79 door het CvT inhoudelijk behandelde klachten hadden een doorlooptijd van 178 dagen in 2019, ten opzichte van 240 dagen in 2018.⁶⁹

Het College van Beroep handelt jaarlijks ongeveer 30 zaken af. In de meeste gevallen gaat klager in beroep en in een klein aantal zaken de jeugdprofessional.⁷⁰ Het College van Beroep vernietigt in een derde (2016, 2017, 2019) tot de helft (2018) van het beroepen de eerdere beslissing van het College van Toezicht, waarbij in een aantal zaken de eerder opgelegde maatregel wordt ingetrokken of een lichtere maatregel wordt opgelegd en een enkele keer een zwaardere maatregel.⁷¹ Relatief veel beroepszaken worden dus door het CvB gegrond verklaard. Daarbij moet worden opgemerkt dat hieronder ook de beslissingen vallen waarin de beslissing in eerste aanleg gedeeltelijk wordt vernietigd en waarbij het soms dus kan gaan om zaken waarin over een van de klachtonderdelen of overwegingen van het CvT anders wordt geoordeeld. Ook kan in beroep nieuwe informatie worden ingebracht op basis waarvan een ander oordeel volgt.

Dat het grootste deel van de klachten door het tuchtcollege niet inhoudelijk wordt behandeld of ongegrond wordt verklaard, is vergelijkbaar met de situatie in de gezondheidszorg, waar ook het grootste deel van de klachten niet-ontvankelijk wordt verklaard, ingetrokken of afgewezen als ongegrond.⁷² Dit is daar al langere tijd punt van zorg, omdat dit leidt tot frustratie bij klagers en het risico bestaat ‘van ondermijning in het vertrouwen in de medische tuchtrechtspraak’, zowel van de zijde van klagers als van beroepsbeoefenaren.⁷³ Ook wordt benoemd dat de tuchtcolleges verstopt dreigen te raken onder teveel klachten die daar niet thuishoren (‘bagatelzaken’). Tegelijkertijd bestaat al langere tijd de zorg dat de belangrijke, zware, tuchtklachten juist niet bij de tuchtrechter terecht komen.⁷⁴ Ook bij de tuchtprocedure van SKJ is het, gezien het hoge aantal klachten dat niet inhoudelijk wordt behandeld en ongegrond wordt verklaard, een reëel risico dat dit ten koste gaat

⁶⁸ In 2019 werd het onderscheid ‘niet-ontvankelijk/ongegrond’ enerzijds en ‘kennelijk ongegrond’ anderzijds gemaakt, waardoor niet-ontvankelijke zaken niet te scheiden zijn van de ongegronde zaken.

⁶⁹ Deze daling is het gevolg van een nieuwe werkwijze voor het plannen van de mondelinge behandeling van de klacht door SKJ (SKJ 2019, p. 69).

⁷⁰ In 2018 ging klager 22 keer in beroep, in vier zaken de jeugdprofessional, in één zaak beide; in vijf zaken is incidenteel beroep ingesteld.

In vijf zaken is er incidenteel beroep ingesteld (SKJ jaarverslag 2018).

⁷¹ In 2016 werd in 8 van de 24 behandelde beroepschriften de beslissing van het CvT (deels) vernietigd; in 2017 in 7 van de 27 beroepen; in 2018 in 17 van de 32 beroepen en in 2019 in 11 van de 30 beroepen. In 2017 werd in 5 beroepen de maatregel ingetrokken of een lichtere maatregel opgelegd. In 2018 werd in 3 zaken een zwaardere maatregel opgelegd en in 10 zaken een lichtere/geen maatregel. In 2019 werd in 1 zaak een zwaardere maatregel opgelegd en in 5 zaken een lichtere maatregel (SKJ jaarverslag 2017, p. 28-29, 2018, p. 74-75 en 2019, p. 75-76).

⁷² Zo wordt 65% van de klachten in de raadkamer, dat wil zeggen zonder behandeling van de klacht ter zitting, afgedaan. Van de ingediende klachten wordt uiteindelijk rond de 14% gegrond verklaard (Herregodts (2019a)).

⁷³ Informatie afkomstig uit de Tweede Evaluatie Wet BIG (Sijmons e.a. 2013).

⁷⁴ Sijmons & Hubben (2015), p. 2673.

van het vertrouwen in het tuchtrecht. De vraag is ook of klagers wel voldoende weten waar het tuchtrecht voor bedoeld is en reële verwachtingen hebben over wat hiermee bereikt kan worden. Uit onderzoek blijkt dat de motieven van cliënten in de gezondheidszorg om een tuchtklacht in te dienen nauwelijks verschillen van die van cliënten die een klacht indienen via een andere klachten- en of geschillenprocedure, terwijl het tuchtrecht een ander doel (kwaliteitsbewaking) dient dan de procedure bij een klachtencommissie (wat een 'cliëntenrecht' is).⁷⁵

In het kader van de Wet BIG is inmiddels een aantal maatregelen genomen die ertoe zouden moeten leiden dat de klachten waarvoor het tuchtrecht is bedoeld ook daadwerkelijk bij de tuchtcolleges terecht komen.⁷⁶ Op grond van de gewijzigde Wet BIG kunnen eenvoudige klachten worden afgedaan door een voorzittersbeslissing (art. 67a Wet BIG).⁷⁷ De tuchtprocedure bij het SKJ kent al een soortgelijke procedure, waarbij klachten bij binnenkomst worden beoordeeld in het 'voorportaal' en via een voorzittersbeslissing kunnen worden afgedaan. Verder is in de Wet BIG een griffierecht ingevoerd van €50,00 voor het indienen van een tuchtklacht (art. 65a BIG). In de literatuur wordt hier kritiek op geuit. Er wordt op gewezen dat het tuchtrecht geen 'klagersrecht' is, maar bedoeld is om de kwaliteit van de gezondheidszorg te bevorderen. Daarbij past het niet dat iemand die de moeite neemt om een klacht in te dienen hiervoor moet betalen.⁷⁸ De vraag is daarom of dit voor de SKJ tuchtprocedure een wenselijke oplossing zou zijn.

In de Wet BIG is daarnaast een aantal wijzigingen aangebracht die ertoe zouden moeten leiden dat de juiste klachten op de juiste plek terecht komen. Zo hebben klagers meer mogelijkheden om een klacht schriftelijk te wijzigen of aan te vullen (art. 65c), bijvoorbeeld omdat in een later stadium blijkt dat nog andere professionals betrokken zijn bij de klacht. Ook is een tuchtklachtfunctionaris ingesteld, die klagers advies kan geven bij het opstellen en wijzigen van hun klacht (art. 55a BIG). Deze functionaris zou klagers er ook op kunnen wijzen dat in voorkomende gevallen niet de tuchtrechtelijke procedure maar bijvoorbeeld een geschillenregeling meer geëigend is voor de klacht die zij hebben. In de jeugdzorg kan bijvoorbeeld het AKJ klagers ondersteunen bij het indienen van een tuchtklacht. SKJ is de laatste jaren klagers nadrukkelijker gaan wijzen op de mogelijkheid van onafhankelijke klachtondersteuners/vertrouwenspersonen. Toch hebben klagers in de meeste gevallen (in 2019 ruim 80 procent van de zaken) geen gemachtigde (zoals een advocaat of iemand van het AKJ) als zij een klacht indienen.⁷⁹ Dit ligt anders bij de klachten die inhoudelijk wel in behandeling zijn genomen door SKJ; van deze klachten had bijna de helft van klagers een gemachtigde.⁸⁰ Dit zou erop kunnen wijzen dat het

---

⁷⁵ Beide groepen klagers willen onder meer voorkomen dat anderen moeten meemaken wat zij hebben meegemaakt. Ook zoeken beide groepen naar herstel van hun rechtsgevoel (Kruikemeijer 2009). In de literatuur over de Wet BIG wordt benoemd dat in de loop van de jaren de positie van de cliënt versterkt is - van alleen de 'melder' van de klacht naar iemand met het recht om gehoord te worden e.d., waardoor mogelijk verkeerde verwachtingen zijn gewekt. De indruk lijkt te zijn ontstaan dat het tuchtrecht ook bedoeld is om rechtsbescherming te bieden aan de cliënt, terwijl het doel van het tuchtrecht (bewaken van de kwaliteit) ongewijzigd bleef (Herregodts 2019a).

⁷⁶ Om het aantal 'bagatelzaken' te verminderen, is een aantal wijzigingen aangebracht in de Wet BIG, die in april 2019 in werking zijn getreden (Stb. 2018, 260, *Kamerstukken I en II*, 34629).

⁷⁷ Het gaat om klachten waar het college kennelijk onbevoegd is, de klacht kennelijk niet ontvankelijk, kennelijk ongegrond of kennelijk van onvoldoende gewicht is.

⁷⁸ Sijmons & Hubben (2015), p. 2674.

⁷⁹ In 235 van de 277 afgehandelde klachten in 2019 had klager geen gemachtigde (SKJ 2019, p. 75).

⁸⁰ In 35 van de 79 inhoudelijk behandelde klachten in 2019 had klager een gemachtigde.

laten bijstaan in een tuchtrechtelijke procedure de kans vergroot dat een klacht inhoudelijk wordt behandeld.⁸¹

Voor het aanbrengen van ‘zware zaken’ die bij de tuchtrechter thuishoren wordt in de gezondheidszorg een rol gezien voor de institutionele klagers, zoals de Inspectie, omdat het voor cliënten lastiger is om deze zaken aan te brengen.⁸² Eerder is ook geopperd om de mogelijkheid tot het indienen van een tuchtklacht helemaal te beperken tot de Inspectie en de patiënt alleen een rol als ‘getuige’ te geven.⁸³ Inmiddels is ingevoerd dat de IGJ periodiek geïnformeerd wordt over alle bij de tuchtrechter ingediende klachten in het kader van de Wet BIG, zodat zij eventuele klachten zelf kan oppakken (en zo nodig opnieuw kan aanbrengen bij de tuchtrechter) (art. 65b lid 2). Opvallend is dat in de onderzochte zaken van de SKJ-tuchtcolleges de ‘zware zaken’ (waar de zwaarste maatregelen zijn getroffen) ook niet zijn aangebracht door cliënten, maar door de Inspectie of door de organisatie waar de betrokken professionals werkzaam waren. De vraag is of in het kader van het tuchtrecht in de jeugdzorg niet ook een grotere rol voor de institutionele klagers zou moeten zijn weggelegd.

2.3.4 Samenloop met andere klacht- en beroepsprocedures

In verschillende onderzochte beslissingen is terug te lezen dat klager al eerder een klacht had ingediend bij de klachtencommissie, de Ombudsman of de kinderrechter, die raakvlakken vertoonde met de tuchtklacht of een bezwaarprocedure had doorlopen.⁸⁴ Resultaten uit andere bronnen laten zien dat het hier gaat om een substantieel aandeel.⁸⁵

In de onderzochte zaken heeft het tuchtcollege zich verschillende keren uitgesproken over de verhouding tussen de klachten- en tuchtprocedure. Steeds wordt geoordeeld dat klager die eerder een klacht heeft ingediend bij de klachtencommissie wel ontvankelijk is, omdat het tuchtcollege van oordeel is dat ‘een klachtenprocedure een ander karakter heeft en een ander doel dient dan een tuchtrechtelijke procedure’.⁸⁶ Het tuchtcollege geeft daarbij in een van de zaken aan dat het zich ‘bewust is van de mogelijke impact op een jeugdprofessional die zich moet verantwoorden in meerdere procedures’, maar verklaart klager wel ontvankelijk.⁸⁷ Dit is zelfs niet anders indien de klachten die eerder door de klachtencommissie gegrond waren verklaard ‘identiek zijn aan de klachten die aan het college zijn

---

⁸¹ Voor professionals geldt dat zij pas een gemachtigde inschakelen, indien de zaak inhoudelijk in behandeling wordt genomen. In 2019 had de jeugdprofessional in 72 van de totaal aantal behandelde klachten (277) een gemachtigde, terwijl dit bij de inhoudelijk behandelde klachten in 61 van de 69 klachten het geval was.

⁸² Zie hierover Herregodts 2019b, p. 490-491.

⁸³ De Staatscommissie-De Vreeze heeft dit in 1973 geadviseerd, omdat destijds werd geconstateerd dat het voor klagers lastig was om een klacht goed te onderbouwen en omdat een deskundige instantie de opportuniteit van een tuchtprocedure beter zou kunnen beoordelen. In het uiteindelijke wetsvoorstel is dit niet overgenomen; het zou op gespannen voet staan met de mondigheid en eigen rechten van patiënten (zie hierover Herregodts 2019b, p. 491-493).

⁸⁴ Zie bijvoorbeeld CvT 19.119Ta (klachtencommissie gemeente), en CvB 19.12B (klachtencommissie), CvT 19.300T (klachtencommissie), CvT 19.379Ta (beroep ingesteld) (klachtencommissie) en CvB 19.008Ba/Bb (klachtencommissie en ombudsman), CvT 19.191Ta (bezwaarprocedure gemeente).

⁸⁵ Er is geen overzicht van het percentage tuchtklachten waarover eerder al andere klachten- en bezwaarprocedures zijn gevoerd. Uit het onderzoek van Lenglet & Sondorp blijkt dat in 17 van de 21 onderzochte tuchtklachten tegen jeugdbeschermers al eerder een procedure is gevoerd bij de klachtencommissie (Lenglet & Sondorp 2017). Volgens het SKJ waren in 2018 55 klachten elders al ingediend en 27 (deels) gegrond verklaard. In 47 van de 55 zaken ging het om samenloop met een klacht bij de klachtencommissie (informatie afkomstig uit interne stukken).

⁸⁶ CvB 19.012B (in eerste aanleg CvT 18.086t); CvT 19.273Ta (beroep ingesteld).

⁸⁷ CvT 19.273Ta (beroep ingesteld).

voorgelegd'.⁸⁸ Gelet op het verschillende karakter van een klachtenprocedure en een tuchtrechtprocedure is ook de beoordeling van de klacht anders, waardoor klachten die gegrond zijn verklaard bij een klachtencommissie 'niet zonder meer ook gegrond worden verklaard door het College van Toezicht c.q. College van Beroep'.⁸⁹ Het staat een klager in principe ook vrij om herhaaldelijk tuchtklachten in te dienen tegen dezelfde professional.⁹⁰ Heeft het tuchtcollege echter eerder over dezelfde klacht een beslissing genomen, dan wordt de klacht niet ontvankelijk verklaard.⁹¹

Daarnaast spreekt het tuchtcollege zich in de onderzochte zaken een aantal keer uit over samenloop met procedures bij de kinderrechter, waarbij steeds wordt geoordeeld dat de tuchtrechter niet kan treden in de beoordeling van beslissingen die tot de bevoegdheid van de kinderrechter horen.⁹² Toch lijkt in een van de onderzochte zaken de beslissing van het tuchtcollege wel erg dicht aan te liggen tegen die van de kinderrechter. In die zaak oordeelde het CvT 'dat de schriftelijke aanwijzing in strijd was met een eerder door de rechter vastgestelde omgangsregeling' en dat de jeugdprofessional daarmee tuchtrechtelijk verwijtbaar had gehandeld. De kinderrechter had eerder ook al geoordeeld over de betreffende aanwijzing en had deze al vervallen verklaard.⁹³

Verder is soms sprake van samenloop met een onderzoek door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd. Zo had de Inspectie in een van de zaken op basis van eigen onderzoek geconcludeerd dat sprake was van grensoverschrijdend gedrag door een gezinshuisouder, waarna de Inspectie een klacht tegen deze professional indiende bij het tuchtcollege en het tuchtcollege tot hetzelfde oordeel kwam.⁹⁴ Ook in een andere zaak, waarin sprake was van seksueel overschrijdend handelen van een gezinshuisouder, had de Inspectie al onderzoek gedaan.⁹⁵ In zaken waarin sprake is van ernstig grensoverschrijdend handelen, kan daarnaast samenloop zijn met strafrechtelijke en arbeidsrechtelijke procedures. In een van de zaken werd één klachtonderdeel niet-ontvankelijk verklaard omdat hier al een strafrechtelijk onderzoek naar liep, maar werden de overige onderdelen wel behandeld.⁹⁶ In de andere zaak werd geoordeeld dat het tuchtcollege geen zicht had op de strafrechtelijke procedure; de tuchtklacht werd wel inhoudelijk behandeld.⁹⁷

---

⁸⁸ In de twee onderzochte zaken waar dit vermeld stond verklaarde ook het tuchtcollege de klacht gegrond en legde een maatregel op (in CvT 19.133Ta een waarschuwing; in CvT 19.406Ta een berisping).

⁸⁹ CvB 19.012B (waar ook verwezen wordt naar 18.013B en 19.001Ba), vergelijkbaar ook 19.015B. Een klager kan daarom voor de onderbouwing van een tuchtklacht niet enkel volstaan met een verwijzing naar gegrond verklaarde onderdelen van een beslissing van de klachtencommissie (CvB 19.015B).

⁹⁰ Zie bijv. CvT 19.230Ta (beroep ingesteld). Vader had in deze zaak al twee keer eerder een tuchtklacht ingediend, waarbij in de eerste procedure alle zeven klachten ongegrond waren verklaard en in de tweede procedure van de twaalf klachten één gedeeltelijk gegrond was verklaard. Vader had één van de klachten al in beroep ingebracht, maar omdat dit in eerste aanleg geen klacht was geweest, werd dit in die procedure niet meegenomen. Dit vormde aanleiding voor vader om opnieuw een tuchtklacht in te dienen.

⁹¹ CvT 19.230Ta (r.o. 4.3.3) (beroep ingesteld), waarin een van de klachtonderdelen niet ontvankelijk werd verklaard, omdat het CvB over het betreffende klachtonderdeel reeds een beslissing had genomen.

⁹² CvB 19.011B en CvB 19.006B.

⁹³ CvT 19.215Ta.

⁹⁴ CvT 19.425Ta.

⁹⁵ CvT 19.097Ta.

⁹⁶ CvT 19.495Ta (kamer pedagogen), r.o. 4.3.3, waarin een pedagoog disciplinair ontslag had gekregen en een strafrechtelijk onderzoek liep vanwege het onderhouden van een informele relatie met een jeugdige binnen een justitiële jeugdinrichting.

⁹⁷ CvT 19.097Ta, waarin sprake was van seksueel grensoverschrijdend gedrag door een gezinshuisouder.

Er is vanuit de praktijk, wetenschap en de politiek regelmatig aandacht gevraagd voor de veelheid aan klachten, geschillen- en bezwaarprocedures die er zijn binnen de jeugdzorg. In de literatuur wordt de zorg uitgesproken dat de veelheid aan procedures ertoe leidt dat het voor betrokkenen moeilijk is de juiste weg te vinden.⁹⁸ Daarnaast kunnen de verschillende klacht- en geschillenregelingen voor jeugdprofessionals een belasting vormen, omdat zij zich bij verschillende instanties voor dezelfde feiten moeten verantwoorden.⁹⁹ Door de Tweede Kamer zijn twee moties aangenomen over de vereenvoudiging van de klachtenprocedures in de jeugdzorg, waarin de regering wordt opgeroepen de verschillende procedures te stroomlijnen, waarbij in de tweede motie specifiek aandacht werd gevraagd voor de jeugdbeschermingsketen waar de stapeling van procedures het sterkst wordt gevoeld.¹⁰⁰ Vanuit de overheid wordt, naar aanleiding van deze moties, ingezet op een aantal oplossingen van het probleem, zoals het aanscherpen van de ontvankelijkheidsbeoordeling, een aanpak om de overbelasting van de klacht- en tuchtprocedures door een kleine groep cliënten die vaak klaagt te voorkomen en het stroomlijnen van de procedures.¹⁰¹

De vraag is hoe deze betere stroomlijning van procedures eruit zou moeten zien. In de literatuur is er eerder voor gepleit om de regel in te voeren dat een klacht niet in behandeling wordt genomen indien er reeds eerder een klacht over dezelfde feiten is ingediend bij een andere toezichthouder, tuchtrechter of klachtencommissie.¹⁰² Het tuchtcollege heeft op grond van het SKJ tuchtreglement de mogelijkheid om een klacht niet in behandeling te nemen bij samenloop met andere procedures (artikel 7.11-7.12), maar maakt hier – zoals hierboven bleek – in de praktijk niet vaak gebruik van. Er is ook voorgesteld om een ‘bepaalde hiërarchie’ aan te brengen in de verschillende klachtenprocedures, waarbij een klacht eerst intern zou moeten worden besproken, daarna naar de klachtencommissie gaat en pas in laatste instantie naar het tuchtcollege.¹⁰³ Daarbij is voorgesteld om het aantal klachtbehandelingen te beperken, door in te voeren dat de volgende instantie moet beoordelen of er een specifieke reden is om dezelfde klacht nogmaals te behandelen.¹⁰⁴ Een tuchtklachtfunctionaris (zoals deze in de Wet BIG is ingevoerd) zou klagers dan kunnen ondersteunen bij de vraag welke procedure het meest geschikt is voor hun klacht. Ook is aangevoerd dat een kostenveroordeling voor een klager zou kunnen worden ingevoerd, indien deze kennelijk onredelijk gebruik maakt van het tuchtprocesrecht.¹⁰⁵ Verder is voorgesteld om te komen tot één voorportaal voor alle klachtroutes, waar zorgvuldig gekeken wordt waar de klacht thuishoort.¹⁰⁶ Een andere oplossing die wordt bepleit is om de ontvankelijkheid voor klachtencommissies te beperken tot klachten die te maken hebben met de kwaliteit en de organisatie van de hulp door de instelling. Klachten die het beroepsmatig handelen van de individuele professional betreffen kunnen dan

---

⁹⁸ Zie o.a. Friele e.a. 2018, p. 548, Nationale ombudsman 2017 en Bruning, De Boer & Verkroost 2018, p. 83-84.

⁹⁹ Van Montfoort 2018. Zie over de verhouding tussen het (medisch) tuchtrecht en het strafrecht ook Arnouts e.a. (2016), die ervoor pleiten dat de wetgever een betere regeling moet treffen voor samenloop tussen het tuchtrecht en het straf- en bestuursrecht, zodat beroepsbeoefenaren niet ‘dubbel of onevenredig zwaar’ worden gestraft.

¹⁰⁰ *Kamerstukken II 2017-2018*, 34480, 10, Motie Tielen/Peters m.b.t. klachtafhandeling van juni 2018; *Kamerstukken II 2019-2020*, 35300 XVI, 106, Motie van de leden Peters en Wörsdörfer van november 2019.

¹⁰¹ *Kamerstukken II*, 34880, 15 (brief Minister van 7 juni 2019 aan de TK). *Kamerstukken II 2019-2020*, 35300 XVI, 146 (Verslag van een wetgevingsoverleg gehouden op 18 november 2019 over o.a. jeugd).

¹⁰² Van Montfoort 2018 en Van Teeffelen 2018, p. 245.

¹⁰³ Lenglet & Sondorp 2017, p. 36-37. De mogelijkheid om een klacht eerst te verwijzen naar de klachteninstantie van de organisatie van de beroepskracht is ook in het kader van de Wet BIG voorgesteld, maar uiteindelijk niet overgenomen in de wet (Sijmons & Hubben 2015, p. 2673).

¹⁰⁴ Lenglet & Sondorp 2017, p. 36-37.

¹⁰⁵ Mooibroek 2018, p. 17.

¹⁰⁶ Lenglet & Sondorp 2020, p. 21.

worden doorverwezen naar het tuchtcollege.¹⁰⁷ Dit zou echter betekenen dat cliënten een belangrijk recht wordt ontnomen; in de klachtenprocedure staat immers de cliënt (in tegenstelling tot de tuchtprocedure) centraal.¹⁰⁸ Er wordt ook wel gepleit voor het omgekeerde: klagers de mogelijkheid ontnemen om een tuchtklacht in te dienen over communicatie (bejegening), omdat deze klachten onvoldoende ‘bijdragen’ aan het doel van het tuchtrecht (kwaliteitsbewaking).¹⁰⁹

Een makkelijke oplossing voor de samenloop van de verschillende procedures is er niet. De verschillende procedures dienen allemaal een verschillend doel en zolang de verschillende procedures bestaan zal er daardoor samenloop van procedures zijn. Meer aandacht en/of nader onderzoek naar het (niet) in behandeling nemen van een klacht waarover dezelfde feiten eerder een klacht is ingediend op een andere plek, verdient aanbeveling. Een mogelijke oplossing voor de samenloop met andere procedures is dat het tuchtcollege als uitgangspunt zou hanteren dat een klacht niet in behandeling wordt genomen als dezelfde klacht al door een ander is behandeld, tenzij daartoe bijzondere aanleiding is, waarbij het tuchtcollege moet motiveren waarom de klacht toch opnieuw wordt behandeld. Een betere ontvankelijkheidsverdeling zal bijdragen aan het verminderen van de samenloop van procedures. Dit is niet alleen voor de betrokken professionals van belang, maar ook voor de betrokken ouders en kinderen. Van Montfoort wijst erop dat voor cliënten ‘een beperkt aantal duidelijke procedures beter is dan een groot aantal waar je het als ouders of als jeugdige ook nog eens kunt proberen,’ omdat iedere procedure kan werken ‘als een nieuwe kans, op den duur tot aan wanhoop toe’.¹¹⁰

2.4 Beoordeling van het tuchtcollege of er strijd is met de tuchtnorm

De tuchtnorm is geschonden indien sprake is van ‘enig handelen in strijd met de professionele standaard die in het jeugddomein geldt voor een behoorlijke uitoefening van het beroep waarvoor de jeugdprofessional is geregistreerd’ of andere (niet beroepsmatig) handelen dat ‘in strijd is met hetgeen een behoorlijk jeugdprofessional betaamt’ (artikel 3.1 SKJ Tuchtrecht). Deze tuchtnorm is algemeen en abstract geformuleerd en moet door de tuchtrechter verder worden ingevuld.¹¹¹ Het tuchtcollege zal de tuchtnorm moeten specificeren om deze op de casus te kunnen toepassen. Hiervoor kan het tuchtcollege gebruik maken van bronnen die onderdeel zijn van de professionele standaard, zoals de beroepscode en (niet bindende) richtlijnen, maar ook van normen in wet- en regelgeving. Ook eerdere jurisprudentie van het tuchtcollege (of andere tuchtcolleges) kan hier onderdeel van uitmaken. Het tuchtcollege dient uit alle normen die onderdeel zijn van de professionele standaard af te leiden of het handelen tuchtrechtelijk verwijtbaar is of niet.¹¹² Aangezien wordt beoogd dat zowel leren van het tuchtrecht, is het van belang dat het tuchtcollege zo duidelijk mogelijk en gemotiveerd aangeeft of,

---

¹⁰⁷ Van Teeffelen 2019, p. 177.

¹⁰⁸ De vraag is ook hoe dan wordt omgegaan met klachten over het grote aantal medewerkers in de jeugdzorg dat niet SKJ-geregistreerd is (o.a. MBO-geschoolde professionals); waar kan over deze medewerkers dan nog worden geklaagd?

¹⁰⁹ Dit voorstel wordt door Herregodts gedaan voor tuchtrechtspraak op grond van de Wet BIG, omdat bij de zogenaamde ‘bagatelzaken’ deze klachten onevenredig veel voorkomen (Herregodts 2019b, p. 614-615).

¹¹⁰ Van Montfoort (2018), p. 13.

¹¹¹ Vergelijk de Wet BIG, waar uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat de wetgever bewust heeft gekozen voor algemene en abstracte formuleringen, omdat het niet passend werd geacht als de wetgever gedetailleerde regelingen aan de beroepspraktijk zou opleggen en ook omdat de tuchtnorm en casus zo veel omvattend kunnen zijn (uitvoering van het werk evenals communicatieve, ethische en financiële aspecten) dat deze niet in de wet kunnen worden uitgewerkt (Herregodts 2019b, p. 76).

¹¹² Afgeleid van Herregodts 2019b, p. 51-54.

en zo ja, waarom de professional de tuchtnorm heeft geschonden. Voor consistente en voorspelbare tuchtrechtspraak is het belangrijk dat het tuchtcollege aangeeft wat het beoordelingskader is en hoe het handelen van de professional waarover wordt geklaagd op basis daarvan wordt beoordeeld.¹¹³

In deze paragraaf wordt, op basis van de jurisprudentieanalyse (aangevuld met informatie uit de jaarverslagen) gekeken op welke wijze het tuchtcollege van SKJ hier invulling aan geeft. Er wordt gekeken naar welke bronnen, als onderdeel van de professionele standaard, het tuchtcollege met name verwijst (par. 2.4.1) en hoe het tuchtcollege motiveert of het handelen waarover wordt geklaagd 'in strijd' is met die standaard (par. 2.4.2). Vervolgens wordt beschreven welke inhoudelijke thema's te onderscheiden zijn in de beslissingen van de tuchtcolleges, welke normen volgens het tuchtcollege geschonden worden, in welke situaties hier sprake van is en wat hierin opvalt (par. 2.4.3). In de laatste paragraaf wordt beschreven in welke situaties het tuchtcollege besluit om een tuchtrechtelijke maatregel op te leggen, indien de klacht gegrond is verklaard (par. 2.4.4).

2.4.1 De professionele standaard

Een professional heeft alleen tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld als het beroepsmatig handelen 'in strijd met de professionele standaard' is, zo bepaalt de SKJ-tuchtnorm. In de beslissingen van zowel het College van Toezicht als het College van Beroep wordt in de standaardoverweging benoemd dat de professionele standaard bestaat uit 'de voor de jeugdprofessional geldende beroepscode, de richtlijnen en de veldnormen' die golden op het moment van het klachtwaardig handelen.¹¹⁴ In de onderzochte beslissingen van het tuchtcollege wordt vrijwel in alle zaken verwezen naar (minimaal) één van de 'bronnen' van de professionele standaard. De tuchtcolleges concluderen, voor zover sprake is van verwijtbaar handelen, in vrijwel alle zaken dat sprake is van handelen in strijd met de Beroepscode. Voor jeugd- en gezinsprofessionals is dat de Beroepscode voor Jeugd- en Gezinsprofessionals (of de identieke Beroepscode voor Jeugdzorgwerkers) van de BPSW. Deze Beroepscode is een uitwerking van de 'kernwaarden van het beroep' in 'beroepsethische normen'.¹¹⁵ Voor pedagogen is dit de Beroepscode van de NVO en voor psychologen de Beroepscode van het NIP. Ook wordt verwezen naar 'veldnormen' in de beslissingen¹¹⁶ en naar reglementen en protocollen.¹¹⁷ In een aantal zaken wordt verder geoordeeld dat het handelen in strijd is met de geldende wet- en regelgeving (de Jeugdwet).¹¹⁸

---

¹¹³ Zie Herregodts 2019b, p. 165, die het volgende hierover zegt: "Ook met een vage norm en casuïstiek kan tuchtrechtelijke jurisprudentie consistent en voorspelbaar zijn. Dan moeten wel twee voorwaarden worden vervuld: de uitspraken moeten duidelijk zijn over het gehanteerde beoordelingskader (o.a.: de criteria gebruikt in de toetsing) en over de beoordeling van de casus aan de hand van het beoordelingskader."

¹¹⁴ Deze standaardoverweging is in alle recente beslissingen van het CvT en CvB opgenomen en geeft een beschrijving van het beoordelingskader, waaronder de toelichting op het begrip 'professionele standaard'.

¹¹⁵ Beroepscode voor jeugd- en gezinsprofessionals, p. 4-9.

¹¹⁶ Zie bijv. CvT 19.425Ta, r.o. 4.1.3, waarin het CvT de volgende norm benoemt: "Een algemene in de jeugdzorg geldende norm is dat een jeugdprofessional een professionele afstand tot zijn cliënten behoudt en de belangen van de minderjarige beschermt."

¹¹⁷ Er wordt een keer strijdigheid met het privacyreglement van de organisatie (CvT 19.273Ta) en een keer strijdigheid met het Handelingsprotocol van Veilig Thuis geconstateerd (CvT 19.301T).

¹¹⁸ Het gaat om strijd met bepalingen in de Jeugdwet over de informatieverplichting van de professional (CvT 19.273Ta; CvT 19.158Ta), verslaglegging en dossiervorming (CvT 19.162Ta; CvT 19.246Ta; CvT 19.258Ta, beroep ingesteld), het opstellen van een plan van aanpak (CvT 19.230Ta, beroep ingesteld); CvT 19.133Ta), het volledig en juist weergeven van feiten (CvT 19.406Ta) en de vereiste toestemming voor het verlenen van jeugdhulp (CvT 19.040Ta).

Er wordt slechts in een beperkt aantal zaken verwezen naar de Richtlijnen voor Jeugdhulp en Jeugdbescherming, die aanwijzingen bevatten voor het handelen van professionals.¹¹⁹ In de onderzochte beslissingen wordt een enkele keer verwezen naar de Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp¹²⁰, de Richtlijn Uithuisplaatsing¹²¹, de Richtlijn Kindermishandeling¹²² en de Richtlijn problematische gehechtheid.¹²³ Hoewel in veel gevallen sprake is van zeer complexe echtscheidingsituaties, wordt slechts in één van de onderzochte zaken expliciet de Richtlijn ‘Scheiding en problemen van jeugdigen’ aangehaald.¹²⁴ Ook professionals voeren deze richtlijnen, voor zover dit is af te leiden uit de beslissingen, niet op in hun verweer. Dat deze richtlijnen niet zo’n grote (zichtbare) rol lijken te spelen is opvallend, omdat de Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd deze richtlijnen juist ziet als een van de belangrijkste aspecten van de professionele standaard¹²⁵ en ook de Beroepscode zelf de richtlijnen als belangrijk onderdeel van de professionele standaard benoemt.¹²⁶ Dit wijkt ook af van de uitspraken van medische tuchtcolleges, waar de richtlijnen en protocollen een belangrijke rol spelen in de toetsing en de regel wordt gehanteerd dat beroepsbeoefenaren zich moeten houden aan deze aanwijzingen of als zij hiervan afwijken dit kunnen motiveren (‘comply or explain’).¹²⁷

2.4.2 Motivering van de schending van de tuchtnorm

Hieronder wordt, op basis van de jurisprudentieanalyse, ingegaan op de wijze waarop het tuchtcollege de beslissing of sprake is van een schending van de tuchtnorm motiveert. De zaken waarin het tuchtcollege het beoordelingskader helder weergeeft en aangeeft hoe het handelen van de professional op basis daarvan wordt beoordeeld, geven het meeste zicht op wat van jeugdprofessionals wordt verwacht en zullen naar verwachting daarom ook het meeste bijdragen aan het leereffect voor de individuele professional als de beroepsgroep. Aan de hand van een voorbeeld wordt hieronder geïllustreerd hoe het tuchtcollege dit in een beslissing concreet vormgeeft.

In een beslissing naar aanleiding van een klacht over een gezinshuisouder geeft het CvT op een aantal punten duidelijk aan hoe een professional behoort te handelen, zoals in de volgende overweging: *“Het College beschouwt het moment waarop de jeugdprofessional de badkamer in kwam en daar de minderjarige (half)naakt aantroef die hem vervolgens verzocht ook hulp te bieden bij het scheren van de schaamstreek als een kantelpunt. Van een jeugdprofessional mag worden verwacht dat hij op een dergelijk onvoorzien en kwetsbaar moment situatie-overstijgend kan denken, zodat het verzoek van de minderjarige kritisch beoordeeld wordt en de mogelijke alternatieven zorgvuldig afgewogen worden.”*

Vervolgens geeft het college aan hoe de professional zich heeft gedragen en doet suggesties voor alternatieven: *“Het College is van oordeel dat het heeft ontbroken aan een dergelijke zorgvuldige afweging, althans de jeugdprofessional heeft tijdens de tuchtprocedure er geen blijk van gegeven dat hij het verzoek van de minderjarige zorgvuldig heeft afgewogen. Dit klemt temeer, nu het scheren van de gezichtsbehaarung meerdere malen van te voren met de minderjarige was besproken en niet valt in te zien waarom het daaropvolgende verzoek van de minderjarige zodanig urgent was dat er geen ruimte was om over deze nieuw ontstane situatie een zorgvuldige afweging te maken. De jeugdprofessional had bijvoorbeeld kunnen volstaan met een uitleg over het*

---

¹¹⁹ De richtlijnen zijn te vinden op www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

¹²⁰ CvT 19.005Ta – Beroep kan nog?!, CvT 19.040Ta, CvT 19.158Ta, CvT 19.191Ta.

¹²¹ CvT 19.300T

¹²² CvT 19.162Ta en CvT 19.191Ta.

¹²³ CvT 19.232Ta.

¹²⁴ Alleen in CvT 19.040Ta wordt verwezen naar deze richtlijn. In bijvoorbeeld de onderzochte zaken waar berispingen met openbaarmaking zijn uitgesproken, en in alle gevallen sprake is van complexe scheidingen, wordt niet gerefereerd aan de Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen (CvT 19.273Ta, beroep ingesteld; CvT 19.265Ta, beroep ingesteld; CvT 19.255Ta, beroep ingesteld; CvT 19.017Ta).

¹²⁵ Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Toetsingskader Verantwoorde Hulp voor Jeugd – Overzicht, p. 5.

¹²⁶ Beroepscode voor de jeugd- en gezinsprofessional, p. 6.

¹²⁷ Deze is ook vastgelegd in de KNMG-gedragsregels.

scheren van de schaamstreek en vervolgens buiten de badkamer kunnen wachten. Ook had de jeugdprofessional kunnen besluiten vooralsnog alleen te helpen met het scheren van de gezichtsbehaarings, met een geklede minderjarige. Het scheren van de schaamstreek zou dan op een ander moment met de minderjarige zorgvuldig kunnen worden besproken, nadat de jeugdprofessional daarover in overleg was getreden met de medegezinshuisouder, de pedagogisch medewerker van het gezinshuis en/of de ouders van de minderjarige.”

Ook benoemt het CvT de ‘veldnorm’: *“Een algemene in de jeugdzorg geldende norm is dat een jeugdprofessional een professionele afstand tot zijn cliënten behoudt en de belangen van de minderjarige beschermt.”* Daarnaast wordt concreet aangegeven waar de grens ligt: *“In zijn algemeen kan niet gesteld worden dat het in één ruimte aanwezig zijn van een jeugdprofessional met een naakte minderjarige een schending van de professionele standaard oplevert. In het licht van voornoemde omstandigheden heeft de jeugdprofessional echter – zonder navolgbare afweging – de minderjarige in een te kwetsbare positie gebracht.”*

Ten slotte geeft het tuchtcollege concreet aan wat de norm uit de Beroepscode inhoudt en op welk punt de betrokken professional deze heeft geschonden (al had de toelichting op de schending van de norm van artikel H wellicht nog concreter gekund): *“Het College concludeert dat de jeugdprofessional artikel E (Respect) van de Beroepscode heeft geschonden. Een jeugdprofessional is immers blijkens de toelichting op dit artikel ook verantwoordelijk voor actieve bescherming in situaties waarin het welzijn van kwetsbare jeugdigen wordt bedreigd. De jeugdprofessional heeft de minderjarige onvoldoende bescherming geboden, nu hij zich (ook achteraf) onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de alternatieven die voorhanden waren. Ook heeft hij onvoldoende oog gehad voor de kwetsbaarheid van de minderjarige. Daarnaast heeft de jeugdprofessional met zijn optreden zijn gezag en invloed niet ten positieve aangewend, waardoor in strijd is gehandeld met artikel H (Macht en afhankelijkheid in de professionele relatie) van de Beroepscode. Artikel S (Collegiale toetsing en beroepsethische reflectie) acht het College eveneens geschonden, nu de jeugdprofessional direct op het (aanvullende) verzoek van de minderjarige is ingegaan, zonder dit collegiaal te toetsen en de jeugdprofessional onvoldoende gereflecteerd heeft op zijn handelen.”¹²⁸*

Er is niet kwantitatief onderzocht in hoeveel zaken zowel het beoordelingskader als de beoordeling van het handelen van de professional op basis daarvan wordt aangegeven door het tuchtcollege. Wel is duidelijk dat niet in alle zaken deze koppeling zo expliciet en duidelijk wordt gemaakt. In een aantal zaken wordt het verwijtbare handelen niet direct gekoppeld aan de norm die volgens het tuchtcollege is geschonden, waardoor niet altijd duidelijk is wat de norm precies inhoudt en in welk opzicht deze is geschonden. Onderstaande voorbeelden illustreren dit.

Een voorbeeld is een zaak waarin sprake was van vermeend seksueel misbruik van vader van zijn dochter. Het CvT oordeelde dat de jeugdprofessional onzorgvuldig onderzoek had gedaan en de feiten onjuist en onzorgvuldig had weergegeven, hetgeen zowel schadelijk was geweest voor de dochter als voor de vader.¹²⁹ Het CvT gaf in de overwegingen eerst aan welke feiten precies onzorgvuldig waren geweest en overwoog vervolgens als volgt: *“Het College is van oordeel dat de jeugdprofessional gelet op al hetgeen hiervoor is overwogen onzorgvuldig onderzoek heeft gedaan c.q. laten doen naar de melding van de moeder. Daarnaast is op meerdere punten gebleken dat de feiten niet juist dan wel onzorgvuldig zijn weergegeven. Het College overweegt dat dit handelen van de jeugdprofessional mogelijk zowel schadelijk is geweest voor de dochter als voor de vader. Naar het oordeel van het College levert dit een schending op van de artikelen A (Jeugdige cliënt tot zijn recht laten komen), C (Bereid iedere cliënt te helpen), D (Bevorderen van het vertrouwen in de jeugdzorg) en K (Vermoeden kindermishandeling) van de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker, hierna te noemen: de Beroepscode.”¹³⁰*

Niet wordt toegelicht welke aspecten van de bepalingen van de beroepscode precies zijn geschonden en waarom nu juist deze bepalingen volgens het CvT zijn geschonden. Ook worden de feitelijke handelingen van de jeugdprofessional hier niet concreet aan gerelateerd. Hierdoor is het moeilijk te bepalen wat de professionele standaard in deze situatie voorschrijft en op welke aspecten deze precies geschonden is.

Een ander voorbeeld waarin een expliciete koppeling tussen het verwijtbaar handelen en de geschonden norm ontbreekt, is in een zaak waarin een professional toestemming voor inschrijving voor een school had gegeven. Het

---

¹²⁸ CvT 19.425Ta, r.o. 4.1.3.

¹²⁹ CvT 19.273Ta.

¹³⁰ CvT 19.273Ta, r.o. 5.1.3.

CvT overweegt hierover het volgende: *“Op 3 januari 2018 heeft verweerster hiervoor toestemming gegeven, maar de toestemming van appellante ontbreekt. Gelet hierop had verweerster naar het oordeel van het College van Beroep moeten bewerkstelligen dat appellante alsnog haar toestemming zou verlenen en indien dit niet mogelijk zou zijn, op grond van artikel 1:265e BW de kinderrechter te verzoeken ten behoeve van de aanmelding van de zoon op de onderwijsinstelling de GI het gezag gedeeltelijk uit te laten oefenen. Nu verweerster dit heeft nagelaten levert dit een schending op van de artikelen D (bevorderen van het vertrouwen in de jeugdzorg) en G (overeenstemming/instemming omtrent hulp- en dienstverlening) van de Beroepscode op.”*¹³¹

De schending van de artikelen uit de Beroepscode wordt hier niet direct gekoppeld aan de feiten en concrete gedragingen van de professional. Het is daardoor lastiger om te achterhalen in welk opzicht deze bepalingen nu precies geschonden zijn. Dit klemt te meer omdat in eerste aanleg het tuchtcollege de klacht ongegrond had verklaard. Op zich is de schending van artikel G is nog wel direct af te leiden uit de tekst van die bepaling; de jeugdprofessional had tot overeenstemming moeten komen met de cliënt, zoals artikel G voorschrijft. Maar niet wordt toegelicht waarom dit ook een schending is van artikel D, dat bepaalt dat de jeugdprofessional het naleven van de beroepsnormen moet bevorderen.

Een laatste voorbeeld is een zaak waarin een jeugdbeschermer in een complexe echtscheidingszaak had aangegeven dat het informeren van vader ‘geen prioriteit’ had gehad.¹³² Het CvT motiveerde de beslissing als volgt: *“Het College overweegt het volgende. Beklaagde heeft erkend dat hij klager niet voldoende heeft geïnformeerd. Dat beklagde, zoals hij heeft toegelicht, klager op advies van de politie niet heeft geïnformeerd over gronden voor de vermoedens van misbruik, valt te billijken. Maar beklagde heeft klager tijdig moeten informeren over de thuisplaatsing van de kinderen. De hectische situatie ontslaat hem niet van deze verplichting. Beklaagde heeft naar voren gebracht dat hij de keuze heeft gemaakt om moeder en de kinderen te helpen en dat hij te weinig oog heeft gehad voor de positie van klager. Het College is van oordeel dat van beklagde als professional een professionele basishouding mag worden verwacht, zowel ten opzichte van moeder als ten opzichte van klager. Hieronder valt eveneens het adequaat informeren van klager. Artikel H (macht en afhankelijkheid in de professionele relatie), artikel C (bereid iedere cliënt te helpen) en Artikel G (instemming/afstemming) van de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker zijn geschonden. Het klachtonderdeel is gegrond.”*¹³³ Hier wordt niet duidelijk gemotiveerd waarom bijvoorbeeld ook artikel H, dat bepaalt dat een jeugdprofessional zijn gezag en invloed niet mag misbruiken, is geschonden.

Ook wordt niet in iedere beslissing toegelicht wat de ‘professionele standaard’ in een concrete situatie inhoudt en waar de betreffende norm op is gebaseerd.

In een zaak, waar onder meer geklaagd werd dat het dossier niet volledig was, oordeelde het CvT als volgt: *“Het College acht het gelet op artikel 3.3 van de Jeugdwet van groot belang dat de informatie in het dossier van de moeder volledig is. De informatie kan mogelijk doorwerken in andere procedures of rapporten. Verder dient op grond van de toelichting bij artikel M (verslaglegging/dossiervorming) van de Beroepscode voor de jeugdzorgwerker, de verslaglegging en dossiervorming plaats te vinden conform de beroepsstandaard. Het College is van oordeel dat het rectificeren van informatie eveneens onderdeel uitmaakt van deze beroepsstandaard.”*¹³⁴ Het CvT verwijst hierbij naar de ‘beroepsstandaard’, maar concretiseert niet wat deze standaard dan precies inhoudt. Ook wordt geoordeeld dat ‘rectificeren’ hier onderdeel van uitmaakt. Hoewel het op zich logisch is dat het belangrijk is dat foutieve informatie wordt gerectificeerd, ook gezien de wettelijke verplichting die hiertoe bestaat, wordt niet toegelicht door het CvT wat hier precies onder wordt verstaan (op eigen initiatief, op verzoek van de cliënt, etc.).

In een aantal van de onderzochte beslissingen zou, op grond van de feiten, verwacht worden dat het tuchtcollege schending van een andere bepaling van de Beroepscode (mede) zou overwegen dan die in de beslissing werd benoemd.

---

¹³¹ CvB 19.006B, r.o. 3.4.5.

¹³² CvT 19.017Ta.

¹³³ CvT 19.017Ta, r.o. 3.4.3.

¹³⁴ CvT 19.406Ta, r.o. 4.3.3.

Zo oordeelde het tuchtcollege dat een medewerker van een GI in het vrijwillige kader ('drang') niet bevoegd was (gezien artikel 4.1.3 lid 4 Jeugdwet) om het plan van aanpak vast te stellen, terwijl ouders het niet eens waren over de inhoud. Te verwachten zou zijn dat dit een schending van artikel G (overeenstemming/instemming over de hulpverlening) zou opleveren. Het CvT oordeelde echter dat artikel F (informatievoorziening) was geschonden, vanwege het niet toesturen van het definitieve plan aan ouders.¹³⁵

In een andere zaak erkende een gezinscoach van een lokaal team tijdens de tuchtprocedure dat zij onduidelijk had gecommuniceerd over haar veranderende rol. Zij werkte aanvankelijk oplossingsgericht met ouders, waarbij de nadruk lag op wat ouders goed deden, maar ging zich na verloop van tijd meer richten op het opvangen van signalen van zorgen over de jongste zoon. Het CvT vond dit in strijd met artikel G, omdat zij op het moment dat haar rol veranderde 'onvoldoende met de ouders heeft overlegd om tot overeenstemming of instemming te komen over de hulpverlening'.¹³⁶ Niet geconcretiseerd werd waarover zij dan precies tot overeenstemming had moeten komen. Het leek er hier meer om te gaan dat zij ouders beter had moeten informeren over haar veranderde rol; een schending van artikel F (informatievoorziening) zou dan ook logischer zijn.

In een zaak waarin de jeugdprofessional van Veilig Thuis onderzoek had gedaan naar huiselijk geweld in een gezin, verklaarde het college een klacht dat het eindverslag niet objectief was en niet alle informatie vermeldde, gegrond. Het CvT achtte het nalatig 'en niet in lijn met de werkwijze van Veilig Thuis dat eerdere politiecontacten van de vader en de eerdere Veilig Thuis meldingen niet opgenomen zijn in het eindverslag'. Volgens het CvT had dergelijke informatie 'kunnen bijdragen aan een vollediger, en daarmee objectiever, eindverslag'. Dit was volgens het CvT in strijd met artikel 10.1 en 10.2 van het Handelingsprotocol van Veilig Thuis en artikel D (bevorderen van het vertrouwen in de jeugdzorg).¹³⁷ Door het CvT werd echter niet toegelicht waarom artikel D hier was geschonden. Daarnaast zou te verwachten zijn dat ook artikel M (verslaglegging/dossiervorming) hier zou worden aangehaald, nu deze in vergelijkbare beslissingen wel wordt genoemd (zie hierover par. 2.4.3).

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt dat niet in alle beslissingen van het tuchtcollege duidelijk wordt wat het beoordelingskader is en hoe het handelen van de professional waarover wordt geklaagd op basis daarvan wordt beoordeeld, terwijl dit wel van belang is voor consistente en voorspelbare tuchtrechtspraak. Op basis van dit onderzoek kan niet worden vastgesteld in hoeveel zaken hier sprake van is. Toch wordt aanbevolen hier extra aandacht aan te besteden, aangezien een minder goed navolgbare beslissing invloed zal hebben op het lerende effect dat (zowel voor de individu als de beroepsgroep) met het tuchtrecht wordt beoogd.

Een ander aspect om een voorspelbare lijn te bereiken in tuchtrechtelijke jurisprudentie, is verwijzing naar eerdere (tuchtrechtelijke) jurisprudentie waarbij wordt aangegeven dat een eerdere lijn wordt gevolgd of juist wordt gemotiveerd waarom wordt afgeweken van een eerdere uitspraak. In de onderzochte zaken gebeurt dit beperkt. Een aantal keer wordt ten aanzien van ontvankelijkheidsvragen of bewijstechnische zaken (zoals de vraag of leidinggevende taken onder beroepsmatig handelen vallen)¹³⁸ verwezen naar jurisprudentie (soms ook naar uitspraken van de Hoge Raad). Er wordt echter niet verwezen naar eerdere beslissingen van het SKJ-tuchtcollege die het directe professionele handelen betreffen. In de onderzochte beslissingen zijn ook geen verwijzingen gevonden naar uitspraken van

---

¹³⁵ CvT 19.158Ta, r.o. 4.7.3.

¹³⁶ CvT 19.219Ta, r.o. 4.1.3.

¹³⁷ CvT 19.301T (beslissing in beroep 19.016b).

¹³⁸ CvT18.101Ta over de positie van de leidinggevende en CvT 19.158Ta (r.o. 1.6), waarin het CvT geluidsoptnames waarin geknipt was toestond, onder verwijzing naar jurisprudentie van de Hoge Raad.

andere tuchtcolleges, terwijl toch op een aantal punten wel de lijn van de tuchtrechter op grond van de Wet BIG lijkt te worden gevolgd, zoals bij de vraag of privé handelen onder de tuchtnorm valt.¹³⁹

2.4.3 De volgens het tuchtcollege geschonden normen

Bij de toetsing of de tuchtnorm is geschonden, gaat het er niet om of het handelen van de jeugdprofessional 'beter had gekund', maar of de 'jeugdprofessional bij het beroepsmatig handelen is gebleven binnen de grenzen van een behoorlijke beroepsuitoefening' (art. 3.3 SKJ Tuchtreglement).¹⁴⁰ Dit betekent dat niet iedere misslag een professional verwijtbaar kan worden aangerekend, zo blijkt uit de onderzochte beslissingen.¹⁴¹ In deze paragraaf wordt gekeken in welke situaties volgens het tuchtcollege wel tuchtrechtelijk verwijtbaar is gehandeld en welke normen dan worden geschonden.

Uit de SKJ jaarverslagen blijkt dat de meest geschonden normen in 2018 waren (in bijna de helft van de zaken): artikel D, dat bepaalt dat de professional het vertrouwen in de jeugdzorg moet bevorderen door het naleven van de beroepsnormen en door daar persoonlijke verantwoording over af te leggen, en artikel F, dat regelt dat de professional relevante informatie moet verstrekken aan de cliënt. In 2019 was de meest geschonden norm artikel G, dat bepaalt dat de professional moet overleggen met de cliënt om tot overeenstemming over de hulp te komen (helft van de zaken). Daarnaast werd in 2019 ook vaak geoordeeld dat artikel E (de jeugdige en zijn ouders/opvoeder respecteren) en artikel D (bevorderen van vertrouwen in de jeugdzorg) waren geschonden.¹⁴² Opvallend is dat in 2019 slechts in een enkele zaak werd geoordeeld dat artikel F was geschonden, terwijl deze in 2018 nog tot de meest geschonden bepalingen behoorde. Het omgekeerde geldt voor artikel G en artikel E, die in 2019 juist het meest werden geschonden, terwijl deze in 2018 slechts in een beperkt aantal zaken als geschonden werden beoordeeld. Dat deze verschillen bestaan is opmerkelijk. Een verklaring zou kunnen zijn dat er andere klachten zijn voorgelegd aan het tuchtcollege. Dit lijkt niet waarschijnlijk; er doen zich veranderingen voor in de jeugdzorg, maar deze kunnen niet een dergelijke abrupte verandering in de geschonden normen verklaren. Aannemelijker lijkt het dat door het tuchtcollege in 2019, om één of andere reden, meer nadruk wordt gelegd op een respectvolle houding en het bereiken van overeenstemming met de cliënt, waardoor het handelen van de professional in beide jaren anders is gekwalificeerd. Uit de motivering van de onderzochte beslissingen is een visiewijziging van het tuchtcollege echter niet af te leiden, terwijl het

---

¹³⁹ Het CvT oordeelde in recente zaken dat klachten in de privésfeer in beginsel niet onder het tuchtrecht vallen, tenzij dit niet los gezien kan worden van het beroep van de jeugdprofessional en voldoende weerslag heeft op het belang van een individuele cliënt, het vertrouwen in de beroepsgroep of het jeugddomein (CvT 19.265Ta (r.o. 4.2.7), beroep ingesteld; CvT 19.439Ta (r.o. 2.4 en 5.2.1)). Dit ligt in lijn met de jurisprudentie op grond van de Wet BIG, waar aan het hoedanigheids criterium (handelde de beroepskracht in de hoedanigheid van BIG-geregistreerde) en ook aan het 'weerslagcriterium' wordt getoetst (zie par. 2.3.3).

¹⁴⁰ Zoals eerder besproken valt alleen het handelen dat behoort 'onder de behoorlijke uitoefening van het beroep' (art. 3.1 sub a) onder het tuchtrecht. Wordt geklaagd over handelen buiten de beroepsuitoefening, dan wordt de klacht niet-ontvankelijk verklaard, tenzij het handelen 'in strijd is met hetgeen een behoorlijk jeugdprofessional betaamt' (art. 3.2 sub b) (zie hierover par. 2.3.3).

¹⁴¹ Zie bijv. CvB 19.004B, waarin het college oordeelde dat de beschrijving in de brief over het vermeende huiselijk geweld zorgvuldiger geformuleerd had kunnen worden, maar dat de professional nog binnen de grenzen van een redelijk bekwame beroepsuitoefening was gebleven. Andere voorbeelden zijn CvT 19.258Ta (beroep ingesteld), CvT 19.055Tb (r.o. 3.3.4) en CvT 19.261Ta.

¹⁴² Naast de hiervoor genoemde artikelen oordeelde het CvT in beide jaren verder regelmatig dat artikel J (cliëntgegevens vertrouwelijk behandelen) en artikel M (verslaglegging/dossievorming) waren geschonden. Verder werden artikel N (samenwerking in de keten) en artikel O (deskundige beroepsuitoefening) een aantal keer geschonden, net als artikel A (de jeugdige tot zijn recht laten komen) en artikel H (macht en afhankelijkheid in de professionele relatie). De artikelen P, Q, R, V, W en X werden in beide jaren niet geschonden beoordeeld door het CvT (SKJ jaarverslag 2018 en 2019, p. 72).

in het kader van voorspelbare tuchtrechtspraak wel van belang is dat dergelijke wijzingen worden gemotiveerd.

In de onderzochte beslissingen, waarin het tuchtcollege heeft geoordeeld dat is gehandeld in strijd met de professionele standaard, is gekeken welke thema's (gekoppeld aan de Beroepscode van de jeugd- en gezinsprofessionals) terugkomen en hoe het tuchtcollege hierover op hoofdlijnen oordeelt.¹⁴³ Het eerste thema dat te onderscheiden is in de onderzochte beslissingen is *de relatie met de cliënt*. Het gaat dan om de norm van een respectvolle omgang met de cliënt (artikel E Beroepscode)¹⁴⁴ en het verantwoord omgaan met macht en afhankelijkheid in de relatie met de cliënt (artikel H), waarbij het tuchtcollege machtsmisbruik en het (ernstig) overschrijden van de grenzen van de professionele relatie jeugdprofessionals zwaar aanrekent.¹⁴⁵ Verder vallen ook het goed informeren van en overleggen met jongeren en met beide ouders (ook na een echtscheiding¹⁴⁶ en in het kader van een ondertoezichtstelling¹⁴⁷) onder de essentiële beroepsnormen, zo blijkt uit diverse beslissingen van het tuchtcollege (artikel F en G Beroepscode).¹⁴⁸

Het tweede thema is dossiervorming, verslaglegging en omgang met vertrouwelijke gegevens, waarbij het tuchtcollege het belang van genuanceerde, op feiten gebaseerde verslaglegging¹⁴⁹ en zorgvuldige omgang met cliëntgegevens¹⁵⁰ (die in beginsel alleen met toestemming van de cliënt worden verstrekt aan derden)¹⁵¹ en de cliëntenrechten daarbij (zoals het inzage-recht)¹⁵² steeds benadrukt (artikel J/M). Het tuchtcollege stelt daarbij een duidelijke norm welke informatie het dossier moet bevatten. Evenals in de gezondheidszorg heeft het dossier niet alleen de functie om de kwaliteit en continuïteit van de hulpverlening te waarborgen, maar is deze volgens het tuchtcollege ook bedoeld voor bewijsvoering in een tuchtrechtelijke procedure én als middel om de kwaliteit van de hulpverlening te toetsen. Het dossier moet daarom niet alleen het resultaat van de besluitvorming, maar ook de 'afwegingen van de jeugdprofessional' bevatten en 'laten zien of en

---

¹⁴³ Zie par. 2.2 voor de wijze waarop zaken zijn geselecteerd. Omdat de klachten vrijwel uitsluitend jeugd- en gezinsprofessionals (waaronder jeugdzorgwerkers) betreffen, wordt verwezen naar de beroepscode van deze beroepsgroep. Het overzicht kan (gezien het beperkte aantal onderzochte beslissingen) niet als een uitputtende weergave worden gezien; jurisprudentie van tuchtrechters is casuïstisch en het tuchtcollege is niet altijd duidelijk over de beoordelingskaders, waardoor soms pas aan de hand van een aantal beslissingen kan worden vastgesteld wat de hoofdregel is en wat uitzonderingen zijn (zie hierover ook Herregodts 2019b, p. 46).

¹⁴⁴ CvT 19.113Ta; CvT 19.301T (in beroep 19.016b); CvT 19.439Ta. Ook een 'partijdige opstelling', waarbij vooral wordt uitgegaan van de visie van een van de gescheiden ouders, valt hieronder (CvT 19.162Ta, r.o. 4.5.3 en CvT 19.040Ta, r.o. 3.4.3; CvB 19.005B, r.o. 3.4.5).

¹⁴⁵ CvT 19.017Ta; CvT 19.232Ta (r.o. 4.1.3 en 4.2.3); CvT 19.017Ta; CvT 19.425Ta (r.o. 4.1.3); CvT 19.273Ta; CvT 19.261Ta (r.o. 4.4.1). CvT 19.097Ta, r.o. 3.2.3. Zie ook CvT 19.495Ta (kamer pedagogen, r.o. 4.2.3).

¹⁴⁶ CvT 19.017Ta; CvT 19.119Ta, (r.o. 3.3); CvT 19.176Ta (beroep ingesteld); CvT 19.040Ta.

¹⁴⁷ CvT 19.456Tb (r.o. 4.3.3 en 4.4.1), CvT 19.146Ta (r.o. 4.3.3) en CvB 19.006B (r.o. 3.7.5). Lukt het niet tot overeenstemming te komen, dan is het - aangezien het geen 'vrijblijvende hulpverlening' betreft - aan de jeugdbeschermer om wel een besluit te nemen (CvT 19.158Ta, r.o. 6.4.3).

¹⁴⁸ CvT 19.017Ta. CvT 19.379Ta (beroep ingesteld), CvT 19.158Ta (r.o. 4.7.3). CvT 19.191Ta (r.o. 4.6.3) en CvT 19.162Ta. CvT 19.308Ta (r.o. 4.5.2). Zie ook CvT 19.219Ta (r.o. 4.1.3) waarin opvalt dat het CvT oordeelde dat niet artikel F, maar artikel G was geschonden door onduidelijke communicatie.

¹⁴⁹ CvT 19.133Ta; CvT 19.176Ta (beroep ingesteld); CvT 19.301T (r.o. 3.8.3), waarin opvalt dat het CvT in deze beslissing artikel M niet aanhaalt (beslissing in beroep CvB 19.016B); CvT 19.406Ta; CvB 19.004B; CvB 19.008Ba/Bb (r.o. 3.4.5); CvB 19.011B (r.o. 3.4.5).

¹⁵⁰ CvT 19.017Ta; CvT 19.120Ta (r.o. 3.3.3).

¹⁵¹ CvT 19.162Ta; CvT 19.301T (r.o. 3.8.3; beslissing in beroep CvB 19.016B).

¹⁵² Het gaat om het recht op inzage en afschrift van het dossier (CvT 19.005Ta, r.o. 4.4.3; CvT 19.040Ta; CvT 19.191Ta, r.o. 4.2.3; CvT 19.273Ta (beroep ingesteld)), het recht op inzage van de ouder met gezag (CvT 19.040Ta, r.o. 3.5.3), het recht op correctie (CvT 19.146Ta, r.o. 4.1.3) en het recht om te reageren op rapportage (CvT 19.146Ta, r.o. 4.1.3; CvT 19.261Ta).

welke dilemma's er waren en welke keuzes zijn gemaakt.¹⁵³ Het is de vraag of de sector zich hier al voldoende bewust van is en hoe dit zich verhoudt tot de 'ontbureaucratiseringsprojecten' die door de overheid zijn ingezet, waar de administratie die voor een tuchtzaak nodig is als een van de grootste 'administratieve ergernissen' in het kader van de Jeugdwet wordt benoemd.¹⁵⁴

Een derde thema is de *deskundige uitoefening van het beroep*, gebaseerd op de professionele standaard, door de jeugdprofessional, (artikel B Beroepscode). Uit de onderzochte beslissingen kan worden afgeleid wat het tuchtcollege onder 'deskundige uitoefening van het beroep' verstaat, zoals bijvoorbeeld een houding van 'meervoudige partijdigheid' en procesmatig werken,¹⁵⁵ waarbij in een beperkt aantal zaken ook naar de Richtlijnen voor Jeugdhulp en Jeugdbescherming wordt verwezen (zie ook par. 2.4.1).¹⁵⁶ Toch wordt in slechts één van de zaken expliciet overwogen dat de professional gehandeld heeft in strijd met artikel B, dat gaat over de deskundige uitoefening van het beroep.¹⁵⁷ Wat opvalt is echter dat uit de jaarverslagen van SKJ blijkt dat de meeste klachten die worden ingediend, naast klachten over informatieverstrekking, het gebrek aan professionaliteit van de jeugdprofessional betreffen (zie par. 2.3.2). Het lijkt erop dat cliënten derhalve wel klagen over de professionaliteit, maar dat deze klachten door de tuchtcolleges niet in behandeling worden genomen of uiteindelijk anders worden gekwalificeerd. In de gezondheidszorg gaat bijna twee derde deel van de klachten over tekortkomingen in de kwaliteit van de zorg. Het gaat dan om klachten over tekortkomingen in de vaktechnische kwaliteit, zoals het ontvangen van een onjuiste behandeling/verkeerde diagnose en klachten over het niet/onvoldoende ontvangen van zorg en het niet/te laat verwijzen van de patiënt.¹⁵⁸ Dit komt in de onderzochte beslissingen nauwelijks aan de orde. Nu is een wezenlijk onderdeel van het werk van een jeugdprofessional uiteraard het aangaan van een verbinding met de cliënt, waardoor het begrijpelijk is dat hier een groot deel van de klachten over gaat. Toch is het opvallend dat in de beslissingen niet vaker de vraag aan de orde komt of door

---

¹⁵³ In CvT 19.258Ta (beroep ingesteld) en CvT 19.246Ta (r.o. 4.5.2) benoemt het CvT de functies van het dossier. Zie ook CvT 19.040Ta; CvT 19.162Ta; CvT 19.258Ta (beroep ingesteld). Ook in de gezondheidszorg moet het dossier 'feitelijk alle wezenlijke beslissingen, de voors en tegens, de ingewonnen informatie en eventuele alternatieve benaderingen' bevatten (Herregodts 2019, p. 586).

¹⁵⁴ Zie hierover *De Paarse lijnen uit de Landelijke Schrapdag Jeugd* (juni 2019) in het kader van (Ont)Regel de Zorg, dat door de overheid is opgezet om te ervoor te zorgen dat onnodige regelgeving in de zorg wordt geschrapt (<https://www.ordz.nl/sociaal-domein/paarse-lijnen>).

¹⁵⁵ Bij het belang van 'meervoudige partijdigheid' gaat het vooral om (complexe) echtscheidingsituaties, waarbij het 'belang van het kind het belang van het kind in principe de doorslag geeft bij de afweging' (CvT 19.162Ta, r.o. 4.5.3; zie ook CvT 19.040Ta, r.o. 3.4.3 en CvB 19.005B r.o. 3.4.5). Bij procesmatig werken is van belang dat besluitvorming zorgvuldig en zoveel als mogelijk in samenspraak met de cliënt tot stand komt (CvT 19.406Ta, r.o. 4.6.1). Daarnaast gaat het bijvoorbeeld ook om transparant werken (CvB 19.004B, r.o. 3.3.5), duidelijk maken waar de professionele mening op is gebaseerd (CvT 19.406Ta, r.o. 4.2.3), situatie-overstijgend kunnen werken (CvT 19.425Ta) en het zorgvuldig afsluiten van de hulpverlening (CvT 19.055Tb; CvT 19.120Ta, r.o. 3.3.2 en 3.4.2).

¹⁵⁶ Het gaat dan om 'invoelend en voorspelbaar' reageren op een jeugdige volgens de Richtlijn Problematische gehechtheid (CvT 19.232Ta, r.o. 4.2.3), het constructief aangaan van een samenwerkingsrelatie' met ouders volgens de Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp (CvT 19.040Ta, r.o. 3.3.3), overleg met ouders over de omgangsregeling volgens de Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen (CvT 19.040Ta, r.o. 3.4.3), een zorgvuldige taxatie bij vermoedens van kindermishandeling en overleg met ouders daarover volgens de Richtlijn Kindermishandeling (CvT 19.162Ta, r.o. 4.3.3; CvT 19.191Ta, r.o. 4.6.3) en zorgvuldige besluitvorming rondom terugplaatsing van een kind bij ouders volgens de Richtlijn Uithuisplaatsing (CvT 19.300T).

¹⁵⁷ CvT 19.055Tb, r.o. 3.2.4, waarin een jeugdbeschermer niet op de hoogte was van de verplichting de Raad voor de Kinderbescherming te informeren over het voornemen van een thuisplaatsing. Zie ook CvT 19.301Ta (kamer psychologen, r.o. 5.5.1 en 5.2.3).

¹⁵⁸ De jaarcijfers van 2019 de regionale tuchtcolleges en het Centraal Tuchtcollege zijn te vinden op: <https://magazines.tuchtcollege-gezondheidszorg.nl/jaarverslagen/2019/01/jaarcijfers-over-2019>. Van de in totaal 1502 in 2019 behandelde klachten betroffen 22 het niet/te laat verwijzen van de patiënt, 568 een onjuiste behandeling of verkeerde diagnose, 146 een onjuiste verklaring/rapportage en 196 geen/onvoldoende zorg.

de professional een juiste inschatting is gemaakt van de hulp die nodig is voor het gezin en of die hulp op een goede wijze wordt uitgevoerd.

Het laatste thema is de *relatie tot de organisatie* (artikel P/Q) en de *relatie tot collega's*, zoals (keten)samenwerking en collegiale toetsing (artikel N/O/S). Het tuchtcollege verwacht dat een jeugdzorgwerker (conform artikel Q) toetst of het beleid van de organisatie overeenkomt met de professionele standaard en, voor zover dit niet zo is, dit in de organisatie bespreekbaar maakt.¹⁵⁹ Het komt regelmatig voor dat professionals werkdruk aanvoeren voor het niet hebben kunnen voldoen aan de beroepsstandaard. Het tuchtcollege heeft 'oog voor het feit dat jeugdprofessionals (soms) onder zware werkdruk hun werk verrichten', maar tijdsdruk 'ontslaat de jeugdprofessional niet van het nakomen van zijn wettelijke en beroepsethische verplichtingen' en het is gezien de 'autonome professionele verantwoordelijkheid' aan de professional om de werkdruk aan te kaarten in de organisatie.¹⁶⁰

Ten aanzien van de relatie met collega's wordt in een aantal beslissingen het belang van het erkennen van de grenzen van de eigen expertise¹⁶¹ en het belang van collegiaal overleg en (keten)samenwerking benadrukt.¹⁶² In een aantal zaken leidt het feit dat er professioneel overleg is geweest met collega's er toe dat een lichtere maatregel aan de professional wordt opgelegd (zie par. 2.4.4).¹⁶³ In andere beslissingen wordt echter juist gewezen op de 'eigen verantwoordelijkheid' van de jeugdprofessional, als deze aanvoerde te hebben gehandeld na overleg met collega's; de jeugdprofessional had dan volgens het tuchtcollege op grond van de 'autonome professionele bevoegdheid' een eigen afweging moeten maken na het overleg met collega's.¹⁶⁴ Het wordt de professional dan ook aangerekend, als deze verkeerd handelt naar aanleiding van onjuiste adviezen van collega's.¹⁶⁵

Daarnaast is er een aantal zaken, waarin de betrokken professional aanvoert overleg te hebben gevoerd met collega's, maar gaat het tuchtcollege hier in de motivering van de beslissing in het geheel niet op in en wordt het handelen volledig aangerekend aan de professional over wie is geklaagd.¹⁶⁶

---

¹⁵⁹ CvT 19.005Ta (r.o. 4.4.3).

¹⁶⁰ CvT 19.017Ta; CvT 19.162Ta (r.o. 4.4.3); CvT 19.230Ta (r.o. 4.8.2, beroep ingesteld); CvT 19.246Ta ; CvT 19.258Ta (beroep ingesteld); CvT 19.406Ta (r.o. 5.1).

¹⁶¹ In één van de onderzochte zaken wordt de norm van de collegiale toetsing (artikel S) geschonden geacht (CvT 19.425Ta, r.o. 4.1.3). In een aantal zaken is artikel O geschonden, omdat professionals onvoldoende de grenzen van hun eigen expertise hebben erkend. Het gaat dan om het onbevoegd geven van een diagnose (CvT 19.406Ta, r.o. 4.2.3), het handelen buiten de grenzen van de wettelijke taken en bevoegdheden (CvT 19.301T, r.o. 3.4.3; in beroep CvB 19.016B), of niet inschakelen van de benodigde specialistische expertise (CvT 19.162Ta, r.o. 4.5.3; vergelijk ook CvB 19.005B, r.o. 3.4.5 - in eerste aanleg CvT 18.101T - waarin artikel O volgens het CvB niet was geschonden).

¹⁶² CvT 19.040Ta (r.o. 3.3.3); CvT 19.146Ta (r.o. 4.6.4); CvT 19.230Ta (r.o. 4.5.3). Vergelijk CvB 19.011B (r.o. 3.2.5) en CvT 19.191Ta (r.o. 4.3.4), waarin de betreffende professionals juist zorgvuldig hadden gehandeld door te overleggen met ketenpartners over de veiligheid van de kinderen.

¹⁶³ CvT 19.146Ta (r.o. 4.7.1); CvT 19.120Ta (r.o. 3.4.1); CvT 19.301T (r.o. 3.8.2, beslissing in beroep CvB 19.016B); CvT 19.120Ta (r.o. 3.4.1).

¹⁶⁴ CvT 19.017Ta. Zie ook CvT 19.301T (r.o. 3.8.2, beslissing in beroep 19.016b), waarin het CvT bij het opleggen van de maatregel er overigens wel rekening mee hield dat de professional zijn handelen multidisciplinair had laten toetsen.

¹⁶⁵ CvT 19.255Ta (r.o. 4.1.3, beroep ingesteld), waarin een jeugdbeschermer vader had geadviseerd om wijziging van de hoofdverblijfplaats bij de rechter te verzoeken, omdat zij van haar collega's had begrepen dat zij dit niet zelf kon doen. Het CvT stelde dat 'de jeugdprofessional op grond van haar autonome professionele verantwoordelijkheid de juridische aspecten van de casus had moeten nagaan'. Zie ook CvT 19.120Ta (r.o. 3.3.2).

¹⁶⁶ CvT 19.040Ta, r.o. 3.2.3, waarin het CvT het verwijtbaar achtte dat een professional hulp in het vrijwillig kader aan moeder en de kinderen voortzette, ook al gaf vader (met gezag) hier geen toestemming voor, en verder niet op inging dat de professional dit niet zelfstandig had besloten. In CvT 19.308Ta (r.o. 4.5.2-4.5.3 en 4.8.1), waarin de jeugdprofessional stelde onjuist te zijn voorgelicht door een jurist van haar organisatie over de verplichting om haar SKJ-registratienummer op verzoek van cliënten te verstrekken, gaat het CvT hier in de beoordeling van de klacht niet op in. In

Zo voerde een jeugdbeschermer in een van de zaken aan dat zij de beslissing om een kind met spoed terug te plaatsen bij zijn moeder zowel met de Raad voor de Kinderbescherming had besproken als intern had afgestemd. De jeugdbeschermer stelde dat zij, nu bleek dat de zoon niet aardde in het netwerkpleeggezin, dit zelf mocht beslissen nadat zij hierover overleg had gepleegd. Het CvT overwoog dat een uithuisplaatsing alleen tussentijds kon worden beëindigd (op grond van het Burgerlijk Wetboek) indien de uithuisplaatsing niet langer noodzakelijk was. Ook verwees het CvT naar het raadsrapport van een maand eerder, waarin stond dat ‘binnen drie maanden’ onderzocht moest worden ‘hoe de terugplaatsing van de zoon naar de moeder in zijn belang vormgegeven kon worden’. In dat licht bezien achtte het College het niet navolgbaar dat de jeugdbeschermer de uithuisplaatsing van de zoon al na een maand plotseling beëindigde.¹⁶⁷ Het CvT gaat er daarbij aan voorbij dat, naar zeggen van de professional, hierover overleg was geweest zowel intern als met de Raad voor de Kinderbescherming.

Het tuchtcollege gaat dus wisselend om met collegiale toetsing; in sommige zaken wordt de noodzaak hiervan benadrukt, terwijl hieraan in andere zaken voorbij wordt gegaan. Het is opvallend dat het tuchtcollege zo sterk de nadruk legt op de ‘autonome professionele bevoegdheid’, terwijl in het werkveld bij belangrijke beslissingen juist multidisciplinaire besluitvorming het uitgangspunt is.¹⁶⁸ Vaak is de professional, op grond van organisatieprotocollen, wettelijke regelingen en de Richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming, (zeker in het kader van gedwongen hulp) niet zelfstandig bevoegd om besluiten te nemen of is collegiaal overleg vereist.¹⁶⁹ De Inspectie ziet collegiaal overleg ook als belangrijk onderdeel van de professionele standaard. De zogenaamde ‘kernbeslissingen’, dat wil zeggen beslissingen die ingrijpende gevolgen hebben voor de jeugdigen of zijn ouders, moeten volgens de Inspectie in ‘multidisciplinair verband’ worden genomen.¹⁷⁰ Gezien het feit dat in het tuchtrecht alleen het ‘individuele handelen’ van de professional wordt getoetst, is het de vraag of de jeugdprofessional voor wat betreft multidisciplinaire beslissingen wel verantwoordelijk kan worden gehouden voor de gehele beslissing of alleen kan worden aangesproken op zijn aandeel in de besluitvorming.¹⁷¹ Ook is de vraag of het tuchtcollege voldoende oog heeft voor de aspecten van zorgvuldige besluitvorming. In de beslissingen lijkt het meer een feitelijke vaststelling of er wel of geen overleg is geweest, niet wat het aandeel van de professional is geweest en wat de kwaliteit van het overleg of de besluitvorming was. Uit de onderzochte zaken is niet op te maken dat het tuchtcollege heeft doorgevraagd hoe de besluitvorming tot stand is gekomen (vragen als wie

---

CvT 19.273Ta lijkt een opmerking die ‘al dan niet bij monde van de jurist van de GI is gedaan’ aan de professional te worden aangerekend, terwijl blijkbaar niet duidelijk is of zij die opmerking zelf heeft gemaakt. In CvT 19.255Ta (r.o. 4.1.3, beroep ingesteld) oordeelde het CvT dat een jeugdbeschermer bleef ‘volharden in haar standpunt’, ook toen de jeugdhulpverlener en de Raad voor de Kinderbescherming het advies niet steunden. Opvallend is dat het CvT er daarbij niet op ingaat dat het niet alleen de mening van deze professional was, maar dat deze werd ondersteund door haar collega’s. Het besluit was genomen in een multidisciplinair overleg en getoetst door de gedragswetenschapper.

¹⁶⁷ CvT 19.300T.

¹⁶⁸ Mede naar aanleiding van o.a. de strafrechtelijke vervolging van de gezinsvoogd van Savanna is het motto in de jeugdzorg, zoals Adri van Montfoort het verwoordt: “Regel één. Doe het nooit alleen”.

¹⁶⁹ Zie hierover ook Van Montfoort 2019. Zie ook de toelichting bij artikel 5 van de Beroepscode, waarin wordt benadrukt dat de jeugdprofessional zich er bewust van moet zijn dat in de hulpverlening aan jeugdige cliënten maatschappelijke normen en waarden een grote rol spelen. Beroepsethische reflectie met collega’s draagt er volgens de toelichting aan bij dat jeugdprofessionals beter zijn toegerust om zorgvuldig en verantwoord met morele kwesties in de jeugdzorg om te gaan.

¹⁷⁰ Dit verhoogt volgens de Inspectie de kwaliteit van hulp, voorkomt dat eenzijdig naar de problematiek wordt gekeken en, vergroot de kans dat risico’s op onveiligheid worden gesignaleerd (IGJ, Toetsingskader Verantwoorde Hulp voor Jeugd – Overzicht’, p. 5).

¹⁷¹ Zie ook Lam & Schepens, die zich afvragen of het ‘wel altijd fair en wenselijk’ is dat jeugdbeschermers individueel worden aangesproken in een tuchtprocedure op besluiten die gezamenlijk worden genomen (Lam & Schepens 2017, p. 27). Uit eerder onderzoek van Lenglet & Sondorp blijkt verder dat jeugdbeschermers vinden dat hun werk zwaarder is geworden, doordat het individualistischer is geworden vanwege de individuele toetsing door het tuchtrecht (Lenglet & Sondorp 2017).

bevoegd was de beslissing te nemen, wie hierbij geraadpleegd moest worden, wat de professional heeft ingebracht, wat het team hierover zei, of het een unaniem besluit was, of de professional bezwaren heeft ingebracht en wat de overwegingen waren) en welke invloed deze informatie had op de beslissing van het tuchtcollege. Ook in het kader van de Wet BIG wordt de discussie gevoerd of het tuchtrecht wel voldoende aansluit bij de ontwikkelingen in de zorg waarin steeds meer wordt samengewerkt.¹⁷² Aanbevolen wordt dat SKJ, samen met andere relevante partijen, hier nadere uitwerking aan geeft.

2.4.4 Opleggen van een maatregel

In deze paragraaf wordt beschreven in welke situaties het tuchtcollege besluit om een maatregel op te leggen, indien de klacht gegrond is verklaard (art. 5.1 en 5.2 Tuchtrechtlement). Uit de jaarverslagen van SKJ blijkt dat in de meeste gevallen waarin een klacht (gedeeltelijk) gegrond wordt verklaard, wordt afgezien van het opleggen van een maatregel of een waarschuwing wordt gegeven (Figuur 3.5). In een beperkt aantal gevallen wordt een berisping opgelegd (met/zonder openbaarmaking van de maatregel). In een enkel geval krijgt de professional een voorwaardelijke schorsing of wordt de registratie doorgehaald in het register, waarbij het recht kan worden ontzegd om zich opnieuw in te schrijven. In de onderzochte zaken gekeken of uit de motivering is af te leiden welke criteria het tuchtcollege hanteert bij het opleggen van een maatregel.

Figuur 3.5. Aantal (gedeeltelijk) gegrond verklaarde beslissingen CvT en opgelegde maatregelen ten opzichte van het totale aantal behandelde klachten in een jaar¹⁷³

Jaar	Totaal aantal behandelde klachten	(Gedeeltelijk) gegrond	Geen maatregel	Waarschuwing	Berisping wel openbaar	(Voorwaardelijke) schorsing	Doorhaling registratie
2017	264	40	11	17	8	4	0
2018	278	41	12	26	2	1	0
2019	277	42	14	17	7 ¹⁷⁴	3	1

In de onderzochte zaken die (gedeeltelijk) gegrond worden verklaard maar geen maatregel of een waarschuwing is opgelegd, blijkt sprake van relatief ‘lichte’ schendingen van de beroepsnormen. Het zijn soms uitgebreide klachten, met veel verschillende klachtonderdelen, waarvan slechts één of twee klachtonderdelen gegrond worden verklaard.¹⁷⁵ Het tuchtcollege overweegt daarbij dat het een ‘eenmalige misslag’ of een ‘eenmalig tekortschieten’ is, om handelen gaat dat ‘niet dermate ernstig’

¹⁷² Het thema van samenwerking neemt ook in de tuchtrechtspraak in de gezondheidszorg een belangrijke plek in, maar heeft daar een ander accent. Het draait daar met name over de vraag wie (eind)verantwoordelijk is, bijvoorbeeld of artsen verantwoordelijk zijn voor artsen in opleiding en verpleegkundigen die een deel van de behandeling uitvoeren (zie bijv. Bol & Kastelein 2020, p. 77 e.v. voor recente uitspraken over dit thema). Maar ook in het kader van de Wet BIG wordt erop gewezen dat er een verschuiving in de zorg plaatsvindt naar werken in teams en samenwerking, zowel binnen organisaties als tussen organisaties, waar het tuchtrecht niet goed op aansluit (Weenink e.a. 2019, p. 7-10 en 17-18.).

¹⁷³ Aantallen afkomstig uit de SKJ-jaarverslagen.

¹⁷⁴ In 2019 heeft het CvT aan 7 jeugdprofessionals een berisping opgelegd, waarvan 3 met openbaarmaking van de maatregel en 4 met openbaarmaking. In één zaak had het College van Toezicht openbaarmaking van de maatregel opgelegd, maar deze is door het College van Beroep ingetrokken en gewijzigd in een waarschuwing (SKJ jaarverslag 2019, p. 68).

¹⁷⁵ Zie bijvoorbeeld 19.119Ta en CvT 19.191Ta. In een enkel geval gaat het om meerdere (gedeeltelijk) gegrond verklaarde klachten, maar wordt op grond van de omstandigheden toch besloten om de lichtste maatregel op te leggen (CvT 19.176Ta, r.o. 4.10.2, beroep ingesteld; CvT 19.230Ta, r.o. 4.7.2, beroep ingesteld; CvT 19.301T, in beroep CvB 19.016B).

is¹⁷⁶ of waarbij de gevolgen voor de cliënt beperkt zijn.¹⁷⁷ Was door het (eenmalige) handelen ook artikel D, dat bepaalt dat de jeugdprofessional door het naleven van de beroepsnormen (en door daar persoonlijk verantwoording over af te leggen) het vertrouwen in de jeugdzorg bevordert, geschonden, dan werd meestal een waarschuwing opgelegd.¹⁷⁸ Het ging bij de waarschuwingen vaak om een schending van artikel M van de Beroepscode met betrekking tot dossiervorming en verslaglegging, zoals het niet opnemen van alle relevante informatie in het dossier.¹⁷⁹ Een aantal keer benoemt het tuchtcollege rekening te houden met de complexe situatie waarmee de professional te maken had, zoals zaken waarin sprake is van complexe echtscheidingsituaties en/of waarbij de samenwerking met ouders zeer moeizaam was.¹⁸⁰ Ook benoemt het tuchtcollege bij de overweging waarom geen (of een lichte) maatregel wordt opgelegd dat de professional het belang van de kinderen voorop probeerde te stellen¹⁸¹ of dat er overleg met collega's is geweest.¹⁸² Verder wegen het na afloop reflecteren op het handelen, waaronder ook passende acties ondernemen 'om lering te trekken' en 'excuses aanbieden' mee,¹⁸³ al vormt het gebrek aan reflectie in andere zaken juist de aanleiding om een waarschuwing op te leggen.¹⁸⁴ Ook al wordt geen maatregel of een waarschuwing opgelegd, het tuchtcollege hoopt toch op een 'bewustwording' over de geschonden norm, blijkt uit een aantal zaken. Zo benoemt het college in een zaak er vanuit te gaan dat met het oordeel 'wordt bijgedragen aan een verdere bewustwording over het wettelijke recht op dossierverstrekking, zowel binnen de instelling, als de gehele beroepsgroep'.¹⁸⁵ Het lijkt erop dat het SKJ tuchtcollege iets andere criteria hanteert dan in het kader van het tuchtrecht op grond van de Wet BIG, voor zover het situaties betreft waarin een waarschuwing wordt opgelegd. Uit de toelichting bij de Wet BIG, die (gedeeltelijk) dezelfde maatregelen kent, is af te leiden dat de waarschuwing wordt gezien als een 'zakelijke terechtwijzing', waarbij wordt geconstateerd dat de handelwijze onjuist is, maar niet laakbaar, terwijl het bij de berisping gaat om

---

¹⁷⁶ Het gaat dan bijvoorbeeld om een onvolledige dossierverstrekking, waarbij wel het beleid van de organisatie – dat in strijd met de wet was – is gevolgd (CvT 19.005Ta, r.o. 5.1, geen maatregel), zie ook o.a. beslissingen waarin geen maatregel is opgelegd: CvT 19.191Ta (r.o. 4.1.3); CvT 19.219Ta (r.o. 4.6.1); CvT 19.301Ta (kamer psychologen, r.o. 5.5.1); CvT 19.005Ta; CvT 19.120Ta; CvT 19.158Ta; CvB 19.004B. Zie beslissingen waarin een waarschuwing is opgelegd: CvT 19.055Tb (r.o. 3.4.1) en CvT 19.301T (in beroep CvB 19.016B).

¹⁷⁷ Zo had een cliënt, ondanks het niet verstrekken van een SKJ-nummer aan de cliënt toch een tuchtklacht kunnen indienen (CvT 19.308Ta) en had in een andere zaak onduidelijkheid over de rol van een van de betrokkenen 'de onderzoeksuitkomst niet beïnvloed' (CvB 19.004B, r.o. 5.4). In een van de zaken wordt benoemd dat het 'vertrouwen in de beroepsgroep door de jeugdprofessionals niet is geschaad' (CvT 19.301Ta, kamer psychologen, r.o. 5.5.1).

¹⁷⁸ In een meerderheid van de zaken waarin een waarschuwing wordt opgelegd, wordt het schenden van een van de normen uit de Beroepscode gekoppeld aan een schending van artikel D. Het tuchtcollege heeft dan in de overwegingen geoordeeld dat het verwijtbare handelen 'het vertrouwen in de jeugdzorg niet heeft bevorderd'. Zie CvT 19.055Tb, CvT 19.133Ta, CvT 19.215Ta, CvT 19.246Ta, CvT 19.301T (in beroep CvB 19.016B) en CvT 19.379Ta.

¹⁷⁹ CvT 19.246Ta; CvT 19.133Ta; CvT 19.261Ta; CvT 19.258Ta (beroep ingesteld); CvT 19.176Ta (beroep ingesteld).

¹⁸⁰ Geen maatregel: CvT 19.005Ta, CvT 19.119Ta, CvT 19.191Ta, CvT 19.456Tb. Waarschuwing: CvB 19.006B (r.o. 3.9); CvT 19.055Tb, r.o. 3.4.1; CvT 19.176Ta, r.o. 4.10.2 (beroep ingesteld); CvT 19.215Ta, r.o. 4.5.1; CvT 19.261Ta, r.o. 4.4.1., CvT 19.230Ta, r.o. 4.8.2 (beroep ingesteld); CvT 19.301T (in beroep CvB 19.016B). Zie ook CvB 19.018B (eerste aanleg CvT 19.55Ta), waarin in beroep de waarschuwing werd ingetrokken, omdat de meeste klachten alsnog ongegrond werden verklaard.

¹⁸¹ CvT 19.055Tb (r.o. 3.4.1); CvT 19.261Ta (r.o. 4.4.1); CvB 19.006B (r.o. 3.9).

¹⁸² Geen maatregel: CvT 19.146Ta (r.o. 4.7.1) en CvT 19.120Ta (r.o. 3.4.1). Waarschuwing: CvT 19.301T (beslissing in beroep 19.016B).

¹⁸³ Geen maatregel: CvT 19.120Ta (r.o. 3.4.1); CvT 19.219Ta (r.o. 4.6.1); CvT 19.120Ta, r.o. 3.4.2; CvT 19.301Ta (kamer psychologen, r.o. 5.5.1). Waarschuwing: CvT 19.055Tb (r.o. 3.4.1); CvT 19.133Ta (r.o. 4.2.1); CvT 19.176Ta (r.o. 4.10.2) (beroep ingesteld); CvT 19.261Ta (r.o. 4.4.1).

¹⁸⁴ Waarschuwing: CvT 19.379Ta (beroep ingesteld) en CvT 19.258Ta (r.o. 4.6.1).

¹⁸⁵ CvT 19.005Ta (r.o. 5.1). Ook in andere zaken, waarin geen maatregel (CvT 19.005Ta, r.o. 5.2; CvT 19.158Ta, r.o. 4.9.1 of een waarschuwing (CvT 19.301T, r.o. 3.8.3, in beroep CvB 19.16B) wordt opgelegd, geeft het CvT adviezen in 'overwegingen ten overvloede'.

‘verwijtbaar handelen’.¹⁸⁶ Uit de onderzochte beslissingen van het SKJ tuchtcollege blijkt dat in situaties waarin geen maatregel of een waarschuwing wordt opgelegd sprake kan zijn van verwijtbaar handelen, maar dat het meer gaat om de frequentie (eenmalig of verschillende keren) en de ernst van het verwijtbare handelen voor welke maatregel wordt gekozen.¹⁸⁷

In de zaken waarin een *berisping* wordt opgelegd, oordeelt het tuchtcollege steeds dat sprake is van ernstig verwijtbaar handelen. In deze zaken zijn verschillende klachtonderdelen gegrond verklaard en/of zijn meerdere normen uit de Beroepscode geschonden, waarbij ook het ‘gebrek aan reflectie’ (zwaar) meeweegt.¹⁸⁸ Ook weegt in een aantal zaken mee dat het verwijtbare handelen ernstige gevolgen voor de cliënt heeft gehad.¹⁸⁹ In drie van de vier onderzochte zaken waarin tot openbaarmaking van de berisping wordt besloten, weegt mee dat de professional niet alleen ernstig verwijtbaar heeft gehandeld, maar hierop ook niet (of beperkt) heeft gereflecteerd.¹⁹⁰ Het tuchtcollege benoemt in een van de zaken dat de professional ‘onvoldoende bereid is geweest haar professionele oordelen ter discussie te stellen’, ‘blijft volharden in haar visie’ en niet de indruk bestaat ‘dat de jeugdprofessional lering heeft getrokken’ uit de situatie.¹⁹¹ Ook wordt geoordeeld dat de professional ‘weinig empathie’ of ‘compassie’ richting de cliënt heeft getoond¹⁹² of ‘niet heeft getoond dat zij zich bewust is van de invloed van haar eigen handelen op anderen’.¹⁹³ Voor wat betreft de keuze om de berisping niet openbaar te maken, wordt in een aantal zaken verwezen naar ‘(verzachtende) omstandigheden’ die maken dat van openbaarmaking wordt afgezien.¹⁹⁴ In drie van de onderzochte zaken gaat het tuchtcollege er niet op in welke omstandigheden maken dat de berisping niet openbaar wordt gemaakt, waardoor niet inzichtelijk is wat de reden is om hiervoor te kiezen.¹⁹⁵

De twee zwaarste sancties, de voorwaardelijke schorsing en de doorhaling van de SKJ-registratie, zijn opgelegd in situaties waarin sprake is van ernstig grensoverschrijdend gedrag. Beide klachten zijn ingediend door de organisatie waarvoor de betrokken professionals werkten. In de zaak, waarin een

---

¹⁸⁶ *Kamerstukken II 1985/86, 19522, 3, p. 76 (Wet BIG).*

¹⁸⁷ Overigens blijkt in de praktijk het onderscheid op grond van de Wet BIG ook niet zo helder. Tuchtrechters motiveren niet altijd waarom voor welke maatregel wordt gekozen. Het blijkt dat ook in situaties waarin sprake is van verwijtbaar handelen regelmatig een waarschuwing wordt opgelegd (Bol & Kastelein 2018, p. 601 en (2020), p. 91.)

¹⁸⁸ Berisping zonder openbaarmaking: CvT 19.040Ta (r.o. 3.6.2); CvT 19.300T; CvT 19.162Ta (r.o. 4.6.2).

¹⁸⁹ Zo moest in een van de zaken de jongere plotseling verhuizen als gevolg van het handelen van de gezinshuisouder (CvT 19.425Ta, r.o. 4.2.1, berisping zonder openbaarmaking). Zie ook berisping zonder openbaarmaking: CvB 19.005B (r.o. 3.8.2).

¹⁹⁰ CvT 19.255Ta (r.o. 4.4.1-4.4.2) (beroep ingesteld); CvT 19.265Ta (r.o. 4.2.8) (beroep ingesteld); CvT 19.273Ta (r.o. 5.8.1-5.8.2), waarin het CvT ook benoemt dat de professional niet meer werkzaam is bij de GI, maar wellicht (op termijn) wel een andere functie in het jeugddomein gaat verrichten. In de vierde zaak, waarin een jeugdprofessional partij had gekozen voor moeder in een complexe echtscheidingsprocedure en de privacy van vader had geschonden door contact te zoeken met de werkgever van vader, was het oude tuchtreglement (versie 1.2) nog van toepassing (CvT 19.017Ta, r.o. 3.6). Op grond van dit reglement werd een berisping altijd openbaar gemaakt. Hier is daarom geen aparte overweging door het CvT aan gewijd.

¹⁹¹ CvT 19.255Ta (r.o. 4.4.1-4.4.2) (beroep ingesteld).

¹⁹² CvT 19.273Ta (r.o. 5.8.1-5.8.2); CvT 19.255Ta (r.o. 4.4.1-4.4.2) (beroep ingesteld).

¹⁹³ CvT 19.265Ta (beroep ingesteld).

¹⁹⁴ Zo werd benoemd dat het de eerste keer was dat een tuchtklacht was ingediend tegen de professional en het handelen een beperkte periode betrof (CvT 19.040Ta, r.o. 3.6.3), dat de professional had gereflecteerd op haar handelen en zelf had erkend tekort te zijn geschoten (CvB 19.005B, r.o. 3.8.2) of dat rekening werd gehouden met de complexe situatie en het regelmatige overleg met collega's (CvT 19.300T, r.o. 4.5.2-4.5.3). In een zaak gaat het CvT in op aan de ene kant de ernst van het verwijtbaar handelen en de ‘bewustwording’ die met deze beslissing wordt beoogd, en aan de andere kant de ‘kwetsbare en complexe positie van een gezinshuisouder’, die door de 24x7-zorg niet ‘even uit de situatie’ kan stappen (CvT 19.232Ta, r.o. 4.3.2).

¹⁹⁵ CvT 19.425Ta; CvT 19.162Ta; CvT 19.406Ta.

gedragsdeskundige een informele relatie had gehad met een jongere die bij haar in de justitiële jeugdinrichting was geplaatst, werd een voorwaardelijke schorsing voor de duur van één jaar opgelegd. Het tuchtcollege overwoog daarbij af te zien van een nog zwaardere maatregel, onder meer omdat niet was gebleken dat de jeugdprofessional ‘niet leerbaar’ was en ook vanwege de impact van de tuchtrechtelijke maatregel op de carrière van de nog jonge professional. Als voorwaarde om te voorkomen dat de schorsing in werking zou treden, werd gesteld dat de professional binnen een jaar een supervisietraject moest afronden.¹⁹⁶

De zwaarste sanctie, doorhaling met ontzegging van het recht om wederom in het SKJ-register in te schrijven, werd opgelegd in een situatie waarin sprake was van seksueel grensoverschrijdend gedrag door een gezinshuisouder jegens een jongere die bij haar woonde. De maatregel was bedoeld om ‘te voorkomen dat andere minderjarige cliënten iets vergelijkbaars overkomt’. Het tuchtcollege woog daarbij zwaar mee dat de professional geen verweer had gevoerd en niet was verschenen in de tuchtprocedure, ‘waardoor het College het risico op herhaling niet kan inschatten’.¹⁹⁷

De vraag is of het ‘leereffect’, dat het tuchtcollege met de beslissingen beoogd, voldoende is. In het kader van het tuchtrecht op grond van de Wet BIG is er discussie over of tuchtmaatregelen, en dan met name de lichte maatregelen, wel iets zeggen over de kwaliteit van de beroepsbeoefenaar. Weenink e.a. wijzen erop dat het in tuchtrechtelijke procedures ‘immers vaak over het niet volgen van de beroepsnormen in één situatie en niet per se over het functioneren van de zorgverlener in algemene zin’ gaat. Zij wijzen er daarbij op dat veel gevallen waarin wordt afgeweken van de beroepsnormen niet zullen leiden tot een tuchtzaak doordat deze elders worden afgedaan of niet aan het licht komen.¹⁹⁸ Er wordt verder genoemd dat de maatregelen te weinig gericht zijn op verbetering van het functioneren van de professional en als bestraffend worden ervaren. In het RVS advies uit 2019 over de toekomstbestendigheid van de Wet BIG wordt de mogelijkheid genoemd om ‘een tuchtmaatregel gepaard te laten gaan met een verbeterplan en de mogelijkheid om bepaalde tuchtmaatregelen uitwisbaar te maken nadat een aangeklaagde zorgprofessional verbetering heeft aangetoond’.¹⁹⁹ Ook in het kader van het SKJ-tuchtrecht zou gekeken kunnen worden of er maatregelen kunnen worden opgelegd die meer op leren gericht zijn.

De criteria waar het tuchtcollege rekening mee houdt bij de beoordeling of, en zo ja, welke maatregel wordt opgelegd, zijn in het kader van dit onderzoek afgeleid uit de onderzochte beslissingen. Er is echter geen openbaar ‘wegingskader’ of toelichting vanuit SKJ beschikbaar voor klagers of professionals, waaruit blijkt in welke gevallen wordt besloten tot welke maatregel; wel heeft het tuchtcollege hiervoor een intern (vertrouwelijk) document. In het kader van het medisch tuchtrecht is eerder ook geconstateerd dat er geen wegingskader is en werd, in verband met ‘het draagvlak onder beroepsbeoefenaren’, geadviseerd om ‘het beleid inzake het opleggen en motiveren van maatregelen te verhelderen door criteria en normen op te stellen, vergelijkbaar met de werkwijze zoals die op het terrein van de straftoemeting bestaat’.²⁰⁰ Voor de tuchtrechtelijke

---

¹⁹⁶ CvT 19.495Ta (kamer pedagogen, r.o. 4.4.2-4.4.3).

¹⁹⁷ CvT 19.097Ta (r.o. 3.3.1-3.3.2). Als aanbeveling aan ‘zowel werkgevers als jeugdprofessionals’ voegt het CvT toe dat ‘de onderwerpen afstand, nabijheid, afhankelijkheid, de noodzaak van het overleggen met collega’s en het houden van intervisiebijeenkomsten’ in de leerlijn voor jeugdprofessionals zouden moeten worden opgenomen.

¹⁹⁸ Weenink e.a. 2017, p. 7.

¹⁹⁹ RVS (2019), p.34. Zie ook de voorstellen van Herregodts (2019a) o.a. om bijvoorbeeld voorwaardelijke maatregelen op te leggen.

²⁰⁰ Aanbeveling in het kader van de Tweede Evaluatie Wet BIG (Sijmons e.a. 2013, p. 208).

beslissingen van het SKJ is het voor het draagvlak ook aan te bevelen om dit beleid openbaar te maken.

2.5 Conclusie

Door middel van een analyse van de cijfers uit de jaarverslagen en een analyse van een aantal beslissingen van het tuchtcollege, is gekeken hoe het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd en of met de huidige tuchtrechtprocedure de door de wetgever (en de sector) beoogde doelstellingen worden behaald.

Samengevat kan gezegd worden dat SKJ een zorgvuldige tuchtprocedure heeft ingericht, vastgelegd in het tuchtreglement, dat erop gericht is om (door middel van het voorportaal) alleen zaken op zitting van de tuchtcolleges te krijgen die daadwerkelijk 'tuchtklachtwaardig' zijn. Dit geeft in een vroeg stadium duidelijkheid aan klagers en ook aan de jeugdprofessionals over wie wordt geklaagd. Uit de onderzochte beslissingen blijkt dat het tuchtcollege nadere invulling geeft aan de beroepsnormen ten aanzien van de relatie met de cliënt (respectvolle houding, informatievoorziening en omgang met gezag en afhankelijkheid), met collega's en met de organisatie (o.a. 'werkdruk') en ten aanzien van dossiervorming en verslaglegging. Beslissingen over deskundige beroepsuitoefening, zoals de vraag of door de professional de juiste hulp is ingezet, zijn er nauwelijks. Er wordt in de beslissingen met name verwezen naar normen uit de Beroepscode en naar wet- en regelgeving, terwijl de richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming beperkt aan de orde komen. De consistentie en navolgbaarheid van de tuchtrechtelijke beslissingen is nog voor verbetering vatbaar. Het tuchtcollege benoemt in iedere beslissing aan welke beroepsnorm is geschonden, maar onderbouwt nog niet altijd concreet en gemotiveerd waarom de jeugdprofessionals de tuchtnorm heeft geschonden en verwijst slechts sporadisch naar eerdere (tuchtrechtelijke) jurisprudentie. Het tuchtcollege lijkt vergelijkbare feiten in de loop van de tijd ook anders te kwalificeren. Een minder goed navolgbare beslissing zal invloed zal hebben op het leereffect dat zowel voor de individu als de beroepsgroep met het tuchtrecht wordt beoogd. De lijn met betrekking tot beslissingen die in overleg met collega's of multidisciplinair zijn genomen wisselt. In sommige zaken wordt de noodzaak hiervan benadrukt, terwijl het tuchtcollege in andere zaken hieraan voorbij gaat. Het tuchtcollege lijkt onvoldoende rekening te houden met het feit dat in de sector samenwerking en multidisciplinaire besluitvorming het uitgangspunt is, terwijl het tuchtrecht het individuele handelen centraal stelt.

Het grootste deel van de klachten wordt echter niet inhoudelijk behandeld, vooral omdat de klachten die binnenkomen onvoldoende zijn onderbouwd, of wordt na inhoudelijke behandeling ongegrond verklaard. Dit kan een risico vormen voor het vertrouwen in de tuchtrechtspraak, zowel van de zijde van klagers als van de jeugdprofessionals. In de meeste gevallen gaat het bovendien om relatief 'lichte' schendingen van de beroepsnormen (zoals dossiervorming/verslaglegging) en wordt afgezien van het opleggen van een maatregel of wordt de lichtste maatregel (een waarschuwing) gegeven. De klachten die worden ingediend betreffen veelal situaties waarin sprake is van een complexe echtscheiding en gaan vooral over de niet-vrijwillige hulpverlening, en dan met name over jeugdbeschermers. De klachten zijn daarnaast regelmatig al tijdens andere klachten- en geschillenprocedures aan de orde gekomen. Daarbij valt op dat het beperkte aantal 'zware zaken' niet is ingediend door cliënten, maar door institutionele klagers (zoals de Inspectie).

Het roept de vraag op of het wel de juiste klachten zijn die binnenkomen bij SKJ. De vraag is of het niet meer het type cliënten of het vakgebied van de professional is dat bepaalt of deze met een

klacht te maken krijgt, in plaats van de kwaliteit van de hulpverlening. Ook is de vraag of er voldoende zicht is op de beroepsgroepen waar minder over wordt geklaagd en of op deze wijze daadwerkelijk wordt bijgedragen aan kwaliteitsverbetering (die met het tuchtrecht wordt beoogd).

Specifiek voor jeugdbeschermers kan de vraag worden gesteld of binnen het tuchtrecht wel aandacht is voor de kern van de taak van een jeugdbeschermer, dat wil zeggen het verminderen of opheffen van de ernstige ontwikkelingsbedreiging van de kinderen die onder zijn verantwoordelijkheid vallen, wel voldoende door de tuchtrechter getoetst.

Ten slotte is het, hoewel het tuchtcollege het belang van leren van de beslissingen regelmatig benadrukt, de vraag of het leereffect van beslissingen en de opgelegde maatregelen voldoende is, nu deze weinig gericht zijn op verbetering van het functioneren van de professional.

3 Het tuchtrecht in de praktijk

In dit hoofdstuk gaan we in op de ervaringen met het tuchtrecht en de procedure uit de praktijk. Hierbij komen verschillende perspectieven aan de orde, namelijk die van de klager, de beklaagde jeugdzorg professional, jeugdzorg professionals zonder tuchtklacht en direct betrokkenen uit het veld.

De ervaringen van professionals die betrokken waren bij een tuchtrechtprocedure zijn verzameld door middel van twee methoden: evaluatieformulieren en vragenlijsten. Zie doelstelling en werkwijze 1.2, voor een omschrijving van de bijhorende methode. Daarnaast zijn er ook vragenlijsten gestuurd naar professionals die niet betrokken zijn geweest bij een tuchtrechtprocedure. Van de 4500 e-mails met vragenlijsten naar professionals zonder tuchtklachtervaring zijn er 4259 aangekomen. Hiervan hebben 185 professionals toestemming gegeven om mee te doen aan dit onderzoek en vervolgens de vragenlijst ingevuld (4% respons). Aangezien de respons op deze vragenlijst te laag was om een betrouwbaar beeld te geven, namelijk 4%, worden alleen de resultaten van de vragenlijsten van professionals met tuchtklachtervaring gepresenteerd in paragraaf 3.2.

3.1 Ervaringen met de hoorzittingen

Om inzicht te krijgen in de ervaringen van beklaagden met de tuchtrechtprocedure hadden wij de beschikking over de evaluatieformulieren (101 hoorzittingen uit 2019; zie bijlage D), die betrekking hadden op de procedure zelf, met vragen als: hoe oordeelt u over 'de wijze waarop het college ruimte bood voor uw verhaal' en 'de duur van de zitting'. De evaluatieformulieren waren ingevuld door 35 beklaagden (35%). Over het algemeen oordeelden beklaagden positief op al deze items, met een gemiddelde score van 4,7 op een schaal van 1-6 (1: onvoldoende, 6: uitstekend) (Tabel 3.1). Vergelijken we de scores voor de afzonderlijke items dan blijkt dat beklaagden het minst positief (4,0/6) waren over de informatie die zij voorafgaand aan de zitting ontvingen over de gang van zaken op de zitting, gevolgd door de duur van de zitting (4,3/6), en de correspondentie met de medewerkers van SKJ (4,5/6). Het item dat het hoogst gewaardeerd werd was de begrijpelijkheid van wat er besproken was tijdens de zitting (5,1/6).

Tabel 3.1 Evaluatie van de SKJ tuchtprocedure (2019) (gemiddelde score)*

	Klagers(N=33)	Beklaagden (N=35)
De correspondentie met de medewerkers van SKJ	4,9	4,5
Het op tijd aanvangen van de hoorzitting	4,8	4,8
De informatie die u voorafgaand aan de zitting heeft gekregen over de gang van zaken op de zitting	4,7	4,0
De voorbereiding van het tuchtcollege op de zaak	4,2	4,7
De wijze waarop het tuchtcollege ruimte bood voor uw verhaal	4,6	4,8
Het tuchtcollege luisterde naar uw standpunten	4,7	4,9
De begrijpelijkheid van wat er besproken is tijdens de zitting	5,0	5,1
De manier waarop het tuchtcollege met u omgaat	5,1	4,7
De wijze waarop het tuchtcollege u vragen stelde	4,1	4,6
De deskundigheid van het tuchtcollege	4,2	4,8
Duur van de zitting	4,4	4,3
Uitleg over de verdere gang van de zaak na de zitting	4,9	4,9
Gemiddeld	4,6	4,7

* 1: onvoldoende; 6: uitstekend.

Bij de evaluatieformulieren is door verschillende beklagden een aanvullende toelichting gegeven. Meerdere beklagden gaven aan dat de duur van de procedure lang was, bijvoorbeeld "de zitting duurde langer dan verwacht" of "de zitting duurde best lang (2 uur). Het tuchtcollege probeerde het kort te houden maar dat is lastig bij 11 klachtonderdelen." Ook gaf een beklagde aan dat hij zich gecriminaliseerd voelde, namelijk: "Ik voelde mij behandeld als een crimineel, terwijl ik gewoon mijn werk heb gedaan." Nog een voorbeeld over de negatieve gevoelens die heersen tijdens de tuchtrechtprocedure betreft het volgende, "Mijn collega's die aan weerszijde van de voorzitter zaten vond ik strak kijken. Hierdoor werd ik erg nerveus. Zij stelden de vragen zo dat het voor mij voelde als een ondervraging. Ze reageerden weinig op de antwoorden die ik gaf. Het voelt als een verantwoording op de millimeter."

Andere beklagde partijen hebben de hoorzitting juist als prettig ervaren. Bijvoorbeeld: "ik was uitermate tevreden over de manier waarop de voorzitter de zitting leidde, de kennis van het dossier, de manier van vragen stellen, de neutrale interventies en samenvattingen." Een klager gaf aan dat er "voldoende ruimte was voor alle betrokkenen om hun standpunten toe te lichten, de vragen die door het tuchtcollege werden gesteld waren helder en een aanvulling op het geheel."

3.2 Ervaringen en reflecties op het tuchtrecht en de tuchtrechtprocedure

Om de ervaringen van professionals in de jeugdzorg met het tuchtrecht te achterhalen, is er een vragenlijst uitgestuurd naar professionals waartegen in 2019 of 2020 een tuchtklacht was ingediend. Van de in totaal 249 benaderde professionals hebben er 69 de gehele vragenlijst ingevuld. In de vragenlijst was een vraag opgenomen om te verifiëren of de respondenten daadwerkelijk een tuchtklacht in 2019 of 2020 hadden ontvangen, dit bleek bij 59 respondenten het geval. De antwoorden van deze groep respondenten zijn gebruikt voor dit onderzoek.

3.2.1 Onderzoekpopulatie

Het grootste deel van de respondenten was werkzaam als jeugd- en gezinsprofessional of jeugdzorgwerker (85%), 12% was werkzaam als orthopedagoog en 3% als psycholoog. De ruime meerderheid (76%)²⁰¹ van de respondenten die werkzaam zijn als jeugd en gezinsprofessionals was van oorsprong opgeleid op hbo-niveau. De andere jeugd en gezinsprofessionals waren of mbo-opgeleid (1), WO (4), of anders opgeleid (2).

Rond de 40% van de respondenten had 20 jaar werkervaring of langer en ruim 95% oefende zijn beroep uit ten tijde van het invullen van de vragenlijst. De meerderheid van de professionals (60%) was niet aangesloten bij een beroepsvereniging.

Bijna de helft van de respondenten (47%) was op het moment dat de tuchtklacht werd ingediend werkzaam in een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming of jeugdreclassering. Het overige deel van de respondenten was voornamelijk werkzaam in een wijkteam/ gemeente (14%), de ambulante jeugdzorg (10%) en bij Veilig Thuis (8%). Het overgrote deel van de respondenten (81%)²⁰² is nog steeds werkzaam bij dezelfde instantie als toen de tuchtklacht werd ingediend. In totaal 11 respondenten (19%) waren niet meer werkzaam bij de dezelfde instantie. De tuchtzaak wordt nauwelijks als reden voor de baanwijziging aangedragen (bij slechts 2 van deze 11 respondenten was de tuchtzaak de reden).

Het merendeel van de respondenten werkte relatief lang als jeugdprofessional op het moment dat de tuchtklacht werd ingediend. Slechts een respondent had minder dan een jaar ervaring als jeugdprofessional op het moment van ontvangen van de tuchtklacht.

Bekendheid met beroepsnormen en professionele statuten

Over het algemeen waren de door de beroepsgroep gestelde beroeps- en gedragsnormen duidelijk voor de jeugdprofessionals. Van de respondenten gaf 88% aan meestal tot vrijwel altijd te kunnen handelen conform de normen van hun beroepsgroep in de dagelijkse praktijk. Hiernaast was 84% van mening dat de beroepsnormen enig tot voldoende houvast bieden, waarvan het merendeel het als voldoende beschouwde.

In totaal gaf 62% van de respondenten aan goed geïnformeerd te zijn door hun werkgever over de beroepscode en kwaliteitsnormen waarop het tuchtrecht betrekking heeft en gaf 12% aan goed geïnformeerd te zijn door de beroepsvereniging. Wat betreft het professioneel statuut gaf 53% van de respondenten aan dat dit aanwezig is binnen de organisatie en 12% dat dit niet aanwezig is. De overige respondenten waren onzeker of er wel of niet een professioneel statuut binnen hun organisatie bestaat.

3.2.2 Aard van de tuchtklacht en tuchtrechtprocedure ²⁰³

Een tuchtklacht kan een enkele of meerdere aanleidingen hebben. 'Verschil van inzicht in handelen' werd het meest aangegeven van toepassing te zijn op de tuchtklacht, 43% van de respondenten (respons 56 van 59 professionals met tuchtklachtervaring) gaf aan dat dit van toepassing was. Een andere veelvoorkomende aanleiding voor de tuchtklacht was schending van de beroepscode (van toepassing bij 39% van de respondenten). Ook onheuse bejegening van de cliënt (32%), gebrekkige communicatie

---

²⁰¹ 44 van 58 bevroegde professionals

²⁰² 48 van 59 respondenten professionals met tuchtklachtervaring heeft de vraag ingevuld

²⁰³ Vanaf hier is het totaal aantal respondenten niet meer 59 maar lager en het aantal is variabel omdat niet elke vraag door alle respondenten is beantwoord.

(27%), het geven van onvoldoende informatie aan de cliënt (25%), een onjuiste verklaring of een onjuist rapport (25%) en het leveren van geen of onvoldoende zorg (20%) werden beaamd van toepassing te zijn.

In de meeste gevallen was de tuchtzaak ingediend door de cliënt (61%), daarna door de familie of naasten van de cliënt (25%) en in vrijwel geen geval door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (slechts een geval).

Na het ontvangen van de tuchtklacht was de eerste handeling van de meerderheid van de professionals (56%) (56 van de 59 professionals met tuchtklachtervaring) het inlichten van de leidinggevende. Het team of directe collega's werden aanzienlijk minder vaak als eerste ingelicht (18%).

Meer dan de helft van de respondenten (60%) (55 van 59 professionals) gaf aan dat de tuchtrechtprocedure, vanaf het moment van berichtgeving over de klacht tot het definitieve oordeel, maximaal een half jaar in beslag nam. Een ruime meerderheid (87%) had voorafgaand aan de procedure geen contact met de cliënt over de betreffende klacht.

Het overgrote deel van de respondenten (85%) gaf aan dat hun tuchtklacht niet is behandeld in hoger beroep. Tegen de meeste respondenten (83%) werd ook geen maatregel opgelegd. Indien er wel een maatregel was opgelegd (bij slechts 9 van de 52 respondenten het geval) dan betrof dit een waarschuwing. Van de mensen met een waarschuwing was twee derde (6 respondenten) werkzaam in een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming of jeugdreclassering.

3.2.3 Beleving van de tuchtrechtprocedure

Informatie en deskundigheid

De respondenten waren enigszins verdeeld over de aangeboden informatie over het verloop van de tuchtrechtprocedure. Van de respondenten had 40% het gevoel direct goed geïnformeerd te zijn over de procedure en 27% het gevoel uiteindelijk goed geïnformeerd te zijn. Deze laatste groep had de betreffende informatie echter graag eerder ontvangen. In totaal 13% van de respondenten voelde zich slecht geïnformeerd.

Wat betreft de deskundigheid van het tuchtcollege was de helft van de respondenten (52%) neutraal, 27% achtte het tuchtcollege deskundig tot zeer deskundig en 21% ondeskundig tot zeer ondeskundig. In totaal 43% van de respondenten vond dat de tuchtcollege juist heeft geoordeeld over de tuchtklacht, tegenover 12% van de respondenten die vonden dat er deels juist is geoordeeld en 12% die vonden dat er niet juist is geoordeeld. De overige respondenten gaven aan niet te weten of er juist of onjuist is geoordeeld of dat de vraag niet van toepassing was. Van de respondenten met een opgelegde maatregel (N=9), in dit geval een waarschuwing, gaf niemand aan te vinden dat de tuchtcollege juist heeft geoordeeld. Van deze groep vonden 3 respondenten dat er deels juist was geoordeeld door de tuchtcollege, 4 respondenten dat er niet juist was geoordeeld, en 2 respondenten gaven aan niet te weten of er juist of onjuist was geoordeeld. Opvallend is dat bijna alle respondenten, zonder en met opgelegde maatregel, van mening waren dat hun klacht niet bij de tuchtcollege thuishoorde (96%).

Ervaringen tijdens de tuchtrechtprocedure

Over de gekregen ruimte om het eigen verhaal naar voren te brengen tijdens de procedure bestond verdeeldheid onder de respondenten. In totaal was 43% van de respondenten van mening ruim de gelegenheid te hebben gekregen om het eigen verhaal naar voren te brengen. Hier tegenover staat dat

43% van de respondenten juist had ervaren hier onvoldoende of helemaal geen ruimte voor te hebben gekregen. In totaal 73% van de respondenten gaf aan zich matig tot niet gehoord te hebben gevoeld tijdens de procedure.

Een tuchtrechtprocedure kan een emotioneel proces zijn. De respondenten herkenden zich het meest in de emotie zich aangevallen te hebben gevoeld (79% van de respondenten heeft dit ervaren), het voelen van machteloosheid (67%) en zekere mate van boosheid (65%). Ook was de meerderheid van de respondenten (58%) na het ontvangen van de klacht bezorgd over wat dit zou kunnen betekenen. Van alle respondenten gaf 39% aan gezondheidsproblemen te hebben gekend naar aanleiding van de ingediende tuchtklacht.

Over het algemeen voelden de beklagde jeugdprofessionals zich niet of weinig schuldig tijdens de tuchtrechtprocedure (96%), niet of weinig beschaamd (88%) en niet of weinig tekortschieten als zorgverlener (89%).

Het merendeel van de respondenten voelde zich voldoende of ruim voldoende gesteund tijdens de tuchtrecht procedure. In totaal 22% van de respondenten gaf aan zich niet of onvoldoende gesteund te hebben gevoeld. De meeste steun werd geboden door collega's (bij 82% van de respondenten van toepassing), de leidinggevende (64%), de partner (62%) en een jurist, advocaat of belangenbehartiger (56%).

3.2.4 Invloed van tuchtklacht op beroepsuitoefening

Een tuchtklacht kan een negatieve, positieve of zowel een negatieve als positieve invloed hebben op de beroepsuitoefening en de werkbeleving. De vraag hoe de tuchtrechtprocedure de beroepsuitoefening heeft beïnvloed hebben we, in aanvulling op de oorspronkelijke vragenlijst, nagevraagd in een korte tweede ronde enquête²⁰⁴ uitgezet onder de eerder benaderde professionals met tuchtklachtervaring, om zo de respons te vergroten (alleen de professionals die aanvankelijk de vragenlijst niet hadden ingevuld is gevraagd te reageren op deze tweede ronde). In totaal, beide vragenlijsten samengenomen, waren er 75 respondenten die deze vraag hebben ingevuld. Bij het merendeel van de respondenten (N=56; 75%)²⁰⁵ heeft de tuchtklacht een negatief effect gehad. Ongeveer de helft van deze respondenten (N=27; in totaal 36%)²⁰⁶ heeft naast het negatieve effect ook een positieve invloed op de beroepsuitoefening ervaren. Slechts 8% van de respondenten gaf aan dat de tuchtrechtprocedure alleen een positief effect heeft gehad.

Positieve invloeden, die zijn opgetreden naar aanleiding van de tuchtprocedure, die het meest werden herkend door de respondenten zijn: het nauwkeuriger aantekeningen maken in cliëntendossiers (44% van de respondenten gaf aan dit te zijn gaan doen); het proberen om beter te communiceren met cliënten (40%); het bespreken van mogelijke verbetermaatregelen met leidinggevendenden of collega's (48%).

De volgende negatieve effecten op de beroepsuitoefening werden het meest herkend door de respondenten: het vermijden van bepaalde handelingen (45% beaamde dit te doen) en het zien van iedere cliënt als een potentiële klager (44%).

---

²⁰⁴ Ook bij deze 'tweede ronde' was de respons laag: 27 professionals met tuchtklachtervaring (11% respons) en 117 professionals zonder tuchtklachtervaring (3% respons) hadden de vragenlijst ingevuld.

²⁰⁵ Deze vraag is van de eerste en tweede vragenlijst onder professionals met tuchtklachtervaring, zie methode.

²⁰⁶ Deze vraag is van de eerste en tweede vragenlijst onder professionals met tuchtklachtervaring, zie methode

In totaal 88% van de respondenten gaf aan zich soms of vaker druk te maken over de mogelijkheid dat er een tuchtklacht kan worden ingediend.

3.2.5 Lerend effect van het tuchtrecht

Voor het lerend vermogen van de beroepsgroep is de manier waarop zowel het veld als geheel als de individuele professionals omgaan met beslissingen van de tuchtcolleges belangrijk. Van de respondenten (professionals met een tuchtklacht) gaf 86% aan bekend te zijn met het feit dat beslissingen van tuchtcolleges (geanonimiseerd) gepubliceerd worden. Ook gaf 71% van de respondenten aan in het afgelopen jaar wel eens een uitspraak te hebben bestudeerd. In totaal 60% van de professionals heeft het afgelopen jaar een uitspraak besproken met een collega. Van alle respondenten heeft 38% het afgelopen jaar verandering in de manier van werken doorgevoerd, naar aanleiding van een uitspraak van het tuchtcollege.

Het doel van het leren van tuchtbeslissingen is dat dit bijdraagt aan (verbetering van) de kwaliteit en veiligheid binnen de jeugdzorgsector. Een ruime meerderheid van de respondenten (73%) was van mening dat beslissingen van de tuchtcollege invloed hebben op de kwaliteit en veiligheid van het werken in de jeugdzorg. Minder dan de helft van de respondenten (43%) dacht dat de beoordeling van tuchtklachten voldoende aansluit bij wat in de jeugdzorg als zorgvuldig handelen wordt beschouwd.

In totaal was 81% van de respondenten van mening dat er betere alternatieven zijn dan het tuchtrecht om van fouten te leren. Voorbeelden van alternatieven die door de respondenten werden geopperd waren: het houden van leerbijeenkomsten, intervisie en supervisie, het gebruiken van het bestaande klachtrecht binnen de organisatie (niet al individu aangeklaagd worden maar als organisatie) en het hanteren van een klachtencommissie. In totaal 45% van de respondenten vond dat het tuchtrecht over het algemeen kan worden afgeschaft.

3.2.6 Samenvatting: ervaringen en reflecties van professionals op het tuchtrecht en de procedure

Slechts een klein deel van de respondenten - professionals met een tuchtklacht - krijgt een maatregel opgelegd. Ondanks dit gegeven ervaren beklagden de tuchtrechtprocedure als zeer belastend. Opmerkelijk is dat het merendeel van de respondenten aangaf dat zij zich voldoende of ruim voldoende gesteund hebben gevoeld tijdens de tuchtrechtprocedure. De meeste steun werd geboden door collega's.

Een tuchtrechtprocedure kan de beroepsuitoefening positief of negatief beïnvloeden. Bij het merendeel van de respondenten heeft de tuchtklacht een negatief effect gehad. Tegelijkertijd zijn er ook professionals met tuchtklachtverving die aangaven dat de beroepsuitoefening positief is beïnvloed naar aanleiding van de tuchtrechtprocedure.

Ten slotte is het de vraag of leren door de jeugdprofessional zelf over wie wordt geklaagd en door de beroepsgroep als geheel ook daadwerkelijk plaatsvindt. Een groot deel van de respondenten geeft aan het afgelopen jaar een uitspraak bestudeerd of besproken te hebben. Hierbij moet benadrukt worden dat deze analyse alleen professionals die een tuchtklacht hebben gehad betreft. Buiten de bevindingen van deze analyse hebben we weinig zicht op het leren van het tuchtrecht door professionals in de jeugdzorg.

3.3 Ervaringen cliënten

3.3.1 Ervaringen met de tuchtrechtprocedure

Om inzicht te krijgen in de ervaringen van klagers met de tuchtrechtprocedure hadden wij de beschikking over de evaluatieformulieren van 101 hoorzittingen over 2019 (Zie Bijlage E). Deze evaluatie ging in op procedure zelf, met vragen als: hoe oordeelt u over ‘de wijze waarop het tuchtcollege ruimte bood voor uw verhaal’ en ‘de duur van de zitting’ en is ingevuld door 33 klagers (33%). Over het algemeen oordelen de klagers positief over de tuchtrechtprocedure, met een gemiddelde van 4,6 op een schaal van 1-6 (1: onvoldoende; 6: uitstekend, Tabel 3.1). Vergelijken we de scores voor de afzonderlijke items dan blijkt dat klagers het minst positief (4,1/6) waren over de manier waarop het tuchtcollege vragen stelde, gevolgd door de deskundigheid van het tuchtcollege (4,2/6), en de voorbereiding van het tuchtcollege op de zaak (4,2/6). Het item dat de hoogste waardering kreeg betrof de manier waarop het tuchtcollege met de klager omgaat (5,1/6).

Eén van de functies die het tuchtrecht mettertijd heeft gekregen is het bieden van een luisterend oor voor cliënten. Dit betekent dat ‘zich gehoord voelen’ en ‘het verhaal van de klager kwijt kunnen’ twee belangrijk elementen zijn. Als we naar de opmerkingen kijken in de evaluatieformulieren gaven de klagers aan zich soms wel en soms niet gehoord te voelen. Sommige klagers voelden dat ze onvoldoende hun verhaal kwijt konden. Een van de klagers gaf bijvoorbeeld aan “Ik had meer willen vertellen.” Een andere klager gaf hetzelfde signaal, namelijk: “Tijdens de zitting had ik wederom het gevoel dat er meer waarde werd gehecht aan het verhaal van de gezinsvoogd i.p.v. aan de feiten.” Ook speelt de wijze waarop het tuchtcollege vragen stelde een rol in het bieden van een luisterend oor. Sommige klagers waren niet tevreden met de vragen tijdens de hoorzitting, bijvoorbeeld “de leden vakgenoten hebben in totaal drie vragen gesteld die irrelevant waren in relatie tot de klacht.” Een andere klager schreef hetzelfde over de wijze waarop het tuchtcollege vragen stelde, namelijk “de vragen van de collega's van de beklaagde wijzen op een gebrek aan dossierkennis.”

Er waren ook klagers die zeer tevreden waren over de vragen tijdens de hoorzitting en het idee hadden dat ze serieus genomen werden. Een van de cliënten vertelde bijvoorbeeld: “wij vonden de rechter goed geïnformeerd en voorbereid. Ook de beroepsgenoten stelden goede vragen.” Een andere cliënt gaf aan dat “het tuchtcollege hun klacht zeer serieus genomen heeft en dat de klager zich serieus genomen voelde (eindelijk)”.

Over het algemeen waren cliënten tevreden over de manier waarop het tuchtcollege met hun omging tijdens de hoorzitting. Dit is terug te zien in hoe cliënten de setting van de hoorzitting hebben ervaren en de communicatie vanuit SKJ en blijkt ook uit de verwachtingen van klagers. Een van de klagers benoemde bijvoorbeeld dat “het verloop van de zitting was zoals vooraf in de communicatie was aangegeven en dus naar verwachting.” Een andere klager opperde dat “de voorzitter zorgde voor een ontspannen en tegelijkertijd zakelijke sfeer.”

3.3.2 Ervaringen met de tuchtrechtprocedure

Om de betekenis van het tuchtrecht voor jongeren en ouders betrokken bij jeugdzorg te achterhalen hebben we verschillende bronnen gebruikt. Door Stichting Alexander, zijn er panelgesprekken en 1-op-1 interviews uitgevoerd in februari – mei 2020 (zie methode, Bijlage A). De samenvattingen van de relevante onderwerpen die uit deze panels en interviews kwamen zijn weergegeven in Bijlage F. Ook hebben we de literatuur over het tuchtrecht geraadpleegd en de ervaringen van klagers achterhaald. Daarnaast kwam dit onderwerp aanbod tijdens de invitational conference.

Het tuchtrecht valt of staat met klachten die door cliënten worden ingediend en zou daarom voor de cliënt laagdrempelig en toegankelijk moeten zijn, zodat deze gemakkelijk een klacht kan indienen. Cliënten zelf blijken het tuchtrecht echter lang niet altijd als laagdrempelig te beschouwen. Uit onderzoek naar het tuchtrecht in de gezondheidszorg onder 18 klagers is gebleken dat de meerderheid van de respondenten het indienen van een tuchtklacht en de procedure niet als laagdrempelig beschouwt (Alhafaji, 2009). Dit wordt bevestigd door de bevindingen van een ander onderzoek naar het tuchtrecht onder de wet BIG waarbij de respondenten deel uitmaakten van het Consumentenpanel Gezondheidszorg van het Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL) (Hout, 2009). Het merendeel van de respondenten gaf aan het tuchtrecht niet toegankelijk te vinden. Wel bleken ze vaak inhoudelijk ook niet goed op de hoogte, wat ertoe kan leiden dat sommigen hun klacht uiteindelijk niet indienen omdat ze niet weten waar ze precies met deze klacht terecht kunnen. Onbekendheid onder cliënten met het klachtrecht is ook in dit onderzoek naar voren gekomen.²⁰⁷ Overigens geldt dat die onbekendheid niet alleen het tuchtrecht betreft, maar veel breder geldt: cliënten geven aan dat ze niet goed bekend zijn met de verschillende mogelijkheden die er zijn om een klacht in te dienen. Cliënten kunnen dus met een klacht bij het tuchtrecht terecht komen, zonder inzicht in de verschillende mogelijkheden. Eerder, bij de evaluatie van Jeugdwet (Friele, 2018) werd ook al geconstateerd dat cliënten de weg in het uitgebreide klachtaanbod slecht kunnen vinden. Cliënten gaven, ook in het huidige onderzoek, aan dat informatievoorzieningen over klachtmogelijkheden moeten verbeteren, en dat goede informatievoorziening hoort bij een klantvriendelijke procedure.

3.3.3 Samenvatting: ervaringen en reflecties van cliënten op het tuchtrecht en de procedure

Jongeren en ouders betrokken bij de jeugdzorg geven aan dat ze vaak niet weten waar zij terecht kunnen als zij een klacht hebben. Daarnaast is het indienen van een klacht een proces wat door de cliënten vaak als eenzaam, eng en ook lastig wordt ervaren. Ook nadat de klacht is ingediend is het voor ouders en jongeren vaak onduidelijk wat de verdere opties zijn als de organisatie waar de klacht over gaat hier niet goed mee omgaat. Om deze reden hebben ouders en jongeren behoefte aan ondersteuning. Het zou helpen om cliënten te informeren over hun rechten en informatie over de manier waarop een klacht kan worden ingediend te verstrekken aan cliënten. Deze informatieverstrekking zou laagdrempelig moeten zijn, onafhankelijk én afgestemd op de diversiteit aan cliënten. De verschillende klachtenregelingen en -mogelijkheden moeten volgens de bevraagde cliënten in principe voor iedereen beschikbaar zijn, ook voor jongeren.

Uiteindelijk vinden ouders en jongeren betrokken bij de jeugdzorg het vooral belangrijk zich gehoord te voelen.

3.4 Visies van direct betrokkenen op het tuchtrecht en de procedure

Om de inzichten te krijgen in de visie van direct betrokkenen en veldpartijen op het tuchtrecht is er een groepsinterview gehouden. De deelnemers die aanwezig waren tijdens het interview waren onder andere vertegenwoordigers van cliënten, professionals in de jeugdzorg, betrokkenen bij de advocatuur rondom het tuchtrecht, betrokkenen bij trainingen rondom het tuchtrecht, betrokkenen bij het ethische aspect van het tuchtrecht, vertegenwoordigers van beroepsverenigingen en

---

²⁰⁷ Deze cliënten hebben overigens geen tuchtklacht ingediend. Deze gesprekken met cliënten gingen over het klachtrecht in de jeugdzorg, waar het tuchtrecht als onderwerp aan bod kwam.

beroepsgenoten, juridische leden en andere belangrijke betrokkenen bij de tuchtrechtprocedure. Belangrijke punten van reflectie waren: de procedure, met name het voorportaal en de hoorzittingen, de normen waaraan getoetst wordt en het lerend effect van het tuchtrecht.

3.4.1 Tuchtrechtprocedure SKJ

Voorportaal

In het gesprek met de direct betrokkenen werd het voorportaal unaniem genoemd als een belangrijke en uiterst positieve ontwikkeling binnen het tuchtrecht van SKJ. Ze gaven aan dat het voorportaal zeer nuttig en zinvol is en het een filterende werking heeft: er wordt bepaald of een klacht 'klachtwaardig' is. Die keuze wordt bepaald aan de hand van de vraag of er lering kan worden getrokken uit een zaak. Immers, een professional straffen moet niet het uitgangspunt zijn van het tuchtrecht. Bij het voorportaal wordt ook gekeken of de klacht toetsbaar is; staat het handelen van de jeugdzorgprofessional voldoende centraal. Het voorportaal zorgt dat alleen de juiste klachten worden behandeld. Daarmee wordt de professional beschermd tegen klachten die niet passen in het tuchtrecht.

Ook werd er opgemerkt dat er een verschil merkbaar is in het aantal zittingen na invoering van het voorportaal, na invoering zijn er minder zittingen. Geopperd werd dat het voorportaal ook een deel van de angst voor het tuchtrecht wegneemt, die onder jeugdzorgprofessionals heerst.

Er werden ook kritische opmerkingen gemaakt over het voorportaal. Het voorportaal moet niet meer zijn dan een voorselectie: men moet ervoor waken dat de zaak niet al inhoudelijk wordt behandeld. Ook geldt dat hoe strenger de toetsing van de klacht in het voorportaal is, des te moeilijker het wordt om een klacht in te dienen die ook inhoudelijk wordt behandeld. Dat staat op gespannen voet met de gewenste toegankelijkheid van het tuchtrecht. Het lijkt niet helemaal juist om mensen een laagdrempelige mogelijkheid te bieden om klachten in te dienen via het tuchtrecht, om vervolgens in voor een groot deel van de klachten te bepalen dat deze niet klachtwaardig is. In reactie op dit punt werd nogmaals gesteld dat er, voordat het voorportaal bestond, te veel klachten waren die niet bij het tuchtrecht passen en dat het daarom goed is dat professionals beschermd worden door het voorportaal. Gesteld werd dat de filterende werking van het voorportaal belangrijk is omdat er wordt gekeken of een klacht voldoende concreet en onderbouwd is en of deze toetsbaar is. Het is goed om te voorkomen dat professionals niet ten onrechte worden beklaagd en in spanning zitten.

Het is belangrijk te bedenken dat het voor veel klagers moeilijk is om een klacht goed te formuleren. Een van de deelnemers gaf aan dat je als secretaris de klachten binnenkrijgt voordat ze via het voorportaal worden ingediend en dat het vaak een warboel is. Aangeven werd dat klagers in dit geval in de gelegenheid worden gesteld hun klacht aan te passen. Hierna gaat de klacht pas naar het voorportaal. Ondersteuning van de klager door het AKJ, bij het indienen van een klacht en tijdens de hoorzitting, lijkt een goede oplossing te zijn. Vrijwel alle klachten waarbij door AKJ ondersteuning is geboden worden ook in behandeling genomen. Een deelnemer opperde dat het verplichten van bijstand een idee zou kunnen zijn, bijvoorbeeld door het AKJ. Zo kan de kwaliteit van de klacht verhoogd worden. Het advies aan de klager om ondersteuning te zoeken staat al wel altijd in de niet-ontvankelijkheidsbeslissing. Bij het AKJ worden deze mensen na een niet-ontvankelijkheidsbeslissing ook inderdaad geregeld gezien.

Hoorzitting

Bij het merendeel van de hoorzittingen geven klagers aan zich goed gehoord te voelen, zo werd gesteld. Ook ervaren klagers dat het tuchtcollege goed op de hoogte is van de inhoud van de zaak. Dat klagers zich goed gehoord voelen komt naar voren tijdens de nabespreking van een hoorzitting. Wanneer een klager wordt bijgestaan, door bijvoorbeeld het AKJ, zou het gevoel van goed gehoord

worden voor een deel kunnen ontstaan doordat het AKJ klagers ook informeert over wat ze kunnen verwachten. Dit wordt gedeeltelijk beaamd, er wordt vanuit het AKJ wel aan verwachtingsmanagement gedaan, maar ondanks dat veel zaken vergelijkbaar verlopen, verloopt het tuchtproces niet altijd hetzelfde. Ook al voelen klagers zich goed gehoord, dit staat los van de vraag of de klager het idee heeft iets op te zijn geschoten met de tuchtrechtprocedure. Een van de deelnemers gaf aan dat dit afhangt van de uitspraak.

In tijden van de Coronapandemie worden veel zaken schriftelijk behandeld. Dit wordt gezien als de beste oplossing voor de huidige situatie, zodat de voortgang erin blijft. Schriftelijke afhandeling heeft niet de voorkeur wanneer de Coronamaatregelen worden opgeheven: schriftelijke behandeling doet af aan het rechtvaardigheidsgevoel van beide partijen.

De evaluatie van een zitting werd als erg belangrijk ervaren door de deelnemers, vooral het evalueren met beide partijen. Hoe beter een hoorzitting is geregeld, des te meer de uitspraak door beide partijen wordt gedragen, zo is de verwachting. Allerlei factoren beïnvloeden hoe een zitting verloopt. Het is daarom belangrijk om elke hoorzitting te evalueren en om de evaluaties terug te lezen. Het is dan vooral van belang om te verifiëren of de klager en de jeugdprofessional zich goed gehoord voelde.

3.4.2 Betekenis van het tuchtrecht

Het lerend effect van het tuchtrecht

In het gesprek kwamen twee vormen van leren aan de orde: het leren door de aangeklaagde zelf en het leren door de beroepsgroep als geheel. De vraag is of dit leren ook daadwerkelijk plaatsvindt. Wat betreft het leren door de betrokkene zelf kan vervolgens de vraag gesteld worden of hier een tuchtprocedure de meest geschikte procedure voor is.

Onder de deelnemers overheerste het gevoel dat het lerend effect van het tuchtrecht nog te wensen over laat. Het leren door middel van het bekijken van gepubliceerde beslissingen valt tegen: deze beslissingen worden, zo denkt men, minimaal tot niet gelezen en er wordt ook nauwelijks over gesproken. Onder de deelnemers heerste het gevoel dat de lering die uit de uitspraak kan worden getrokken niet landt, ook niet bij ketenpartners en beroepsgenoten. Als voorbeeld wordt een heel duidelijke uitspraak aangehaald: namelijk dat jeugdzorgprofessionals aangesproken kunnen worden op hun gedrag op sociale media. Eén van de deelnemers is nagegaan of jeugdzorgprofessionals hier weet van hadden: dit bleek vaak niet het geval. Een andere deelnemer merkte op dat er op kleinschalig niveau wel wat wordt bereikt maar op groter niveau niet. Dit laatste is alleen mogelijk als er continu bovenop gezeten wordt. Het is ook van groot belang dat ook de grote groep leert van het tuchtrecht. Om het lerend effect te waarborgen is het belangrijk dat besluiten zo worden geschreven dat de beroepsgroep er iets mee kan. De vraag is of dit in de praktijk ook zo is en of het wellicht kan worden verbeterd.

Gesteld werd dat er een grote kloof is tussen SKJ en het tuchtrecht en de werkvloer. Een tuchtklacht wordt vaak wel serieus genomen door de aangeklaagde maar niet altijd door de rest van de organisatie. De reactie vanuit SKJ was dat zij deze feedback inderdaad krijgen en naar aanleiding hiervan hebben nagedacht over hoe beslissingen beter zichtbaar gemaakt kunnen worden. Om de kloof te verkleinen zijn de bibliotheek en nieuwsbrief met betrekking tot beslissingen in werking gesteld. Hier was van tevoren veel animo voor. Het is echter lastig in te schatten wat de impact hiervan is, ook gezien de huidige situatie met de Coronamaatregelen. Een van de deelnemers gaf aan de bibliotheek altijd te gebruiken in trainingen en erkent dat dit een goede eerste stap is. Instellingen

zelf zouden echter ook meer aandacht kunnen besteden aan deze problematiek, dit ligt niet alleen bij SKJ.

Het bieden van een luisterend oor

Deelnemers van het groepsinterview waren van mening dat het tuchtrecht er niet is voor de klager, het gaat om een professionele toetsing. De klager is nodig als thermometer voor hoe het gaat in de praktijk. Tegelijk is het wel belangrijk om ook aandacht te hebben voor klagers. Gesteld werd dat mensen die een klacht indienen meestal in ieder geval gehoord willen worden, ze kunnen op zoek zijn naar erkenning en in een aantal gevallen willen ze dat de professional wordt gestraft. Klagers hebben dus ook eigen behoeften. Daarbij zijn er wel verschillende soorten klagers: zij die oprecht willen dat er van hun klacht geleerd wordt, zij die anderen de schuld willen geven van een ongewenste situatie en een kleinere groep die voor hun kind aantoonbaar wil kunnen maken 'er alles aan gedaan te hebben'.

Klagers die veelvuldig klagen worden als vervelend ervaren door de deelnemers. Structureel klagen wordt ervaren als de prijs die je betaalt voor een laagdrempelige procedure. Het nadeel van de laagdrempelige procedure van het tuchtrecht is dat klachten soms stapelen, vooral in het niet-vrijwillige jeugdzorg. De route naar het tuchtrecht is snel genomen.

3.4.3 Samenvatting: visies van direct betrokken op het tuchtrecht en procedure

Er bleek grote tevredenheid te zijn onder de deelnemers over de filterende werking van het voorportaal. Wel komt naar voren dat, hoewel het tuchtrecht laagdrempelig is opgezet, veel klagers het lastig blijken te vinden hun klacht goed te formuleren en te voldoen aan alle eisen die aan klachten gesteld worden. De deelnemers van het groepsinterview hebben ervaren dat, als de klacht wordt behandeld en het tot een zitting komt, klagers zich over het algemeen goed gehoord voelen. Voor aangeklaagden geldt dit echter lang niet altijd.

Wat betreft de gehanteerde normen in het tuchtrecht heerst er enige verdeeldheid. Aan de ene kant geven open normen de ruimte tot open discussie en het plaatsens van zaken in de juiste context, aan de andere kant bestaat er ook de behoefte aan duidelijke normen waaraan goed getoetst kan worden.

In dit gesprek is het belang van leren nadrukkelijk onderstreept, maar tegelijkertijd is er ook de wens uitgesproken om cliënten tegemoet te komen. De algemene indruk is dat er tot nu toe weinig geleerd lijkt te worden van tuchtbeslissingen door de beroepsgroep.

4 Beschouwing en aanbevelingen

Met dit onderzoek geven we inzicht in hoe het tuchtrecht in de jeugdzorg anno 2020 functioneert. Daartoe is de uitgangssituatie bij de start van het tuchtrecht geschetst en zijn de beoogde doelen en functies van het tuchtrecht beschreven, alsook de benodigde condities en context en de mogelijk niet-beoogde effecten (hoofdstuk 1). Vervolgens is een juridische analyse uitgevoerd (hoofdstuk 2) en is de praktijk nader onderzocht onder professionals, cliënten, en direct betrokken bij de SKJ tuchtrechtprocedure (hoofdstuk 3). De eerste bevindingen zijn vervolgens gedeeld tijdens een invitational conference. In dit hoofdstuk zetten we alles op een rij en presenteren we aanbevelingen om het tuchtrecht in de jeugdzorg verder te ontwikkelen.

Dit evaluatieonderzoek richt zich op het onderliggende doel van het tuchtrecht: draagt het tuchtrecht bij aan verbetering van het vakmanschap van jeugdprofessionals?. Dit onderzoek is gestructureerd aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

4. Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren gefunctioneerd?
5. Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen vijf jaar bijgedragen aan de kwaliteit van het functioneren van de jeugdprofessionals?
6. Worden hiermee de door de wetgever beoogde doelstellingen behaald?

4.1 Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen jaren gefunctioneerd?

De SKJ tuchtrechtprocedure is in korte tijd opgezet. Door SKJ is er hard gewerkt om de werkwijze van de tuchtrechtprocedure klantvriendelijk en professioneel vorm te geven. Deze klantvriendelijkheid en professionele vormgeving is terug te zien in de meningen van betrokkenen over de tuchtrechtprocedure. De betrokkenen, zowel beklaagden als klagers, waarvan de klacht ter zitting is behandeld, zijn doorgaans positief over de werkwijze tijdens de hoorzittingen (evaluatieformulieren hoorzittingen 2019).

Het voorportaal in de SKJ tuchtrechtprocedure wordt door betrokkenen bij het tuchtrecht gezien als een aanwinst. Zij gaven aan dat het voorportaal zeer nuttig en zinvol is en een filterende werking heeft: er wordt bepaald of een klacht 'klachtwaardig' is. Het voorkomt ook dat de tuchtprocedure volloopt met klachten die niet goed zijn onderbouwd of veel licht zijn.

Uiteindelijk wordt het grootste deel van de tuchtklachten dat binnenkomt in het voorportaal afgehandeld (71%) en dus niet inhoudelijk behandeld. Ook in de evaluatie van het tuchtrecht in het kader van de wet BIG bleek dat veel klachten niet op zitting worden behandeld (Sijmons et al., 2013).

Deze werkwijze draagt bij aan een efficiënte gang van zaken, maar heeft ook iets tegenstrijdigs. Het tuchtrecht is een laagdrempelige voorziening gericht op het verbeteren van de kwaliteit van professionals in de jeugdzorg. Het tuchtrecht is voor zijn functioneren afhankelijk van klachten van cliënten. Feitelijk leveren cliënten een dienst aan de beroepsgroep door het indienen van een klacht, hoewel dit in de praktijk niet altijd zo wordt ervaren. Vanuit dat perspectief is het vreemd om enerzijds de deur wijd open te zetten voor cliënten met een klacht, om dan vervolgens tegen bijna driekwart van hen te zeggen dat hun klacht niet wordt behandeld omdat die 'niet geschikt is om door het tuchtcollege behandeld te worden'. De reden dat zoveel klachten niet worden behandeld is vaak dat de klacht niet goed genoeg geformuleerd of onderbouwd is. Er vindt dus filtering van klachten

plaats op basis van het formuleringsvermogen van de cliënt. Deze selectie op formuleringsvermogen zorgt niet alleen voor frustratie bij klagers, maar het roept ook de vraag op of er geen belangrijke klachten worden gemist die dus, onterecht, niet bij de tuchtcollege terecht komen.

Aanbeveling

1. *Nagegaan zou kunnen worden of het actiever aanbieden van ondersteuning bij het formuleren van een klacht soelaas kan bieden, zodat ingediende klachten vaker in aanmerking komen voor behandeling door het tuchtcollege. Wellicht zou nadrukkelijker dan nu in de procedure aangegeven kunnen worden dat naar aanleiding van een klacht eerst een gesprek wordt gevoerd. In dat gesprek zou ook nagegaan kunnen worden of kan worden ingezet op het bieden van de mogelijkheid tot bemiddeling bij dit soort klachten. Die bemiddeling zou niet alleen kunnen bijdragen aan het herstellen van de relatie tussen klager en professional, maar ook aan de kwaliteitsdoelstelling, doordat de betrokken professional samen met de betrokken cliënt reflecteert op zijn of haar handelen.*

4.2 Hoe heeft het tuchtrecht van SKJ de afgelopen vijf jaar bijgedragen aan de kwaliteit van het functioneren van jeugdprofessionals?

Eerder, in hoofdstuk 2, is aangegeven dat het tuchtrecht via twee routes kan bijdragen aan de kwaliteit van het functioneren van de jeugdprofessionals. Allereerst, doordat individuele professionals middels de tuchtrechtprocedure worden aangesproken op hun gedrag en hiervan leren. Vervolgens, doordat het veld kennisneemt van de uitspraken van het tuchtcollege en hier lessen uit trekt die vervolgens verwerkt worden in richtlijnen en in de praktijk worden toegepast.

Leren door de direct betrokkenen

Dit onderzoek geeft inzicht in de mate waarin professionals die zelf betrokken zijn bij een tuchtprocedure leren van de situatie. Voorop staat dat een situatie waar iemand zich aangevallen of bedreigd voelt, niet als een leerrijke omgeving gezien kan worden. Enkele resultaten uit dit onderzoek laten zien dat dit in de praktijk ook zo wordt ervaren. Zo voelde driekwart van professionals met een tuchtklacht zich aangevallen, had tweederde gevoelens van machteloosheid en boosheid, terwijl één op de drie aangaf gezondheidsproblemen te hebben gekend naar aanleiding van de ingediende tuchtklacht.

Voor driekwart van de professionals met een tuchtklacht ervaring²⁰⁸ heeft de tuchtklacht, naar eigen zeggen, een negatief effect gehad op het uitoefenen van het beroep in de jeugdzorg, zoals het vermijden van bepaalde handelingen uit angst voor een tuchtklacht. Slechts de helft van deze groep²⁰⁹ ervoer ook een positieve invloed, zoals het beter communiceren met cliënten. Opmerkelijk is dat minder dan de helft van de professionals in dit onderzoek dacht dat de beoordeling van tuchtklachten voldoende aansluit bij wat in de jeugdzorg als zorgvuldig handelen wordt beschouwd.

De bevindingen wat betreft de invloed op de beroepsuitoefening sluiten aan bij de resultaten van een onderzoek naar het tuchtrecht in de gezondheidszorg, die laten zien dat slechts een minderheid van de zorgverleners met tuchtklachtervaring vindt dat de tuchtrechtprocedure van positieve invloed

---

²⁰⁸ Deze vraag is van de eerste en tweede vragenlijst onder professionals met tuchtklachtervaring, zie methode.

²⁰⁹ Deze vraag is van de eerste en tweede vragenlijst onder professionals met tuchtklachtervaring, zie methode

is op de uitoefening van hun beroep (Friele, 2018). Ook ander onderzoek laat zien dat het tuchtrecht een grote belasting voor een beklagde jeugdprofessional levert en het een langdurig en energie slurpend proces betreft (Lenglet & Sonsdorp, 2017; Alhafaji, 2009). Een ander nadelig aspect is dat veel beklagden ervaren dat de aandacht voornamelijk naar de klager uitgaat. Ook voelen beklagden zich regelmatig aangevallen en gecriminaliseerd en zijn zij het vaak niet eens met de uitspraak (Alhafaji, 2009; Friele, 2017; Friele, 2018).

Het tuchtrecht wordt dus, door betrokkenen, eerder ervaren als een aanval – met bijkomende gevoelens van machteloosheid en boosheid- dan als een kans om als professional te groeien.

Ondanks dat de meeste tuchtklachten ‘lichte’ klachten betreffen waarvoor geen maatregel wordt opgelegd, wordt de tuchtprocedure door menig professional als belastend ervaren, wat geen ideale context biedt om te leren. Van een groot, positief leereffect op de betrokken professionals lijkt geen sprake.

Aanbeveling

2. *Het verdient aanbeveling om te zoeken naar een manier van het aan de orde stellen van klachten die door de betrokken professional minder als een aanval worden gevoeld, dan nu het geval is.*

Leren door het veld

Het tuchtrecht heeft ook de ambitie dat niet direct betrokken professionals leren van het tuchtrecht. Daartoe worden alle geanonimiseerde beslissingen gepubliceerd op de SKJ website, waardoor de sector kennis kan nemen van deze beslissingen en deze kan verwerken in de normen en waarden van de sector. Dit is een mechanisme waarmee het tuchtrecht een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit en veiligheid van het professionele handelen. Door openbaarmaking van de beslissingen wordt verwacht dat binnen de sector informatie en lessen omtrent tuchtklachten breed worden verspreid en gedeeld, en dat de sector hier vervolgens van leert (Triemstra et al. 2019). Ook wordt verwacht dat individuele professionals kennisnemen van de beslissingen en op de beslissingen reflecteren.

De vraag is of het publiceren van beslissingen ook daadwerkelijk leidt tot leren. Uit het gesprek met professionals werkzaam in en rondom de jeugdzorg en het tuchtrecht blijkt dat de beslissingen van het tuchtcollege niet als vanzelfsprekend geschikt zijn om van te leren. Zij hebben de ervaring dat juridische teksten regelmatig verkeerd geïnterpreteerd worden door jeugdzorgmedewerkers en dat de lering die uit beslissingen te trekken valt niet goed wordt begrepen door het veld. Tijdens de invitational conference werd hiertoe opgemerkt dat het noodzakelijk is om beslissingen van het tuchtcollege te voorzien van een nadere toelichting om ze begrijpelijk te maken voor het veld. Hier is al, op beperkte schaal, ervaring mee.

Naast de constatering dat het nodig is om beslissingen van tuchtrechters te annoteren voordat ze begrepen kunnen worden door professionals in het veld hebben we gezien dat er ook de vraag kan worden gesteld of de aard van de uitspraken en de onderbouwing hiervan wel geschikt zijn als basis voor het leren.

Allereerst geldt dat, voor het lerend effect, het van belang is dat het tuchtcollege zo duidelijk mogelijk en gemotiveerd aangeeft of, en zo ja, waarom de professional de tuchtnorm heeft geschonden. In de onderzochte beslissingen wordt slechts in een beperkt aantal zaken verwezen naar eerdere (tuchtrechtelijke) jurisprudentie. Ook wordt niet uit alle beslissingen van het tuchtcollege duidelijk wat het beoordelingskader is en hoe het handelen van de professional

waarover wordt geklaagd op basis daarvan wordt beoordeeld. Dit is wel van belang is voor consistente en voorspelbare tuchtrechtspraak. Dit is een belangrijk aandachtspunt, aangezien een minder goed navolgbare beslissing, minder zal kunnen bijdragen aan het lerende effect dat (zowel voor de individu als de beroepsgroep) met het tuchtrecht wordt beoogd. Daarnaast wordt in de beslissingen met name verwezen naar normen uit de Beroepscode en naar wet- en regelgeving, terwijl de richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming beperkt aan de orde komen.

Dit staat los van de vraag hoe waarschijnlijk het is dat mensen leren van een probleem dat zich bij een ander heeft voorgedaan. In de literatuur is te vinden dat er een basis van betrokkenheid en overeenkomstigheid moet zijn om van een incident te kunnen leren (Triemstra et al. 2019). Directe betrokkenheid bij calamiteiten en eigen reflectie beïnvloeden het leereffect positief en afwezigheid van die directe betrokkenheid maakt het leren moeilijker (Stavropoulou e.a., 2015). Een mogelijke reden hiervoor is dat professionals vaak opgelucht zijn zelf niet bij een dergelijk iets betrokken te zijn en het te druk hebben met andere zaken, waardoor ze niet snel zullen reflecteren op de zaken van anderen (Grit e.a 2018).

Aanbevelingen

3. *Tuchtrechters zouden in de onderbouwing van hun beslissingen nog meer rekening kunnen houden met het beoogde leereffect, door explicieter in te gaan op de motivering waarom een specifieke gedraging niet past bij een goede professional, door meer te verwijzen naar specifieke richtlijnen en het gebruikte beoordelingskader te verhelderen en ook door meer terug te grijpen op de eigen jurisprudentie. Tevens zou er onderzocht kunnen worden of er maatregelen kunnen worden opgelegd die meer op leren gericht zijn.*
4. *Hierop aansluitend is het van belang om beslissingen te vertalen, te annoteren en te voorzien van een nadere uitwerking die, beter dan een juridische beslissing, aansluit bij de dagelijkse praktijk, zodat de beroepsgroep en het hele stelsel eromheen er concreet iets mee kan. Hier ligt niet alleen een taak voor SKJ, maar juist ook voor de beroepsverenigingen.*

4.3 Worden met het tuchtrecht de door de wetgever beoogde doelstellingen behaald?

Met het invoeren van tuchtrecht voor de jeugdzorg heeft de wetgever als doel gehad bij te dragen aan de verdere professionalisering van de jeugdprofessional. Dat roept de vraag op in hoeverre het tuchtrecht hier in geslaagd is.

Het tuchtrecht heeft allereerst een symboolfunctie: het hebben van tuchtrecht past bij een zelfbewuste beroepsgroep die zich bewust is van de noodzaak om te leren en op te staan voor feedback. Binnen deze context kan worden geconstateerd dat SKJ erin geslaagd is een goed werkende tuchtprocedure in te richten. Tegelijk laten de resultaten van dit onderzoek ook zien dat voor het beoogde lerende effect nog het nodige moet gebeuren, zoals beschreven in paragraaf 3.2.

Verder geldt de opmerking dat het proces van professionalisering niet iets is dat in enkele jaren zijn beslag krijgt. Het is veeleer een voortdurend proces. Dat geldt voor alle professionals, maar zeker ook voor de jeugdprofessional. Met de invoering van de jeugdwet is een enorme professionaliseringsambitie bij die jeugdprofessional neergelegd. Jeugdzorgorganisaties werkten van oudsher meer vanuit hiërarchische principes en logistieke processen. Voorheen lag de nadruk daarom op de verantwoordelijkheid van leidinggevenden, jeugdzorgwerkers kregen van bovenaf veel

opgelegd via protocollen en regels. Na de invoering van de Jeugdwet is meer nadruk komen te liggen op de professional zelf, bij het team, en de vakgenoten. Deze verandering moet er toe leiden dat professionals het vermogen en de deskundigheid hebben om zelfstandig te beslissen. Hierbij is het van belang dat er ruimte is voor de professional om op deze manier te opereren. In de evaluatie van de Jeugdwet werd al geconstateerd dat de ontwikkeling van die professionaliteit nog geen prioriteit heeft gekregen. Ook tijdens de invitational conference in het kader van dit onderzoek werd gesteld dat de ruimte voor professionaliteit beperkt kan worden doordat er nog steeds vaak sprake is van een ingewikkelde en hiërarchische situatie in de jeugdzorg. Het creëren van ruimte voor professionals in de jeugdzorg vraagt bewustzijn bij die professionals van hun eigen verantwoordelijkheid, maar ook dat jeugdzorgorganisaties die ruimte bieden. Dit zijn voorwaarden die tijd vragen.

Daarnaast is er nog een fundamentele vraagstuk, dat samenhangt met de specifieke kenmerken van de jeugdzorg. Bij het tuchtrecht wordt uitgegaan van de autonomie van de professional, de individuele professional moet kunnen worden aangesproken op zijn of haar handelen. Dit uitgangspunt staat op gespannen voet met het uitgangspunt dat belangrijke beslissingen over mensen die tegen hun wil te maken krijgen met de gevolgen van deze beslissingen in multidisciplinair verband worden genomen. Vaak is de professional, op grond van organisatieprotocollen, wettelijke regelingen en de Richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming, niet zelfstandig bevoegd om besluiten te nemen of is collegiaal overleg vereist.²¹⁰ De Inspectie ziet dit ook als belangrijk onderdeel van de professionele standaard. Het is de vraag op welke manier de jeugdprofessional voor wat betreft multidisciplinaire beslissingen verantwoordelijk kan worden gehouden. Een benadering zou kunnen zijn dat de professional alleen wordt aangesproken op zijn aandeel in de besluitvorming.²¹¹ Het tuchtrecht lijkt hier onvoldoende rekening mee te houden.

Aanbeveling

- 5. Gezien het feit dat in het tuchtrecht alleen het 'individuele handelen' van de professional wordt getoetst, is het de vraag of de jeugdprofessional voor wat betreft multidisciplinaire beslissingen wel verantwoordelijk kan worden gehouden voor de gehele beslissing of alleen kan worden aangesproken op zijn aandeel in de besluitvorming. Het zou goed zijn als SKJ zich inzet om, in samenspraak met de tuchtrechters en de beroepsverenigingen, te komen tot een geëxpliciteerde visie op dit dilemma.*

Een ander punt van zorg, wat betreft de gedwongen jeugdhulp, betreft de observatie dat in verhouding en in absolute zin de meeste klachten die worden ingediend betrekking hebben op deze vorm van hulpverlening: vooral over medewerkers van GI's, die (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren. Daarnaast gaat het in meerderheid om klachten, waarin ouders niet meer bij elkaar zijn en waarin veelal sprake is van complexe echtscheidingsituaties. De hulpverleners in deze sector worden dus in hoge mate geconfronteerd met een klacht, zeker gezien het feit dat niet meer dan

---

²¹⁰ Zie hierover ook Van Montfoort (2019). Zie ook de toelichting bij artikel 5 van de Beroepscode, waarin wordt benadrukt dat de jeugdprofessional zich er bewust van moet zijn dat in de hulpverlening aan jeugdige cliënten maatschappelijke normen en waarden een grote rol spelen. Beroepsethische reflectie met collega's draagt er volgens de Beroepscode aan bij dat jeugdprofessionals beter zijn toegerust om zorgvuldig en verantwoord met morele kwesties in de jeugdzorg om te gaan.

²¹¹ Zie ook Lam & Schepens, die zich afvragen of het 'wel altijd fair en wenselijk' is dat jeugdbeschermers individueel worden aangesproken in een tuchtprocedure die gezamenlijk worden genomen (Lam & Schepens 2017, p. 27). Uit eerder onderzoek van Lenglet & Sondorp blijkt dat jeugdbeschermers vinden dat hun werk zwaarder is geworden doordat het individualistischer is geworden vanwege de individuele toetsing door het tuchtrecht (Lenglet & Sondorp 2017).

10% van de jongeren die in 2019 jeugdzorg kregen, te maken had met een jeugdbeschermingsmaatregel. Deze 10% is verantwoordelijk voor 60% van de klachten. Het ligt niet voor de hand dat dit ligt aan gebrekkig professioneel functioneren van deze individuele professionals. Een belangrijk aspect dat deze sector onderscheidt van andere sectoren, waar het tuchtrecht van toepassing is, is dat ouders niet om deze gedwongen vorm van zorg hebben gevraagd en het tuchtrecht mogelijk zien als een mogelijkheid om 'er alles aan te doen' of om een relatieprobleem uit te vechten. De vraag is daarom of het niet meer het type cliënten en/of het vakgebied van de professional is dat bepaalt of een professional met een klacht te maken krijgt, dan de kwaliteit van de individuele professional.

Hiernaast speelt dat veel tuchtklachten al eerder waren ingediend bij andere klachtenprocedures. Dat er regelmatig verschillende klachtenprocedures worden doorlopen blijkt ook uit gesprekken met professionals werkzaam in en rondom de jeugdzorg. Die samenloop wordt gezien als belastend voor de betrokken jeugdzorgprofessional, terwijl het maar de vraag is wat klagers er feitelijk mee opschieten om eenzelfde klacht meermalen in te dienen. Een 'makkelijke' oplossing voor het probleem van samenloop is er niet. De verschillende procedures dienen allemaal een verschillend doel en zolang de verschillende procedures bestaan zal er daardoor samenloop van procedures zijn. Een betere ontvankelijkheidsverdeling zou kunnen bijdragen aan het verminderen van de samenloop.

Tenslotte geldt dat slechts een beperkt deel van de bij het tuchtcollege ingediende klachten, 13%-15%, gegrond wordt verklaard. Het gaat in de meeste gevallen om relatief 'lichte' schendingen van de beroepsnormen (vaak over dossiervorming/verslaglegging) en er wordt meestal afgezien van het opleggen van een maatregel, of er wordt een waarschuwing gegeven. De 'zwaardere tuchtklachten', waarop een stevige maatregel volgde blijken vooral door andere professionals of door de inspectie te zijn ingediend. Dit roept de vraag op of in het kader van het tuchtrecht in de jeugdzorg niet ook een grotere rol voor professionals of institutionele klagers zou moeten zijn weggelegd. Zij zouden ook nadrukkelijker kunnen opkomen voor het belang van de bescherming van kwetsbare kinderen, wat nu nauwelijks aan bod lijkt te komen in de tuchtprocedure.

Aanbevelingen

6. *Overwogen zou moeten worden om voor klachten die voortkomen uit het gedwongen kader te zoeken naar een getrappt systeem van het indienen van een tuchtklacht. Als dan blijkt dat de klacht het professionele handelen betreft, dan zou de klacht alsnog – door de klachtencommissie of ombudsman- aan de tuchtrechter voorgelegd kunnen worden.*
7. *Ook verdient het aanbeveling om te investeren in nog betere informatie over klachtmogelijkheden, dichtbij cliënten en hen gericht te adviseren waar hun klacht het beste past. Dit laatste is een taak voor SKJ, maar ook voor andere instanties zoals de zorginstelling zelf en de gemeente.*
8. *Nagegaan zou moeten worden of het mogelijk is om andere klagers, zoals professionals of institutionele klagers, een grote aandeel te laten krijgen in het aantal ingediende tuchtklachten.*

Overige doelen

Naast de bijdrage die van het tuchtrecht wordt verwacht aan de professionalisering van de jeugdprofessional worden aan het tuchtrecht nog aanvullende functies toegeschreven. Eén van die functies is het bieden van een luisterend oor voor cliënten.

Bieden van een luisterend oor

Cliënten met een klacht beoordelen de hoorzitting met een ruim voldoende tot goed: ze waarderen dat er sprake is van goede vraagstellingen, samenvattingen, ruimte voor toelichting, en kennis van het dossier. Voor cliënten is het belangrijk dat de tuchtrechtprocedure hen een luisterend oor biedt, zij willen zich gehoord voelen en hun verhaal kwijt kunnen. Cliënten waarderen de ruimte die tijdens een hoorzitting wordt geboden voor onderlinge kennismaking, die klagers de mogelijkheid geeft om hun verhaal te vertellen. Dit ligt anders voor cliënten waarvan de klacht niet wordt behandeld. Hierop is onder 4.3.1 eerder ingegaan.

Voorkomen van een strafproces

Een andere functie die, aanvankelijk, aan het tuchtrecht werd toegeschreven was het voorkomen van een strafproces, omdat dit laatste als zeer bedreigend werd ervaren. In de juridische analyse zijn enkele zaken gezien waarin ook sprake was van een strafrechtelijk proces. Los daarvan zal de vraag of het tuchtrecht een strafproces voorkomt, lastig te beantwoorden zijn.

4.4 Aanbevelingen

In de paragrafen 4.1, 4.2 en 4.3 zijn de drie onderzoeksvragen van dit onderzoek beantwoord en zijn ook, in samenhang met die antwoorden, zes aanbevelingen geformuleerd. We zetten al deze aanbevelingen hier nogmaals op een rij.

Aanbeveling

- 1. Ten aanzien van het voorportaal:
Nagegaan zou kunnen worden of het actiever aanbieden van ondersteuning bij het formuleren van een klacht soelaas kan bieden, zodat ingediende klachten vaker in aanmerking komen voor behandeling door het tuchtcollege. Wellicht zou nadrukkelijker dan nu in de procedure aangegeven kunnen worden dat naar aanleiding van een klacht eerst een gesprek wordt gevoerd. In dat gesprek zou ook nagegaan kunnen worden of kan worden ingezet op het bieden van de mogelijkheid tot bemiddeling bij dit soort klachten. Die bemiddeling zou niet alleen kunnen bijdragen aan het herstellen van de relatie tussen klager en professional, maar ook aan de kwaliteitsdoelstelling, doordat de betrokken professional samen met de betrokken cliënt reflecteert op zijn of haar handelen.*
- 2. Ten aanzien van de aard van de tuchtprocedure:
Het verdient aanbeveling om te zoeken naar een manier van het aan de orde stellen van klachten die door de betrokken professional minder als een aanval worden gevoeld, dan nu het geval is.*
- 3. Ten aanzien van het versterken van het leereffect van uitspraken (1):
Tuchtrechters zouden in de onderbouwing van hun beslissingen nog meer rekening kunnen houden met het beoogde leereffect, door explicieter in te gaan op de motivering waarom een specifieke gedraging niet past bij een goede professional, door meer te verwijzen naar specifieke richtlijnen en het gebruikte beoordelingskader te verhelderen en ook door meer terug te grijpen op de eigen jurisprudentie. Tevens zou er onderzocht kunnen worden of er maatregelen kunnen worden opgelegd die meer op leren gericht zijn.*
- 4. Ten aanzien van het versterken van het leereffect van uitspraken (2):*

Hierop aansluitend is het van belang om beslissingen te vertalen, te annoteren en te voorzien van een nadere uitwerking die, beter dan een juridische beslissing, aansluit bij de dagelijkse praktijk, zodat de beroepsgroep en het hele stelsel eromheen er concreet iets mee kan. Hier ligt niet alleen een taak voor SKJ, maar juist ook voor de beroepsverenigingen.

5. *Ten aanzien van het feit dat het tuchtrecht zich richt op het individuele handelen van professionals:
Gezien het feit dat in het tuchtrecht alleen het ‘individuele handelen’ van de professional wordt getoetst, is het de vraag of de jeugdprofessional voor wat betreft multidisciplinaire beslissingen wel verantwoordelijk kan worden gehouden voor de gehele beslissing of alleen kan worden aangesproken op zijn aandeel in de besluitvorming. Het zou goed zijn als SKJ zich inzet om, in samenspraak met de tuchtrechters en de beroepsverenigingen, te komen tot een geëxpliciteerde visie op dit dilemma.*
6. *Ten aanzien van het feit dat veel klachten voortkomen uit het gedwongen kader:
Overwogen zou moeten worden om voor klachten die voortkomen uit het gedwongen kader te zoeken naar een getrappt systeem van het indienen van een tuchtklacht. Als dan blijkt dat de klacht het professionele handelen betreft, dan zou de klacht alsnog – door de klachtencommissie of ombudsman- aan de tuchtrechter voorgelegd kunnen worden.*
7. *Ten aanzien van het beter informeren over de best passende klachtmogelijkheid:
Ook verdient het aanbeveling om te investeren in nog betere informatie over klachtmogelijkheden, dichtbij cliënten en hen gericht te adviseren waar hun klacht het beste past. Dit laatste is een taak voor SKJ, maar ook voor andere instanties zoals de zorginstelling zelf en de gemeente.*
8. *Ten aanzien de aard van de klagers:
Nagegaan zou moeten worden of het mogelijk is om andere klagers, zoals professionals of institutionele klagers, een grote aandeel te laten krijgen in het aantal ingediende tuchtklachten.*

Literatuurlijst

- Alhafaji, F. Y., Frederiks, B. J. M., & Legemaate, J. (2009). Ervaringen van klagers en aangeklaagde artsen met het tuchtrecht. *Tijdschrift voor mediation (TMD)*, 13(3), 18-42.
- Arnouts, C.J.J.C., M.F. Mooibroek & J.G. Geertsma (2016). 'Het primaat van het tuchtrecht'. *WPNR* 2016 (7119), p. 711-721.
- Bol, C.A. & Kastelein, W.R. (2018). 'Kroniek rechtspraak tuchtrecht'. *TvGr* 2018 (44), p. 565-601.
- Bol, C.A. & Kastelein, W.R. (2020). 'Kroniek rechtspraak tuchtrecht 2019'. *TvGr* 2020(44), p. 61-91.
- Bol, C.A., Steendam Visser, E. & J.C.J. Dute (2019). 'Klagen over collega's binnen het klachtrecht'. *TvGr* 2019/1, p. 5-23.
- Bruning, M.R., de Boer, R., Verkroost, D.S. (2018). Juridische deelstudie (hoofdstuk 3). In Friele et al (2018).
- Buitink. (2014). *Vershil klachtrecht en tuchtrecht*. Retrieved from <https://www.jeugdzorgnederland.nl/contents/documents/factsheet-vershil-klachtrecht-en-tuchtrecht.pdf>
- CBS (2020), 'Jeugdhulp 2019', tabel 1.5.2. (te raadplegen op <https://longreads.cbs.nl/jeugdhulp2019/jongeren-met-jeugdhulp/>).
- Friele, R. D., Bouwman, R. J. R., Laarmanen, B., & de Veer, A. J. E. (2018). Het tuchtrecht in de gezondheidszorg: Wegen de voordelen tegen de nadelen op?. *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2918(1), 20-22.
- Friele, R. D., et al. (2018). *Eerste evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie*. Den Haag, ZonMw.
- Friele, R. D., Hendriks, M. C. P., Laarman, B., Bouwman, R. J. R., & Veer, A. J. E. (2017). *Zorgverleners en burgers over het openbaar maken van door de tuchtrechter opgelegde berispingen en geldboetes*. NIVEL.
- Gabor E. Linthorst, Fanny N. Lauw, Lilian A. Hanekamp, Joost B.L. Hoekstra. Een klacht bij het tuchtcollege tegen een aios *Ned Tijdschr Geneeskd*. 2014;158:A6464
- Grit, K., de Kam, D., Bouwman, R., Harmsen, M., Friele, R., Bal, R. (2018). *Kennissynthese calamiteitentoezicht*. Rotterdam: ESHPM, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Herregodts, R. L. (2019b). *Gemeenschappelijke normen voor vertrouwensberoepen: Tuchtrechtelijke beslissingen over de tuchtnormen voor accountants, advocaten en artsen*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Herregodts, R.L. (2019a). 'De patient en de tuchtprocedure. Het bestuursrecht als inspiratiebron voor het medisch tuchtrecht.' *NTB* 2019/15.
- Hout, E., Friele, R. D., & Legemaate, J. (2009). De burger als klager in het tuchtrecht voor de gezondheidszorg: weinig klachten, mogelijk door geringe kennis van tuchtrechtsysteem [The citizen as plaintiff in disciplinary procedures, lack of complaints possibly due to poor knowledge of the disciplinary system for health care]. *Nederlands Tijdschrift voor geneeskunde*, 153
- Kruikemeier, S., R. Coppen, J.J.D.J.M. Rademakers, R.D. Friele (2009). *Ervaringen van mensen met klachten over de gezondheidszorg*. Utrecht: Nivel.
- Lam, E. & I.J.M. Schepens (2017). 'De stand van zaken twee jaar later.' *Tijdschrift Jeugdrecht in de praktijk* 2017 (2), p. 20-29.
- Lenglet, M.J.E. & J.E. Sondorp (2017). *Impact van het tuchtrecht op jeugdbeschermers. Ervaringen en aanbevelingen*. Woerden: VanMontfoort.
- Lenglet, M.J.E. & J.E. Sondorp (2020). *Lastig klaaggedrag bij gecertificeerde instellingen. Een verkennend onderzoek*. Woerden: VanMontfoort.

- Lozowski (2018). Kompas in de jeugdzorg en jeugdbescherming. Retrieved from <https://www.bpsw.nl/app/uploads/20182211-PJJ-1815-Kompas-def2.pdf>
- Montfoort, A. van (2016). 'Het woud van klacht-, tucht- en toezichtinstanties: één klacht, één procedure!' Geraadpleegd: (blog van 15 november 2016, geraadpleegd 7/2/2020)
- Montfoort, A. van (2018). 'Tucht, toezicht en kwaliteit jeugdbescherming', *Jeugdbeleid* (2018): 12:1-19
- Montfoort, A. van (2019). *Professionele oordeelsvorming in het sociaal domein*. Uitgeverij Devierensters.
- Mooibroek, M.F., 'Misbruik van tucht(proces)recht', *Tijdschrift Tucht recht* 2018 (1), p. 7-18.
- Nationale Ombudsman (2017), *Terug aan tafel, samen de klacht oplossen. Onderzoek naar klachtbehandeling in het sociaal domein na de decentralisaties*. 2017/035
- Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (2019). *De B van Bekwaam. Naar een toekomstbestendige Wet BIG*. Den Haag: RVS.
- Sijmons, et al. (2013). *Tweede evaluatie Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg*. Den Haag: ZonMw.
- Sijmons, J. & J. Hubben (2019). 'Revitalisering medisch tucht recht'. *NJB* 2015 (38), p. 2673-2677.
- Sijmons, J., & Hubben, J. H. (2014). *De Tweede Evaluatie Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg*. *Tijdschrift voor Gezondheidsrecht*, 38(4), 264-281.
- Soeharno, J. (2016). Een nieuw panopticon: Over het doel van tucht recht. *Ars Aequi*, 65.
- Stavropoulou, S., Doherty C. en Tosey, P. (2015). "How effective are Incident-Reporting Systems for improving patient safety? A systematic literature review." *The Milbank Quarterly* 93(4): 826-866.
- Steenmeijer, J. & L. Haarsma (2019). 'Wat kun je leren van tucht rechtbeslissingen?' *Vakblad Sociaal Werk* 2019/4, p. 32-34.
- Triemstra, M., Grit, K., Graaff, B. D., Venderbos, J., & Friele, R. (2019). *Sectorbreed leren van calamiteiten in de jeugdzorgverlening*. Nivel.
- Van Teeffelen (2018). 'Een jonge loot aan de boom van het tucht recht voor jeugdprofessionals.' *FJR* 2018/52, p. 240-245.
- Van Teeffelen (2019). 'Tucht recht: laveren tussen Scylla en Charybdis. Het doet altijd pijn, is het niet bij de een dan wel bij de ander.' *FJR* 2019/38, p. 176-180.
- Verhoef LM, Weenink J-W, Winters S, Robben PBM, Westert GP, Kool RB. The disciplined healthcare professional: a qualitative interview study on the impact of the disciplinary process and imposed measures in the Netherlands. *BMJ Open* 2015;5:e009275. doi:10.1136/bmjopen-2015009275
- Weenink, J.W., Wallenburg, I. en Bal, R. (2019). 'Essay Tussen Leren, Samenwerken en Straf: de Verschuivende Rol van wet- en regelgeving in de beroepsuitoefening van de zorg', *Bijlage bij: RVS* (2019)

Bijlage A Overzicht stappen van het onderzoek

Stap 1 & 2

Documentanalyse

Als eerst hebben we een analyse uitgevoerd van documenten die betrekking hebben op de uitgangssituatie van het tuchtrecht, aangeleverd door SKJ (zie documenten overzicht in Bijlage B). Om nader inzicht te krijgen in de tuchtrechtprocedure en de vormgeving van het tuchtrecht hebben we vervolgens juridische literatuur geraadpleegd. Er is in de juridische literatuur nauwelijks gepubliceerd over het tuchtrecht van SKJ. Het enkele artikel dat hierover is verschenen, is meegenomen. Daarnaast is een aantal recente publicaties over het tuchtrecht in de gezondheidszorg bekeken, om de discussies en thema's die spelen in de jeugdzorg te vergelijken met die in de gezondheidszorg.

Secundaire informatiebronnen: interviews en forumdiscussies

Eerder door het Nivel uitgevoerde interviews en forumdiscussies zijn gebruikt als secundaire informatiebron voor deze evaluatie. Het betrof zeven interviews met sleutelfiguren in het kader van de dataverzameling van het project ' *Ex-ante effectbeoordeling opname schadevergoeding in de Jeugdbescherming en jeugdzorg*'²¹². Dit onderzoek ging over de uitbreiding van het klachtrecht in de jeugdzorg. De centrale vraag was of er plaats is voor een geschilleninstantie met bindende beslissingen en/of schadevergoeding in de Jeugdwet. In deze gesprekken is, naast de andere klachtmogelijkheden in de jeugdzorg, ook ingegaan op het tuchtrecht, het thema stapeling van klachten, tuchtrecht als een vorm van klachtrecht en de impact van het tuchtrecht op professionals. Daarnaast zijn de resultaten van twee forumdiscussies gebruikt, afkomstig uit hetzelfde project²¹³, met jeugdprofessionals en bestuurders uit het niet-vrijwillige en vrijwillige kader in de jeugdzorg.

Interviews met directieleden SKJ

Om goed inzicht te krijgen in de visie vanuit SKJ op het tuchtrecht, op het ontstaan van het tuchtrecht, de inrichting van het tuchtrecht en de vragen die nu leven, zijn twee interviews over de tuchtrechtprocedure uitgevoerd met de directie van SKJ. Hierin is navraag gedaan naar de doelen en functies van het tuchtrecht, belangrijke zaken rondom de geschiedenis van het tuchtrecht en de ontwikkelingen van het tuchtrecht.

Klankbordbijeenkomst

Daarnaast hebben we aan het begin van deze evaluatie (6 april 2020) een online klankbordbijeenkomst gehouden (online panel van ongeveer twee uur). De deelnemers van deze bijeenkomst waren op verschillende manieren betrokken in de jeugdzorg, o.a. vanuit GGZ Nederland, Jeugdzorg Nederland, Nationale Ombudsman en Kinderombudsman, deelnemers vanuit Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning (JMO), wijkteams, Inspectie, Nederlands Jeugd Instituut en SKJ. Tijdens deze bijeenkomst zijn veldpartijen gevraagd om hun reactie op de belangrijkste beoogde doelen van het tuchtrecht, de mogelijke 'niet-beoogde' effecten van het tuchtrecht en de belangrijke uitgangspunten van de

---

²¹² A. Fermin, L. Schackmann, R. de Boer, R. Bouwman, M.R. Bruning, R.D. Friele (2020). Ex ante effectbeoordeling opname schadevergoeding in de Jeugdwet.

²¹³ A. Fermin, L. Schackmann, R. de Boer, R. Bouwman, M.R. Bruning, R.D. Friele (2020). Ex ante effectbeoordeling opname schadevergoeding in de Jeugdwet.

vormgeving van het tuchtrecht in de jeugdzorg. De reactie van deze veldpartijen dienen als een extra garantie dat er geen belangrijke zaken en ontwikkelingen worden gemist in de volgende stappen van het onderzoek.

Stap 3

Juridische analyse

Zie methodebeschrijving hoofdstuk 2.2 .

Secundaire analyse evaluatieformulieren hoorzittingen (2019)

Sinds begin 2018 ontvangen klagende en beklagde partijen na afloop van elke hoorzitting per e-mail een evaluatieformulier. Deze e-mail wordt verstuurd vanuit het algemeen secretariaat namens de medewerker kwaliteit.

Aangezien SKJ zich opstelt als een lerende organisatie, zijn de evaluatieformulieren van groot belang. De uitkomsten van de evaluatieformulieren worden uitsluitend gebruikt voor het verbeteren van de kwaliteit van de tuchtrechtprocedure. Het doel van deze evaluatieformulieren is dan ook om knelpunten te signaleren en te verbeteren. Het beantwoorden van de evaluatieformulieren staat geheel los van de behandeling van de tuchtzaak en heeft geen enkele invloed op de beslissing van het behandelend college. Het college dat de zaak behandeld heeft, krijgt geen inzage in het door de partijen ingevulde evaluatieformulier.

De evaluatieformulieren worden door SKJ per kwartaal geanalyseerd. In het huidige onderzoek is er een secundaire analyse uitgevoerd van de data afkomstig uit 2019. Deze secundaire analyse wordt gebruikt om de ervaringen van de klagende en de beklagde partijen met de tuchtrechtprocedure in kaart te brengen. Het was aanvankelijk de bedoeling om data uit de jaren 2018 en 2019 te gebruiken voor de analyse. Echter, aangezien er op de evaluatieformulieren van het eerste kwartaal in 2018 gebruik werd gemaakt van een andere waarderingsschaal dan in 2019, hebben we ervoor gekozen om alleen de data van 2019 te analyseren. Voor deze data werd een schaal van 1 t/m 6 is gehanteerd; waarbij 1 een onvoldoende is en een 6 uitstekend.

De evaluatieformulieren bestaan uit 12 items. De eerste drie items gaan over de procedure voorafgaand aan de hoorzitting en de andere 9 items gaan over de hoorzitting. Daarnaast hebben de klagers en beklagde de gelegenheid om opmerkingen over de hoorzitting te plaatsen. Deze opmerkingen, samen met de antwoorden op de 12 items zijn meegenomen in deze secundaire analyse.

De secundaire analyse is voor de klagende en beklagde partijen apart uitgevoerd. Vervolgens hebben we de gemiddelde score per uitgevraagd item voor de vier kwartalen van 2019 tezamen berekend, en deze vergeleken onder de klagers en de beklagde partijen. De reden om de kwartalen voor elk item gezamenlijk te analyseren is om de aantal klagers en beklagde wat omvangrijker te maken; anders zijn de aantal ingevulde evaluatieformulieren per groep, per kwartaal te klein om algemene inzichten te rapporteren. De aantallen klagers en beklagden die in 2019 het SKJ evaluatieformulier hebben ingevuld zijn relatief laag en de respondenten zijn niet afkomstig uit een steekproef. De resultaten van dit onderzoek zijn daarom niet generaliseerbaar naar andere situaties dan die in dit onderzoek. Deze resultaten geven wel inzicht in het functioneren van de tuchtrechtprocedure, met name de hoorzitting.

Vragenlijsten professionals in de jeugdzorg

Om de ervaringen van professionals, werkzaam in de jeugdzorgsector en geregistreerd bij SKJ, met het tuchtrecht nader te onderzoeken hebben we een vragenlijst voor professionals met tuchtklachtervaring en een vragenlijst voor professionals zonder tuchtklachtervaring opgesteld. In deze vragenlijsten kwamen de volgende thema's aan bod; achtergrondkenmerken van de professional, gevolgen van de tuchtrechtprocedure, functies van het tuchtrecht en bekendheid met tuchtrecht beslissingen. Daarnaast hebben we, wat betreft de professionals met tuchtklachtervaring, ter aanvulling de volgende thema's aan de orde gebracht: de tuchtklacht en de beleving van de tuchtrechtprocedure. De link naar de vragenlijsten zijn per email verstuurd in juni, 2020. De e-mails zijn om privacy redenen verstuurd door SKJ, zodat het Nivel geen beschikking had over de mailadressen van de professionals. SKJ is niet geïnformeerd of de professional aan het onderzoek meegewerkt heeft of niet. Verder zijn bij ontvangst van de ingevulde vragenlijsten de toestemmingsformulieren en de antwoordformulieren direct van elkaar gescheiden en op twee aparte plekken opgeslagen. De vragenlijsten zijn vervolgens anoniem verwerkt. Medewerking was uiteraard vrijwillig.

De vragenlijsten zijn voorgelegd aan de Medisch-Ethische Toetsingscommissie en zijn niet WMO-plichtig (Wet op medisch onderzoek met mensen) bevonden. Om de privacy en anonimiteit van de professionals te waarborgen hebben we digitaal toestemming gevraagd en een privacy procedure opgesteld.

Professionals zonder tuchtklachtervaring

De vragenlijsten voor professionals zonder tuchtklachtervaring zijn verstuurd naar een steekproef van 4500 professionals. Deze steekproef omvatte professionals van verschillende disciplines, geregistreerd in het SKJ register; 3000 Jeugd- en gezinsprofessionals, 600 jeugdzorgwerkers, 600 (Ortho)pedagogen, en 300 psychologen. We hebben 300 psychologen benaderd om in ieder geval genoeg psychologen te hebben om niet te hoeven stratificeren. De andere aantallen zijn hoger omdat we in verhouding meer jeugdzorgwerkers, jeugd- en gezinsprofessionals en pedagogen wilden hebben dan psychologen.

Professionals met tuchtklachtervaring

De vragenlijsten voor professionals met tuchtklacht ervaring zijn verstuurd naar 262 professionals, waarvan er 249 per email zijn aangekomen. Deze populatie omvatte professionals met een afgeronde tuchtklacht, waarvan de termijn om in beroep te gaan (8 weken) al was verstreken. Daarnaast waren de tuchtklachten in 2019 of 2020 ingediend, om te voorkomen dat er recall bias zou optreden bij de professionals wat betreft hun ervaringen met het tuchtrecht. Ook hebben we gekozen om de meest recente beslissingen (2019) voor de juridische analyse te gebruiken, en dat sluit ook goed aan bij deze keuze.

Tweede ronde vragen naar professionals met en zonder tuchtklachtervaring

Nadat we drie keer een email met een link naar de vragenlijst naar professionals met en zonder tuchtklachtervaring hebben gestuurd, was er nog steeds een relatief lage respons. Naar aanleiding van deze lage respons is in overleg met de projectgroep evaluatie tuchtrecht SKJ en directie SKJ besloten om half juli een laatste inspanning te doen om een hogere respons te krijgen. Zowel de professionals met als zonder tuchtklachtervaring werden de volgende vragen gesteld (door middel van twee aparte links):1) wat is het effect van het tuchtrecht op de beroepsuitoefening; 2) in welke branche van de jeugdzorg bent u werkzaam;3) wat is de reden voor het niet invullen van de eerdere vragenlijst .

Om de ervaringen van professionals in de jeugdzorg met het tuchtrecht te nog verder te achterhalen, hebben we een korte enquête met drie vragen uitgestuurd naar professionals. Deze enquêtes zijn na de vragenlijsten naar professionals met en zonder tuchtklachtervaring verstuurd om de respons van professionals te vergroten. Ongeveer de helft van de professionals met tuchtklachtervaring gaven aan dat de vragenlijst niet hadden ingevuld door gebrek aan tijd.

Omdat de respons voor professionals zonder tuchtklacht ervaring te laag is (3%) om concrete resultaten te geven, hebben we besloten om alleen de resultaten van professionals met tuchtklachtervaring te presenteren in dit stuk. Van de in totaal 249 professionals met tuchtklachtervaring die benaderd zijn, waren er 27 (11% respons) die de gehele enquête van drie vragen hebben ingevuld. Het grootste deel van de respondenten, professionals met tuchtklachtervaring, waren werkzaam in een gecertificeerde instelling als jeugdbeschermer (40%).

Panels en 1-op-1 interviews met jongeren en ouders

Om een breder inzicht te krijgen in de visie van cliënten op het tuchtrecht hebben we individuele interviews en groeps gesprekken met ouders van jongeren die te maken hebben met jeugdzorg en de jongeren zelf georganiseerd. Oorspronkelijk was het idee om vier panels te organiseren: twee met jongeren betrokken bij de jeugdzorg (niet-vrijwillige en vrijwillige jeugdzorg), en twee met ouders die te maken hebben met jeugdzorg (niet-vrijwillige en vrijwillige jeugdzorg). Om te zorgen dat er diversiteit tussen de groepen hebben we jongeren en ouderen uit regio Oost en West benaderd. De eerste twee panels hebben plaatsgevonden voor de start van de coronapandemie. Een panel met jongeren (niet-vrijwillige jeugdzorg, regio West), en een panel met ouders (vrijwillige zorg, regio West). Beide panels vonden plaats in Amsterdam. Na de start van de coronapandemie was het lastig om ouders en jongeren te werven door middel van de contacten van jeugdzorginstanties, organisaties, en instellingen. Daarom is de keuze voorgelegd voor een online groepspanel of een individueel telefonisch interview om de voorkeuren van belangstellende jongeren en ouders te volgen, met het idee dat dit de kansen op respons zou verhogen. Vervolgens heeft een online panel plaats gevonden met drie jongeren. Deze drie jongeren kwamen uit Regio West, en hadden ervaring met de niet-vrijwillige jeugdzorg. Dit is anders dan de van tevoren voorgestelde methode, maar door minimale reacties voor jongeren uit regio Oost, in het vrijwillige kader, hebben we gekozen om deze drie jongeren te spreken. Door de coronapandemie ging het panel met ouders in de niet-vrijwillige jeugdzorg ook niet door en, hebben we in plaats hiervan drie ouders uit regio Oost een-op-een geïnterviewd (deze ouders waren geworven door contacten van Stichting Alexander in Gelderland en Overijssel). De groep ouders bestond uit twee moeders en één vader, van kinderen die te maken hebben (gehad) met een vorm van jeugdzorg (twee niet-vrijwillige jeugdzorg, en één met vrijwillige jeugdzorg).

Deze panels en gesprekken met ouders en jongeren betrokken bij de jeugdzorg zijn uitgevoerd door Stichting Alexander in februari tot en met april, 2020. In deze gesprekken kwamen drie sub vragen aan de orde:

- In hoeverre zijn cliënten bekend met het tuchtrecht?
- Hoe kijken cliënten aan tegen (de vormgeving van) het tuchtrecht?
- Hoe is de informatievoorziening naar cliënten toe georganiseerd?

Groepsinterview met direct betrokkenen bij de tuchtrechtprocedure

We hebben een groepsinterview met direct betrokkenen bij de tuchtrechtprocedure gehouden op 15 juni 2020. Dit was een online bijeenkomst van ongeveer 2 uur. De groep deelnemers (15) die aanwezig waren bestond uit vertegenwoordigers van cliënten, professionals in de jeugdzorg, betrokkenen bij de advocatuur rondom het tuchtrecht, betrokkenen bij trainingen rondom het

tuchtrecht, betrokkenen bij het ethische aspect van het tuchtrecht, vertegenwoordigers van beroepsverenigingen en beroepsgenoten, juridische leden en andere belangrijke betrokkenen bij de tuchtrechtprocedure. Tijdens dit interview is het tuchtrecht in de praktijk aan de orde gekomen en zijn de reflecties van de deelnemers op het tuchtrecht en de tuchtrechtprocedure achterhaald.

Stap 4

Invitational conference

Deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden op 3 september 2020. Er waren 22 deelnemers (waarvan 4 Nivel onderzoekers) aanwezig gedurende deze live bijeenkomst van 2,5 uur. De deelnemers waren in principe dezelfde mensen die waren uitgenodigd voor de klankbordbijeenkomst (6 april 2020) in Stap 1 en 2. Ook waren andere betrokkenen aanwezig, o.a. leden van projectgroep SKJ, vertegenwoordigers(s) VWS, leden Raad van Advies (RvA) SKJ, leden van de College van Toezicht (CvT), en beroepsverenigingen.

Tijdens de invitational conference werden de hoofdbevinden gepresenteerd en vervolgens op de volgende vragen/punten gereflecteerd:

- Levert het tuchtrecht voldoende op in relatie tot de ervaren belasting bij aangeklaagden, frustraties bij klagers en de kosten?
- Jeugdzorgprofessionals worden door de tuchtcollege aangesproken op gedrag, waarvan ze zelf aangeven dat hun organisatie hen niet in staat stelt het beter te doen. Is het tuchtrecht dan aangewezen?
- Beslissen in de jeugdzorg doe je samen, vaak met verschillende disciplines, maar tuchtcollege spreekt individu aan.
- Wordt er voldoende rekening gehouden met het feit dat de meeste klachten voorkomen in de niet-vrijwillige jeugdzorg (gecertificeerde instellingen)?
- Worden wel de goede klachten ingediend? Stevigste klachten vooral door professionals en Inspectie en niet door cliënten.
- Tuchtrecht vanouds ontstaan op initiatief van krachtige professionele beroepsgroepen, met een heldere beroepsidentiteit, is daar ook sprake van in deze sector?

Bijlage B Overzicht interne SKJ brondocumenten die gebruikt zijn in deze evaluatie

Alle stukken die door SKJ zijn aangedragen aan het begin van deze evaluatie tuchtrecht zijn ter voorbereiding gelezen. De stukken waarnaar verwezen worden zijn opgenomen in de literatuurlijst. In de literatuurlijst staan niet de kamerstukken (moties over klacht/tucht en brieven aan de Tweede Kamer), die in het laatste onderdeel van de lijst SKJ documenten worden genoemd, maar daar wordt naar verwezen in de voetnoten. In de literatuurlijst staan ook niet de interne SKJ documenten die opgenomen zijn. In de tekst wordt soms naar interne SKJ bronnen verwezen. Hieronder is de lijst van interne documenten die gebruikt zijn.

170201 Pilot Bemiddeling
170301 Brede evaluatie tuchtrecht
181207 Tuchtrecht en klachtrecht samenloop
190830 Opdracht evaluatie tuchtrecht
190911 Startnotitie Evaluatie 5 jaar tuchtrecht SKJ versie 03
190918 Presentatie kengetallen 5 jaar tuchtrecht

Bijlage C Overzicht van de geanalyseerde zaken

Hieronder is een overzicht opgenomen van de selectie van gepubliceerde zaken in de Beslissingen Bibliotheek van SKJ die voor dit onderzoek (hoofdstuk 3) is geanalyseerd. Bij een aantal beslissingen staat vermeld dat beroep is ingesteld ('beroep loopt'), maar was de beslissing in beroep ten tijde van het raadplegen van de Beslissingen Bibliotheek (laatste check op 8 juli 2020) nog niet gepubliceerd.

College van Beroep: beslissing (16 zaken)	College van Toezicht: (gedeeltelijk) gegrond verklaarde beslissingen (34 zaken)	College van Toezicht/Beroep: niet ontvankelijk (14 zaken)
19.001Bb	(Gedeeltelijk)gegrond, geen maatregel (11):	19.442Ta
19.003Ba	19.005Ta	19.563Ta
19.003Bb	19.119Ta	19.311Ta
19.004B	19.120Ta	19.346Ta
19.005B	19.146Ta	19.063Ta
19.006B	19.158Ta	19.003Bb*
19.007B	19.191Ta	19.003Ba*
19.008Ba	19.219Ta	19.016B *
19.008Bb	19.301Ta (kamer psychologen)	18.136T
19.011B	19.308Ta	18.101Ta
19.012B	19.439Ta	18.017Tc
19.013B	19.456Tb	18.010B-W
19.015B	Waarschuwing (11):	17.055Ta
19.016B	19.055Ta – beroep: geen maatregel (19.018b)	15.016T
19.018B	19.055Tb	
19.019B	19.133Ta	
	19.261Ta	
	19.258Ta - beroep ingesteld	
	19.176Ta - beroep ingesteld	
	19.215Ta	
	19.230Ta - beroep ingesteld	
	19.246Ta	
	19.301T - beslissing in beroep (19.016b)	
	19.379Ta - beroep ingesteld	
	Berisping zonder openbaarmaking (6):	
	19.040Ta	
	19.162Ta	
	19.232Ta	
	19.300T	
	19.406Ta	
	19.425Ta	
	Berisping met openbaarmaking (4):	
	19.017Ta	
	19.273Ta – beroep ingesteld	
	19.255Ta – beroep ingesteld	
	19.265Ta – beroep ingesteld	
	(Voorwaardelijke) schorsing (1):	
	19.495Ta (kamer psychologen)	
	Doorhaling met ontzegging recht wederom inschrijven (1):	
	19.097Ta	

* Beroepszaken kwamen ook al uit analyse bij selectie op 'College van Beroep' (zie kolom 1)

Bijlage D Bijlage D Evaluatieformulieren, beklagde partij

Tabel D1. Beklaagde partij, scoren per item, evaluatieformulieren 2019

	Q1	Q2	Q3	Q4	2019
De informatie die u voorafgaand aan de zitting heeft gekregen over de gang van zaken op de zitting	3,9	4,1	3	4,8	4,0
Duur van de zitting	4	4,6	4	4,2	4,3
De correspondentie met de medewerkers van SKJ	4,9	4,7	3,5	4	4,5
De wijze waarop het college u vragen stelde	5	4,5	4,3	4,8	4,6
De manier waarop het college met u omgaat	5	4,7	4,3	4,4	4,7
De voorbereiding van het college op de zaak	5,2	4,6	4,3	4,8	4,7
Het op tijd aanvangen van de hoorzitting	4,6	4,9	4,5	5	4,8
De wijze waarop het college ruimte bood voor uw verhaal	4,9	4,8	4,3	5,2	4,8
De deskundigheid van het college	4,8	4,6	5,3	4,8	4,8
Uitleg over de verdere gang van de zaak na de zitting	5,3	4,9	4,3	4,8	4,9
Het college luisterde naar uw standpunten	4,9	4,9	4,5	5,2	4,9
De begrijpelijkheid van wat er besproken is tijdens de zitting	4,9	5,1	5,3	5,2	5,1

Tabel D2. Opmerkingen Beklaagde evaluatieformulieren, 2019

Plus punten	Min punten
"Ik heb het gevoel dat begrepen werd hoe moeilijk complexe scheidingen zijn, zeker als ze jaren duren."	"De zitting duurde langer dan verwacht."
"Ik weet niet wat ieders functie is/was maar ik had het idee dat er collega's in het college zaten die persoonlijk hebben ervaren wat het beroep van jeugd beschermen inhoudt."	"Mijn collega's die aan weerszijde van de voorzitter zaten vond ik strak kijken. Hierdoor werd ik erg nerveus. Zij stelden de vragen zo dat het voor mij voelde als een ondervraging. Ze reageerden weinig op de antwoorden die ik gaf. Het voelt als een verantwoording op de millimeter."
"Vriendelijk ontvangst en prettig contact met de medewerkers van SKJ." (note: het vriendelijke ontvangst wordt 2x expliciet genoemd in 2 verschillende zaken)	"Ik vond de vragen en de non verbale uitingen van de beroepsgenoten niet neutraal maar suggestief. Evenals dat er zonder goed door te vragen bij beklagde de conclusie werd getrokken die achteraf ook niet juist bleek te zijn."
"Er was voldoende ruimte voor alle betrokkenen om hun standpunten toe te lichten, de vragen die door het college werden gesteld waren helder en een aanvulling op het geheel."	"Het betrof een klacht tegen mij en mijn collega die apart door het SKJ zijn behandeld. Ik had graag een gezamenlijke zitting gehad aangezien ons hetzelfde wordt verweten. Nu was mijn collega eerst aan de beurt. Toen mijn zitting begon bleek dat er (logischerwijs) al veel was besproken. Mijn zitting ging daardoor erg snel en er werden mij geen vragen gesteld omdat er al veel besproken was." (note: ook de gemachtigde van beklagden in beide zaken geeft aan het onbegrijpelijk te vinden dat de zaken apart worden behandeld)
"Ik was uitermate tevreden over de manier waarop de voorzitter de zitting leidde, de kennis van het dossier, de manier van vragen stellen, de neutrale interventies en samenvattingen."	"Het leek alsof een lid van het college even sliep tijdens de zitting omdat hij zijn ogen dicht had."
"Er was ruimte om standpunt toe te lichten"	"Het duurde langer dan een uur. Ik voelde mij niet gehoord."

lichten.”	
“Het College was respectvol en open.”	“Ik voelde mij behandeld als een crimineel, terwijl ik gewoon mijn werk heb gedaan.”
“Plezierig dat de voorzitter stilstond bij de wrijvingsmomenten en niet de klacht punt voor punt naliep.”	“Hoorde van mijn advocaat wat me te wachten stond. De zitting duurde best lang (2 uur). Het college probeerde het kort te houden maar dat is lastig bij 11 klachtonderdelen.”
“Digitaal dossier werkt plezierig, graag de beslissing in het digitale dossier zetten.”	
<p>“Na afloop van de zitting had ik de indruk dat alle punten in de -complexe- zaak goed aan de orde waren gekomen.</p> <p>Het dossier van mijn cliënt kan bij eerste indruk aversie oproepen. Ik doe veel tuchtzaken en vaak voel ik dat tijdens het vooraf raadkamer en al een bepaalde richting is ingeslagen. Zo niet bij het SKJ, bij geen van de leden. Dit was ook de indruk van cliënt. Ieder leek oprecht bezig zich een mening te vormen.</p> <p>Administratief heeft dit tuchtcollege de zaken goed op orde. Een digitaal (benaderbaar) dossier is in tuchtrechtland een uitzondering. Ook de rechtspraak is in het algemeen zo ver nog niet. De enige suggestie is om de beslissing ook direct in het digitaal dossier te zetten.”</p>	

Bijlage E Evaluatieformulieren, klagende partij

Tabel E1. Klagende partij, scoren per item, evaluatieformulieren 2019

	Q1	Q2	Q3	Q4	2019
De wijze waarop het college u vragen stelde	4,7	3,6	5	4,4	4,1
De voorbereiding van het college op de zaak	4,7	3,8	4,7	4,6	4,2
De deskundigheid van het college	4,7	3,7	5	4,8	4,2
Duur van de zitting	3,5	4,5	5	4,8	4,4
De wijze waarop het college ruimte bood voor uw verhaal	4,2	4,9	4,3	4,2	4,6
De informatie die u voorafgaand aan de zitting heeft gekregen over de gang van zaken op de zitting	4,3	4,9	5	4,6	4,7
Het college luisterde naar uw standpunten	5,0	4,6	4,7	4,8	4,7
Het op tijd aanvangen van de hoorzitting	4,2	5,3	5	4,2	4,8
De correspondentie met de medewerkers van SKJ	4,5	5	4,7	5	4,9
Uitleg over de verdere gang van de zaak na de zitting	4,5	5,3	4,7	5	4,9
De begrijpelijkheid van wat er besproken is tijdens de zitting	5,2	5	5	5	5,0
De manier waarop het college met u omgaat	5,3	5	5	5,2	5,1

Tabel E2. Opmerkingen, plus en min punten, van de Klagers, 2019

Plus punten	Min punten
“College was correct in benadering en had nog aandacht voor de verjaardag van mijn zoon op de dag van de zitting. Geweldig. Verder niets toe te voegen.”	“Voor mij was mijn rol tijdens de zitting als gemachtigde van klager niet geheel duidelijk. Dit werd ook voor de klager niet opgehelderd.”
“Het college heeft mijn klacht zeer serieus genomen en ik voel me ook serieus genomen (eindelijk)”	“De beklaagde was in het gezelschap van 2 toehoorders. Beklaagde werd 2x door 1 van de toehoorders op haar initiatief ondersteund. Bij de 2e keer werd dit door het college afgebroken. De 1e keer werd dit, ondanks de regels, niet afgebroken.”
“Nog beter dan verwacht! Ik ben zeer te spreken over de wijze waarop het college de zaak heeft behandeld. Er werden goede en kritische vragen gesteld en mijn cliënt voelde zich erg gehoord!”	“De vragen van de collega's van beklaagde wijzen op een gebrek aan dossierkennis, domme vragen.”
“Het college bood ruimte en stelde relevante vragen.”	“Tijdens de zitting had ik wederom het gevoel dat er meer waarde werd gehecht aan het verhaal van de gezinsvoogd i.p.v. de feiten.”
“De voorzitter zorgde voor een ontspannen en tegelijkertijd zakelijke sfeer. De vragen aan beklaagde kunnen nog wat scherper en meer to the point.”	“Ondermaatse vraagstelling. De leden vakgenoten hebben in totaal 3 vragen gesteld die irrelevant waren in relatie tot de klacht. Ik zie op dit punt over de afgelopen jaren geen verbetering.”
“Wij vonden de rechter goed geïnformeerd en voorbereid. Ook de beroepsgenoten stelden goede vragen.”	“Er was niet altijd gelegenheid om rechtstreeks te reageren op wat er gezegd werd. Stellingen krijgen een heel andere betekenis als ze of worden genuanceerd of in de juiste context worden gebruikt.”
Verloop van de zitting was zoals vooraf in de communicatie was aangegeven en dus naar verwachting.”	“Ik had wel meer vragen verwacht.”
“Fijn om in een aparte kamer te kunnen wachten.”	“Advocaat beklaagde kreeg veel ruimte van de voorzitter. Dossierkennis van het College was nihil; alleen de voorzitter stelde vragen.”
“Prettig om te beginnen met een gestructureerde samenvatting; goede vragen vanuit het college.”	“Ik had meer willen vertellen.”
	“Gemachtigde beklaagde bracht tijdens het laatste woord nog enkele juridische aspecten in zonder dat de mogelijkheid er was om op te reageren. Dit had o.i. eerder ter zitting ingebracht moeten worden.”

Bijlage F Ervaringen cliënten

Perspectief jongeren

Panel 1 (regio West²¹⁴): Twee jongeren vanaf 16 jaar die te maken hebben (gehad) met jeugdbescherming en/ of jeugdreclassering (twee uithuisplaatsingen)

De twee jongeren vanaf 16 jaar die te maken hebben (gehad) met jeugdbescherming en/ of jeugdreclassering hebben actie ondernomen om hun onvrede bespreekbaar te maken en voor hun rechten opgekomen. Zij hebben zich onder andere ingelezen met behulp van het informatieboekje van het AKJ ten zich uitgesproken over hun rechten; ze zijn in gesprek gegaan met hulpverleners; en hebben mensen in hun omgeving op de hoogte te gebracht van hun situatie. *“Als je heel open bent, dan weten veel mensen er vanaf en dan is er altijd wel iemand die denkt dat er iets niet klopt en actie onderneemt.”*

De twee deelnemers gaven aan dat jongeren op verschillende manieren op de hoogte kunnen worden gebracht van hun rechten en waar ze terecht kunnen met onvrede. Als voorbeeld noemden ze het informatieboekje over rechten van het AKJ – Al veronderstelden ze dat dit snel wordt weggegooid door jongeren. Zij gaven daarom aan dat het belangrijk is dat jongeren de informatie op een makkelijke manier moeten kunnen terugzoeken. *“Als er niks aan de hand is dan gooien ze het weg. En op het moment dat er dan echt iets aan de hand is, dan kunnen ze het vinden en ernaar kijken.”* Daarnaast gaven ze aan dat zowel voorlichting op sociale media of via een app als fysieke plekken waar jongeren terecht kunnen voor info of met hun vragen van belang zijn.

De deelnemers zouden het handig vinden als er een soort stappenplan te vinden is over de verschillende stappen die kunnen worden ondernomen als je ontevreden bent en je daarover wilt uiten. Volgens de deelnemers zou een stappenplan er als volgt uit zien: ga eerst in gesprek met je hulpverlener, levert dat niets op?; doe dan X, helpt dat niet?; doe dan Y, etc. De twee deelnemers benadrukten nogmaals dat het belangrijk is dat de informatie makkelijk te vinden is op het moment dat er behoefte aan is.

De verschillende klachtenregelingen/mogelijkheden moeten volgens de twee deelnemers in principe voor iedereen beschikbaar zijn, ook voor kinderen. Al gaven ze wel aan dat iemand van rond de 9 jaar daar meer ondersteuning bij nodig heeft, dan iemand van 14 jaar of ouder. De deelnemers waren van mening dat je op iedere leeftijd een klacht zou moeten kunnen indienen bij onvrede, maar veronderstelden dat *“Als je jong bent, luisteren ze toch niet naar je.”*

Ten slot waren de jongeren niet bekend met het fenomeen tuchtrecht. Een van de twee deelnemers veronderstelde dat er in het informatieboekje van het AKJ geen informatie over het tuchtrecht beschikbaar is, maar gaf toe het niet te hebben gelezen.

Wel geven de twee deelnemers, na een korte uitleg over het tuchtrecht, aan dat ze hier, indien nodig, gebruik van zouden maken. *“Deze manier komt het dichtst bij het veranderen van de organisatie of hulp, zodat het ook voor anderen beter wordt en niet alleen voor jezelf.”* De deelnemers waren zich ervan bewust dat dit wel de ideale situatie zou zijn en niet hoe het tuchtrecht in de praktijk wordt ingezet. Ze vonden het dan ook belangrijk dat aan iedereen (ook de hulpverleners) goed wordt uitgelegd wat het

---

²¹⁴ Alle deelnemers komen uit Amsterdam

tuchtrecht precies inhoudt, zodat er geen angst ontstaat wanneer er een klacht wordt ingediend. Volgens de deelnemers zou het dan ook fijn zijn als er samen naar oplossingen wordt gekeken om ervoor te zorgen dat een hulpverlener dingen beter zou aanpakken.

Panel 2 (regio West): Drie jongeren vanaf 16 jaar die te maken hebben (gehad) met niet-vrijwillige jeugdzorg (uithuisplaatsing, onder toezicht)

De drie jongeren gaven aan gedeelde ervaring te hebben wat betreft de jeugdzorg die zij hebben ontvangen, wat er mis is gegaan en welke impact dit heeft gehad op hun leven. De individuele verhalen waren persoonlijk en uniek, maar hadden gemeen dat de jongeren zich niet gehoord voelden door hulpverleners en zich niet serieus genomen voelden, met fouten in het hulptraject als gevolg.

De drie deelnemers betwijfelden aanvankelijk dat het mogelijk is om fouten te herstellen als het misgaat in de jeugdzorg. Later kwamen ze echter met suggesties die waarschijnlijk geen herstel – goedmaken wat er mis is gegaan en met name herstel van vertrouwen – opleveren, maar wel een zekere persoonlijke ervaring van genoegdoening opleveren doordat de gemaakte fouten erkend worden. Eén jongere gaf aan dat de fout onherstelbaar is *“Maar een excuus zou misschien wel iets opleveren. Een oprecht excuus van iemand die begrijpt wat er is gebeurd zodat de volgende mensen het niet meemaken.”* Dit excuus zou moeten komen van verschillende persoonlijke begeleiders van jeugdzorginstellingen.

Voor het proces van herstel was het volgens de drie deelnemers belangrijk dat jongeren zich begrepen voelen; dat er aandacht is voor hun beleving en er oprecht geluisterd wordt. Eén van de deelnemers opperde dat dit doel zou kunnen worden bereikt met een kennismakingsgesprek tussen hulpverleners en jongeren betrokken bij jeugdzorg. Hierbij zou ook een derde persoon ‘aanwezig’ kunnen zijn die de jongere ondersteunt. Dit zou een persoonlijke mentor, vertrouwenspersoon of gedragswetenschapper kunnen zijn. Het is dan wel van belang dat de jongere zich niet bedreigd voelt door de aanwezigheid van meerdere volwassenen.

De drie jongeren waren allen van mening dat de informatievoorziening bij onvrede en het indienen van een klacht veel beter georganiseerd moet worden. Alle drie deelnemers waren op de hoogte van de mogelijkheden toen het misging waardoor zij, naar hun idee, weinig controle hadden. De drie jongeren gaven wel informatie te hebben gezocht op het internet maar dit hielp hen niet veel verder. *“Je voelt je ook geïntimideerd. Je laat niet het achterste van je tong zien, want ik wist niet dat er rechten waren. Ik wist niet anders dan dat ik het moest doen met diegene die ik had.”* Pas op latere leeftijd wist een van de deelnemers via een hulpverlener dat andere organisaties haar mogelijk hadden kunnen helpen. Een van de deelnemers was van mening dat de rechten van een jongere betrokken bij jeugdzorg al tijdens de intake duidelijk gemaakt zouden moeten worden.

Volgens de jongeren zou een vertrouwenspersoon jongeren kunnen helpen wanneer het misgaat in de jeugdzorg. Een dergelijk persoon zou bij moeilijke gesprekken aanwezig kunnen zijn wanneer de ouders dat niet kunnen: *‘je mist op zo’n moment je vader of moeder, iemand die naast je staat’*. Naast emotionele steun, zou een vertrouwenspersoon er ook voor kunnen zorgen dat jongeren beter begrijpen wat er gebeurt in het jeugdzorgtraject. Transparantie hierover zou jongeren namelijk helpen. Een vertrouwenspersoon is prettig omdat diegene onafhankelijk is en de besproken zaken vertrouwelijk blijven. De deelnemers waren niet eenduidig over van welke organisatie een ondersteuner afkomstig zou moeten zijn. Eén van de deelnemers gaf aan dat de ondersteuner ideaal gezien van de gemeente of overheid zou zijn, maar dat het feit dat jeugdzorg hier ook onder valt het

vertrouwen van een dergelijke ondersteuner lastig maakt. Een mentor op school zou ook een vertrouwenspersoon kunnen zijn.

De jongeren waren bekend met twee mogelijke formele regelingen (naast een klachtregeling en ondersteuning door een vertrouwenspersoon) waarvan gebruikt kan worden gemaakt als het misgaat in de jeugdzorg. Eén jongere noemde de ombudsman en een andere deelnemer de mogelijkheid voor het aanvragen van een second opinion. Daarnaast waren alle drie jongeren onbekend met het tuchtrecht en waren van mening dat jongeren over het algemeen hier ook niet van op de hoogte zijn. De jongeren gaven aan dat het tuchtrecht wel zinvol zou kunnen zijn en dat het rechtvaardig is dat hulpverleners zich ook aan regels moeten houden. Eén jongere vindt het jammer dat ze niet op de hoogte was van het tuchtrecht omdat ze wel gebruik van had willen maken.

Perspectief Ouders

Panel 1 (Regio West²¹⁵) 5 ouders, waarvan 2 vaders en 3 moeders, van kinderen die te maken hebben (gehad) met een vorm van jeugdzorg en/of ondersteuning (vrijwillige jeugdzorg)

De momenten waar het voor de vijf ouders misging bleken te verschillen maar hadden als gemeenschappelijke deler dat de ouders het idee hadden dat zij geen inspraak hadden en niet mee werden genomen in het proces. Eén ouder gaf bijvoorbeeld aan dat hij het niet eens was met de therapie die zijn dochter kreeg, waarin hem dingen werden aangekaart die juist al wel goed gingen. Een andere ouder gaf aan het lastig te vinden om niet meegenomen te worden in de hulpverlening van zijn dochter en dat dit de situatie van zijn dochter ook niet ten goede komt. *'Zelfs als we aangeven bij hulpverleners dat we meer wilden worden meegenomen, werd daar niks mee gedaan. Wij kregen geen handvatten mee. Jaren later pas, toen we video-hometraining kregen was dat wel het geval.'* Een andere ouder had het gevoel dat, omdat er niet naar haar geluisterd werd, er meteen allerlei aannames werden gedaan over wat er thuis gebeurde: *'Ze gaan meteen kijken wat er thuis mis is, dan hebben ze het over misbruik, en dan denk ik echt wat denken jullie allemaal?'* Tenslotte had een van de ouders het gevoel dat er pas geluisterd wordt als het een keer fout gaat: *'pas dan gaan ze je helpen'*.

De vijf ouders gaven aan dat zij informatie misten op het moment dat er iets misging in de hulpverlening.

Allereerst misten zij informatie over wat hun opties en rechten waren wanneer zij het ergens niet mee eens waren. Het was voor hen lastig om een klacht in te dienen omdat het onduidelijk was welke opties zij hadden. Bovendien waren de ouders ook bang dat het indienen van een klacht negatieve consequenties zou hebben: *'Als je al weken of maanden gewacht hebt op de juiste hulp dan heb je het gevoel dat als je zegt dit wil ik niet, dat je dan helemaal niks hebt.'* Wanneer ouders wel besloten om een klacht in te dienen, kwamen zij bij veel verschillende instanties terecht omdat zij niet wisten waar zij goed geholpen konden worden of omdat zij het antwoord dat zij kregen niet bevredigend vonden. Zo zijn de ouders met hun klachten bij de betrokken jeugdzorgorganisaties, maatschappelijk werk, het juridisch loket en het Advies en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) geweest. Eén ouder is zelf lid geworden van een cliëntenraad. Een andere ouder gaf aan hoe ingewikkeld het klachtenproces voor haar was: *'Toen ik klachten had ingediend hebben ze daar niks meegedaan. Ik kreeg uiteindelijk een gesprek met de gezinsmanager maar die had zijn weerwoord. Toen ik daarna niet tevreden was hebben ze mij verteld dat ik een*

---

²¹⁵ Alle deelnemers komen uit Amsterdam

officiële klacht kon indienen bij de rechtbank, maar ja ik weet helemaal niet hoe dat werkt!'. Tijdens het indienen van klachten misten de deelnemende ouders ondersteuning: 'Het is lastig om het allemaal uit te zoeken want als je er middenin zit heb je wel iets anders aan je hoofd.' Eén ouder had zelfs het idee zich te moeten 'verweren tegen hulpverleners'. Daarnaast hadden de bevroegde ouders het idee dat klachten vaak niet serieus genomen werden of dat er geen verantwoordelijkheid werd genomen voor hetgeen dat mis was gegaan, door het probleem af te schuiven op een vroegere werknemer. Eén ouder vertelde bijvoorbeeld: 'Ik heb zelf via pleegzorg geprobeerd een klacht in te dienen en toen zeiden ze je pleegdochter is nu al bijna 18 wat maakt het nu nog uit.' Ook duurde het volgens de ouders lang voordat een klacht serieus werd opgepakt. Eén ouder gaf aan 2 jaar bezig te zijn geweest om de klacht in behandeling te krijgen, samen met het AKJ; een andere ouder was 1,5 jaar kwijt aan het behandeld krijgen van een klacht bij Jeugdzorg. Ten slotte is een motivatie voor ouders om niet verder te gaan in een klachtenprocedure dat zij liever iets veranderen dan 'dat ik nog een dossier induik en kan gaan wijzen naar degene die iets fout heeft gedaan.'

In algemene zin zou het deze ouders helpen om hen te informeren over de rechten die zij hebben wanneer zij bij een nieuwe jeugdzorginstelling komen. Volgens deze deelnemende ouders is het daarbij van belang dat ouders weten dat als zij ergens geen goed gevoel bij hebben zij dat kunnen aangeven en dat daar verder geen consequenties aan verbonden zijn. Alle bevroegde ouders gaven aan bang te zijn dat het indienen en doorgaan over klachten, negatieve gevolgen zou kunnen hebben. Eén ouder gaf bijvoorbeeld aan dat zij bang was dat haar pleegkinderen uit huis geplaatst zouden worden. Ouders hebben het gevoel dat zij zichzelf moeten bewijzen tegenover hulpverleners: 'Je ligt al onder een vergrootglas dus dan wil je ook niet nog eens ingaan tegen de instanties. Er hoeft maar één verkeerd ding te gebeuren en je bent je kind kwijt.' Een ander gevoel van onveiligheid en wantrouwen ontstaat doordat ouders het idee hebben dat er vooroordelen over hen bestaan bij de hulpverleners en in de maatschappij. Zo gaf één ouder aan zich kwetsbaar te voelen als alleenstaande vader met een dochter: 'dan wordt er toch door een hele andere bril naar je gekeken'. Hij heeft meegemaakt dat er onterecht een onderzoek naar hem gestart is door het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK). 'Dan leef je niet meer relaxt want iedereen in je omgeving wordt in zo'n onderzoek betrokken en mensen denken toch waar rook is, is vuur.' Een andere ouder gaf aan het gevoel te hebben dat haar meldingen van misbruik over een gezin waar zij oppaste niet serieus werden genomen omdat zij zelf een lichtverstandelijke beperking heeft. Ook durfde zij om deze reden niet iemand mee te nemen naar een gesprek met een hulpverlener. De deelnemende ouders geven aan dat zij onbevooroordeeld behandeld willen worden en dat zij zouden willen dat hulpverleners ouders serieus nemen en ook aandacht hebben voor datgene wat zij goed doen.

Verder gaven de ouders aan dat het fijn zou zijn als zij door een onafhankelijke persoon of organisatie ondersteund zouden worden. Voor ouders is het van belang dat de ondersteuner kennis heeft over de situatie en verdere mogelijkheden en zou kunnen helpen bij het zoeken naar de juiste hulp. Ouders zelf zijn hier vaak (vooral in het begin) onbekend mee. Daarnaast is het van belang dat een ondersteuner achter hen staat en meegaat naar gesprekken. Ondersteuning geeft ook vertrouwen in een goed verloop van de verdere hulpverlening: 'Als je in je eentje tegenover zo'n organisatie staat en een klacht wil indienen, dan weet je niet wat er gebeurt en of je kind dan wel een andere behandeling krijgt terwijl als een organisatie achter je staat, dit heel anders is'. De ondersteuning zou kunnen verwezenlijkt kunnen worden in de vorm van een onafhankelijke cliëntondersteuner. Eén ouder gaf aan dat het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) hem goede ondersteuning heeft geboden.

De aanwezige ouders gaven aan niet bekend te zijn met het tuchtrecht. Na een korte uitleg gaven twee van de ouders aan dat zij er wel gebruik van zouden maken mits er van de zaak geleerd wordt. Dit betwijfelden zij echter. De ouders gaven aan dat het tuchtrecht niet iets is waar zij als eerste aan

zouden denken bij klachten over de jeugdzorg. Wel waren zij van mening dat ouders betrokken bij de jeugdzorg van het bestaan van het tuchtrecht op de hoogte zouden moeten zijn. Dit zou gerealiseerd kunnen worden door ouders in het begin van een traject in de jeugdzorg een pakketje met informatie te geven over wat hun rechten en opties zijn op het moment dat zij een klacht hebben. Op die manier kunnen ouders zelf de keuze maken om gebruik te maken van het tuchtrecht of niet.

1-op-1 interviews 1 (Regio Oost) 3 ouders, waarvan 2 moeders en 1 vader, van kinderen die te maken hebben (gehad) met een vorm van jeugdzorg (2 niet-vrijwillige jeugdzorg o.a. onder toezicht geplaatst, raadmelding, uithuisplaatsing, 1 jeugdzorg met name lange wachtlijst, niet de juiste hulp ontvangen)

De drie bevroegde ouders hadden verschillende en unieke situaties, maar gaven alle drie aan de oorzaak van de fouten te wijten aan het gebrek aan communicatie en specifiek aan het door hen ervaren gebrek aan bereidheid bij hulpverleners om tijdig met ouders in gesprek te gaan en hen te blijven informeren over besluiten en acties in of ten behoeve van de hulp. De situaties die deze drie ouders beschreven hebben ook met elkaar gemeen dat ouders steeds minder zeggenschap, invloed en controle op de probleemsituatie lijken te hebben, en hun machteloosheid hierover steeds groter en frustrerender wordt, mede door de ervaring dat zij zelf en/of de urgentie van de situatie niet voldoende serieus worden genomen door hulpverleners.

De drie ouders hebben verschillende acties ondernomen toen het misging in de jeugdzorg. De bevroegde ouders gaven aan in gesprek te zijn gegaan met betrokken hulpverleners wanneer zij het idee hadden dat het misging. Ook hebben zij contact gezocht met leidinggevenden om te zorgen dat de situatie voor hun kind verbeterde: *“ik heb er talloze mailtjes en telefoontjes aan gewijd”*. In een later stadium zijn sommige ouders ook een klachtenprocedure gestart en hebben zij verschillende instellingen benaderd zoals de kinderombudsman, Zorgbelang, de nationale ombudsman en het Advies en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ). In sommige gevallen leidde dit tot tevredenheid maar niet altijd: *“Ondertussen had ik aan de bel getrokken bij het AKJ. Ik heb hieraan een tweede baan gehad naast de 24 uren zorg voor al mijn kinderen. Gesprekken samen met het AKJ bij de Jeugdbescherming leverden nauwelijks iets tot niets op. Geen samenwerking, integendeel: vernedering.”* Eén ouder is in de cliëntenraad gegaan om ervoor te zorgen dat er dingen zouden verbeteren in de jeugdzorgorganisatie.

De geïnterviewde ouders gaven aan dat zij zich belemmerd hebben gevoeld om stappen te ondernemen toen het misging in de jeugdzorg omdat zij: twijfelden of er wel iets gedaan werd met de feedback die zij gaven; niet wisten wat zij konden doen; bang waren dat de relatie met de organisatie verder verstoord werd waardoor de hulp eronder zou leiden het zou zorgen voor onrust bij hun kinderen of zij zelf er de energie niet meer voor hadden. Twee ouders gaven aan dat zij door eerdere ervaringen met de jeugdzorg wisten hoe het wel zou moeten en zij daardoor makkelijker stappen konden ondernemen toen het misging.

De ouders in deze interviews waren op de hoogte van de mogelijke stappen die zij konden ondernemen toen het misging en waren in staat om de benodigde kennis zelf of via hun netwerk op te zoeken. Ze gaven echter aan dat de instellingen zelf de verantwoordelijkheid hebben om hun cliënten te informeren over waar ze naartoe kunnen gaan als het misgaat in de hulpverlening. Ouders benadrukken dat deze informatieverstrekking laagdrempelig, afgestemd op de diversiteit van ouders en onafhankelijk moet zijn, en meenden dat dit nu vaak niet het geval is. *“Ik denk vaak met alles wat ons overkomt, aan ouders die niet zelf de wetten lezen en een bezwaarbrief gaan schrijven. Dat zijn toch de meeste ouders. Ik heb ooit ergens gezien dat als je het ergens niet mee eens was je gewoon kon bellen. Dat is goed. Het moet ook bereikbaar zijn voor mensen die niet zo geletterd zijn, niet zo gebekt en niet de regels kennen”* Eén

ouder gaf aan dat er informatieavonden georganiseerd zouden kunnen worden door de cliëntenraad. Wanneer een organisatie zelf deze informatieavonden zou organiseren, zouden ouders waarschijnlijk, uit angst dat de hulpverlening eronder lijdt, niet hun hele verhaal durven doen.

Ook gaven de ouders aan behoefte te hebben gehad aan ondersteuning. Ze voelden zich “eenzaam” en “aan hun lot over gelaten”. Ondersteuning zou volgens ouders kunnen worden geboden door iemand uit het eigen netwerk maar ook door iemand die erin gespecialiseerd is. De ouders gaven aan behoefte te hebben aan emotionele en praktische ondersteuning: “iemand die zegt: ‘Ik ben bij jullie, ik blijf bij jullie totdat het geregeld is’”. Diegene zou ook uitleg moeten geven over de mogelijkheden. Eén ouder noemde ook dat het van belang is dat de ondersteuner neutraal is en ook tegen de ouders durft in te gaan. Verder werd er genoemd dat de onafhankelijkheid van een ondersteuner van groot belang is. Ouders zien bijvoorbeeld liever niet een ondersteuner die afkomstig is van dezelfde organisatie waar zij problemen mee hebben. Wel zou het bijvoorbeeld een vertrouwenspersoon kunnen zijn.

Tenslotte, bleek dat alle ouders die werden geïnterviewd bekend waren met het tuchtrecht. De ouders stonden hier echter verschillend tegenover, dit leek vooral te komen doordat er een verschil in perceptie van het tuchtrecht was. Eén ouder is momenteel bezig met het tuchtrecht naar aanleiding van het slecht functioneren van een gezinsvoogd en gaf aan dat het tuchtrecht zou ervoor zou kunnen zorgen dat het leed niet voor niks is geweest. Ook zou het tuchtrecht volgens twee ouders zinvol zijn omdat het leidt tot kwaliteitsverbetering van de jeugdzorg. Een andere ouder zag het tuchtrecht als een erg vergaande manier om onvrede te behandelen, omdat zij vanwege haar werk in de medische zorg heeft ervaren dat het tuchtrecht niet altijd een goed middel is. Zij gaf aan dat een tuchtklacht ertoe kan leiden dat professionals risico's gaan vermijden en minder verantwoordelijkheid nemen. Zij was van mening dat dit laatste nu al te weinig gebeurt in de jeugdzorg.